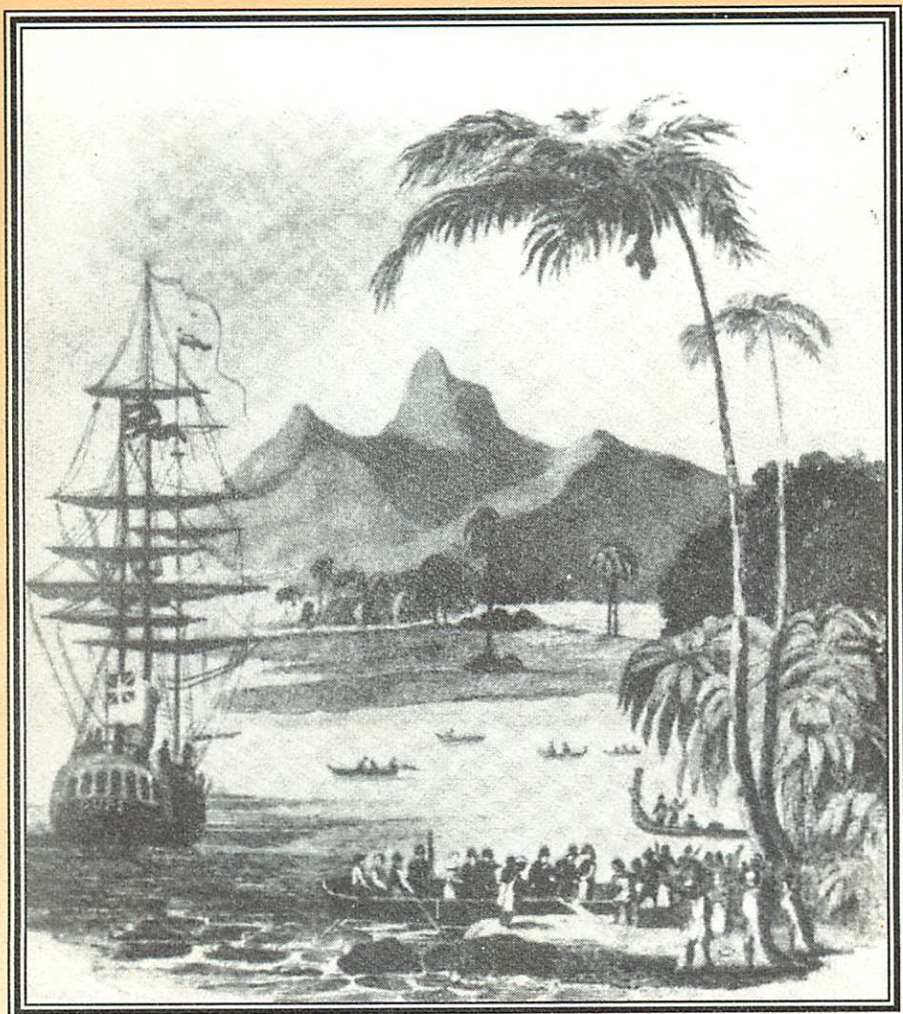

TE ATUA E TE TAATA
I ROTO IA
IETU METIA

T.P.H.T.

**TE ATUA E TE TAATA
I ROTO IA
IETU METIA**

**ARATAÏ
HAAPIIRAA FAAROO
NA TE MAU ÒROMETUA PUPU
NO TE MAU HAAPIIRAA TĀPATI
A TE ÈTĀRĒTIA ÈVANERIA NO PORINETIA FARĀNI
MATAHITI 1995 - 1997**

**TOMITE POROTETANI A TE MAU HAAPIIRAA TĀPATI
ÈTĀRĒTIA ÈVANERIA NO PORINETIA FARĀNI**

ĀMAA ÒHIPA NO TE MAU PUTA

Arataihia e Antonino Tihiri LUCAS, te Pāpaiparau Rahi

Jeannette ÀMARU, Òrometua Pupu

Martin ÂVAE Òrometua

Laïza BENNETT, Peretiteni no te T.P.H.T.

William HAMBLIN Òrometua

Danou HEUEA, Pāpaiparau no te T.P.H.T.

Tehanitua HEMINWAY, Pāpaiparau no te A.O.P. a te T.P.H.T.

Dorinda LUCAS, Tiāau Fare Puta - Āua Òrometua no Heremona

Teraì NATIKI Òrometua

Albert POHEMAÏ Òrometua

Joël TEHEIÛRA Òrometua

Philippe TUPU Òrometua

Lawaïna VAITOÀRE Òrometua Pupu

I niā i te pūdhū o teic puta, te hohōa ia no te taeraa mai te mau Mitionare Peretāne io tātou nei.
Le Mémorial Polynésien, Tome 1, àpi 417.

TE ATUA E TE TAATA I ROTO IA IETU METIA

TE FAAROO O ÀPERAHAMA

1. Àperama, o te hoê ia taata purutia : Tenete 11,26-32
2. To Àperama titau-raa-hia e te Atua : Tenete 12,1-5
3. To Àperama fâriiraa ia Iehova : Tenete 12,6-9
4. Te taaêraa o Àperama râua o Rota : Tenete 13,1-18
5. Te faaauraa faufaa : Tenete 15-17
6. Te pure ārai a Àperahama : Tenete 18,1-33
7. Te fānauraa o Ìtaata : Tenete 21,1-8
8. Te tūtia a Àperahama : Tenete 22,1-19

I NIÀ I TE ÈÀ NO TE TATAURO

1. Te tere o Ietu Metia i te ao nei (1) : Māreto 1,1-8
2. Te tere o Ietu Metia i te ao nei (2) : Māreto 1,9-15
3. To Ietu Metia piiraa i ta na mau Pipi : Māreto 1,16-20
4. Haapii, faatiāmā e faaoraraa mai : Māreto 1,21-39
5. Te àtuàturaa i te faaroo : Māreto 2,1-12
6. Te Ôroà a te Fatu : Māreto 14,22-26
7. Te pohe tatauro o Ietu Metia : Māreto 15,20-47

I ROTO I TE FAAROO O TE METIA

1. Te tiāfaahouraa o Ietu Metia : Māreto 16,1-8
2. Te fāraa mai te Fatu i ta na mau Pipi : Ioane 20,19-29
3. Te Fatu e nā Pipi no Èmāuta : Ruta Èv. 24,13-35
4. Te tonoraa te Fatu i ta na mau Pipi : Mātaio 28,16-20
5. Te revaraa o te Fatu : Òhipa 1,1-11
6. Penetetōte : Òhipa 2,1-13
7. Te Aōraa Èvaneria : Òhipa 2,14-36
8. Te fāriuraa i te Fatu : Òhipa 2,37-41

EI ÔMUARAA

Te faatià nei te mau Pāpāraa Moà, oia te Pīpīria, i te mau fārereira i rotopū i te Atua e te Taata mā te Metia e te Vārua Moà. E te faatiātià atoà ra hoì i te mau oho tei hotu mai nā roto i taua mau fārereira ra. No reira, teie ia te tiaitururaa rahi e maheu nei :

Te Metia i fārereihia e te mau taata pīpīria, o te Metia atoà ia e fārerei roa mai nei, ia òe nā roto i te Aòraa Èvaneria, te ò no te Pāpetitoraa e no te Oroà a te Fatu, te ârue e te himene haamaitai, te pure e te taiòraa pīpīria, e te tāvini i te mau taata atoà mā te tiaituru i te tupu-hope-roa-raa mai te faaâpīraa a te Pātireia.

Te fārereira mai te Atua ia òe nā roto i te Metia e te Vārua Moà, o te TENETE ia no to òe FAAROO. E nā roto i teie tumuparau, i te mea hoì e, e puta teie no te tauturu i te mau Orometua Pupu, te mau Metua, te mau Tomite Haapiiraa Tāpati, te mau Orometua e te mau Taata Faaroo atoà, no te faaineine i te mau Haapiiraa Faaroo, teie ia te manaònaòraa rahi e vai nei, oia hoì : O te vauvau ia i te tahi mau âmaa pāhonora no te tahi mau uiuiraa faufaa roa e hotu nei i roto i te Haapiiraa Faaroo ia fāriu te mau Tamarii ia Ietu Metia :

I mua i te Aòraa o te Èvaneria i roto i te faaroo,
I mua i te ò no te Pāpetitoraa i roto i te fāriuraa,
I mua i te ò no te Oroà a te Fatu i roto i te âmuiraa,
I mua i te Atua o Ietu Metia i roto i te taiòraa pīpīria tūramahia e te Vārua Moà,
I mua i te mau Tamarii i roto i te haapiiraa faaroo,
I mua i te mau Taeaè e te mau Tuahine i roto i te oraraa ètārētia,
I mua i te Ohipa Faatiāmā e te Faora a te Fatu i roto i te tāviniraa,
I mua i te Rahuraa a te Atua i roto i te rohi e te tiaituru i te faaâpīraa a te Pātireia,
O vai au nei, e o vai mā te mau tamarii ?

Ia au i teie tumuparau, **Te Atua e te Taata i roto ia Ietu Metia**, e toru tuhaa tei matara mai :

1. Te faaroo o Aperahama.
2. I nià i te èà no te tatauro.
3. I roto i te faaroo o te Metia.

NO TE TAIÒRAA PĪPĪRIA :

Ua faanahohia mai hoê tuhaa Tatararaa Pīpīria, e hoê tuhaa Feruriraa Parau. Na tātou rā te reira e faaòhipa tāmāu, e e faaravai māite mai.

NO TE FAANAHORAA O TE HAAPIIRAA :

Ua ferurihia mai te tahi mau tereraa. Tei tātou rā i te faatanotano-māite-raa i te reira ia au i te fāito, te huru, e te hiroà o ta tātou mau tamarii, e ia au atoà i tei maraa ia tātou tātāitahi. E na tātou atoà e faaitoito i te pata atu i te mau hohoà fenua, e te mau hohoà taata no te mau haapiiraa.

NO TE TĀPURARAA I TE MAU HAAPIIRAA NO TE MAU TĀPATI, E NO TE MAU HIŌPOĀRAA :

Na te mau Tomite Pāroita e te mau Tomite Tuhaa e faanaho māite i te reira ia au i te oraraa o te Haapiiraa Tāpati Pāroita e to te Tuhaa, e ia au atoà i te oraraa o te mau Oroà e haapaòhia nei e te E.E.P.F.

Te haamaururu maità nei au i te mau taeà e te mau tuahine tei faaineine māite mai i ta tātou maa puta iti no nā Matahiti Haapiiraa Tāpati 1995-1997 :

- **Te faaroo o Àperahama** : Philippe TUPU.

- **I nià i te èà no te tatauro** : Danou HEUEA, Emma LARACHE, Dorinda LUCAS, Ben POHUE, Madeleine POHUE, Laure TERIITAHĪ, Patricia TERIITERAHAUMEA, Odette TETUA, Repeta TINOMANO.

- **I roto i te faaroo o te Metia** : Jeannette ÀMARU, Laïza BENNETT, William HAMBLIN, Danou HEUEA, Tehanitua HEMINWAY, Emma LARACHE, Dorinda LUCAS, Terai NATIKI, Albert POHĒMAI, Joël TEHEIURA, Philippe TUPU, Lawaïna VAITOARE.

Ei faaitoitoraa ia tātou, e reo ia no Pauro i to Taratia 2,16 :

“O TĀTOU RĀ TEI ÌTE,
E AORE TE TAATA NEI I TIĀHIA I TE ÒHIPA A TE TURE,
I TE FAAROO O TE METIA RĀ,
I FAAROO ATOÀ AI TĀTOU IA IETU METIA,
IA TIĀHIA TĀTOU I TE FAAROO O TE METIA,
EIAHA RĀ I TE ÒHIPA A TE TURE,
NO TE MEA I TE ÒHIPA A TE TURE RA,
AORE ROA IA E TAATA E TIĀHIA.”

E e reo ârue hoì no te Pāpāi Taramo 119,130 :

“TEI TE HEHEURAA O TA ÒE RA PARAU
E NOAA AI TE MĀRAMARAMA,
E E NOAA AI HOÌ TE ÌTE I TE TAATA ĀAU RŌTAHI.”

Ia tauturu mai e ia haamaità mai te Fatu ia tātou e hope roa, tātou e purutia nei nā te ao o te Haapiiraa Faaroo Evaneria. Ia ora na i te Fatu.

Antonino Tihiri LUCAS

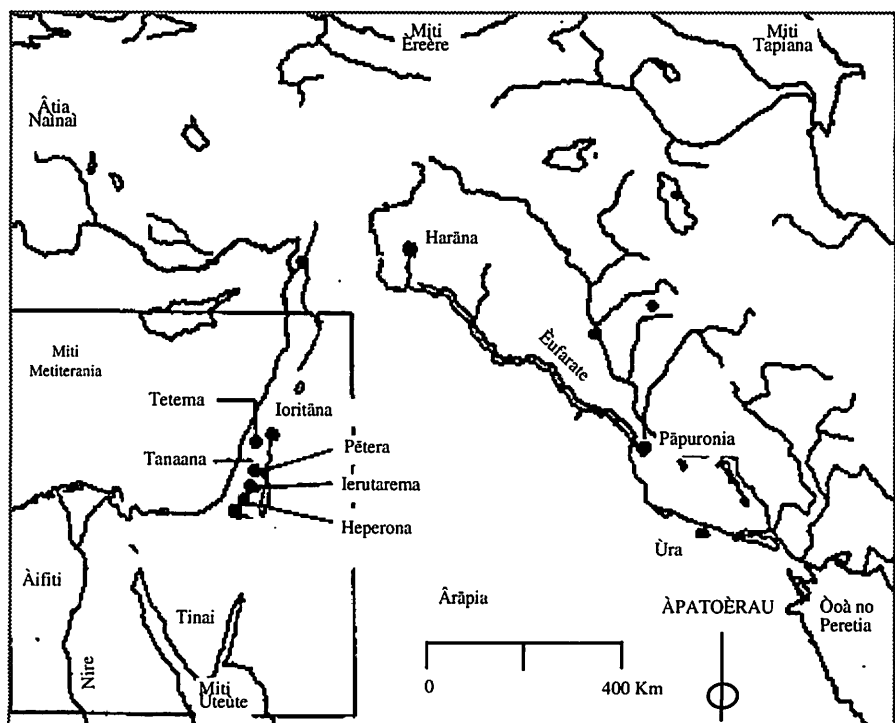
TE FAAROO O ÀPERAHAMA

1. Àperama, o te hoê ia taata purutia : Tenete 11,26-32
2. To Àperama títâu-raa-hia e te Atua : Tenete 12,1-5
3. To Àperama fãriiraa ia Iehova : Tenete 12,6-9
4. Te taaêraa o Àperama rãua o Rota : Tenete 13,1-18
5. Te faaauraa faufaa : Tenete 15-17
6. Te pure ārai a Àperahama : Tenete 18,1-33
7. Te fãauraa o Ìtaata : Tenete 21,1-8
8. Te tütia a Àperahama : Tenete 22,1-19

No roto mai te tahi mau taidraa pipiria i te mau puta a te *Agence Romande d'Éducation Chrétienne, Section Enfance*, oia hoi, *L'Éducation Chrétienne* n°1,3,4, 1979-80.

No te mau hohoà o te Tuhaa 1 : in, *Les Peuples de Dieu. Une Bible en bande dessinée*.

No te mau hohoà o te Tuhaa 2 e te Tuhaa 3 : in, *La Bible en bandes dessinées, Tome 5-6*.

Les Grands Événements de la Bible, à pi 21.

**ÀPERAMA, O TE HOË IA TAATA PURUTIA
TENETE 11,26-32**

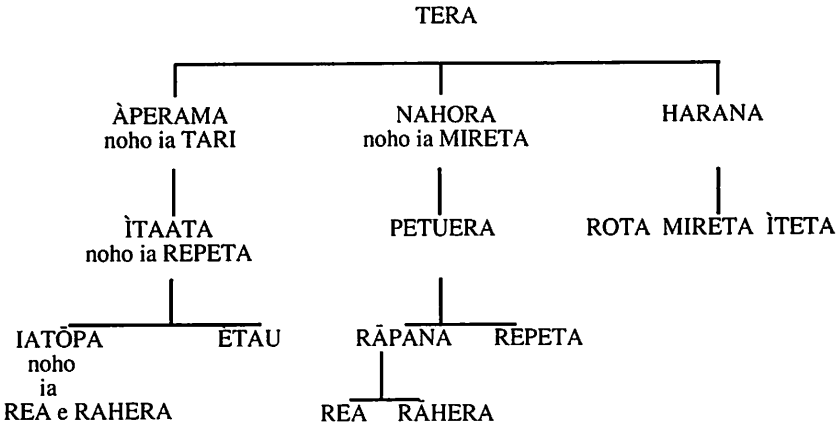
1. Tatararaa pīpīria

E piti nā parau rarahi i ô nei : Te huaai o Tera i Ûra io te Tarataio, e te purutiaraa te ùtuafare fētii o Tera i Harāna.

* Te huaai o Tera i Ûra io te Tarataio

No roto mai o Àperama i te huaai a Tera, oia te hoê taata tupu no Ûra io te Tarataio, òire no Metopotamia Raro. E mea piri roa teie òire i te muriavai no te ânāvai ra o Eufarate, e e vāhi tapihooraq teie na te mau taata e pārahi ra i reira, e na te mau taata no Aifiti, Tanaana, Ârāpia, Metopotamia, Pāpuronia. E òire patu-paari-hia teie, e tei î roa i te mau fare pure no te mau ìtoro e rave rahi.

Teie te mau tamarii, te mau hunoà, te mau mootua, te mau hina e te mau hinarere a Tera :

Teie te mau auraa o te tahi mau iòa taata :

- Tera : Pūhapa, faae meta, nohoraa, faataere.
- Àperama : Te metua teitei, ua faateiteihia te metua.
- Àperahama : Metua no te mau fenua e rave rahi (Tenete 17,5), metua e tupuna no te huifaaroo (Rōma 4,12), Tauà (hoa) no te Atua (II Par. 20,7 ; It. 41,8 ; Iatōpo 2,23).
- Tari : Tau huiarii vahine (*ma princesse*).
- Tara : Huiarii vahine (*princesse*).
- Nahora : O tē huti pūai i te aho.
- Harana : Te taata mouà.

* Te purutiaraa te ùtuafare fētii o Tera i Harāna

I te poheraa o Harana i faaruè ai o Tera, mā te âpeehea e Àperama rāua o Tari, e ta na mootua ia Rota, tamaiti na Harana, i te òire no Ura io te Tarataio no te purutia atu i te fenua Tanaana. Aita rā rātou i tae i reira, e inaha, noho atu ra rātou i te òire no Harāna, òire rahi i te pae Apatoèrau no te fenua Metopotamia Niā, e e 800 km to na âtearaa ia Ura io te Tarataio. E òire haamori teje i te atua ra o Avaè, e e haaputuputuraa o ia no te mau faretoà rarahi ; tei niā o ia i te èà no te mau rātere tapihoo.

2. Feruriraa parau

Te vauvau nei te puta Tenete i te paparaa tupuna o Àperahama, a hiò na ia i te taaèraa o nā paparaa tupuna e vauvauhia nei e Mātaio 1,1-17, e o Ruta Èv. 3,23-38. E a hiò atoà i to òe iho paparaa tupuna, e to òe atoà hoì parau i roto i te Ioane 8,31-59, e te Tāratia 5,1-26 : E aha te taaèraa o te paparaa tupuna o te taata nei e te tāvairaa e faatupuhia nei e te Atua mā te Metia e te Vārua Moà ? A heheu māite atoà na i te Rōma 8,1-39.

A hiò atoà na i te parau no te toparaa iòà io tātou nei i te mau taima no te fānauaraa, nō te haaiipoipōraa, e te mau maìrira a iòà-pii (*sumom*). A taiò atoà na i te Ioane 10,3 no te piiraa iòà a te Fatu.

E vahine uì o Tari oia hoì, eita o ia e fānautama. I roto i te Pipīria, o vai te mau taata uì ta òe i ìte ? E aha ta rātou i ani i te Atua, e e aha te pāhonora a te Atua ia rātou ? Aita ānei te parau no te uì (*stérilité*) e ìte-atoà-hia nei i roto i to te faaroo ? Ei tautururaa ia òe, a heheu na i te parau no Eritapeta rāua o Māria i roto i te Ruta Èv. 2,39-56.

ÀPERAMA, O TE HOË IA TAATA PURUTIA
TENETE 11,26-32
TAMAHOU

Tīpaeraa : Nā roto i te faatiàraa àamu e te tãuàparauraa, e haamātau i te mau tamarii i te àai no Àperama, to na ùtuafare, to na oraraa e to na fenua.

Mauhaa : Hohoà fenua, hohoà no Tera, Àperama, Tari, Rota.

1. Te faatiàraa àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii, e i muri aè e pia i te hohoà fenua mā te faaite i te mau tamarii te vairaa o teie mau fenua, e te vairaa o to tātou mau motu, hou a faatià atu ai i teie àamu. I te taima no te faatiàraa àamu e pia atu ai i te hohoà no Tera, Àperama, Tari, Rota.

2. Te mau tamarii e teie àamu

- I muri aè i te faatiàraa àamu a te Òrometua Pupu, e uiui i te mau tamarii te mau parau i mau mai ia rātou mā te haafaufaa i te reira.

Teie te tahi mau uiuiraa no te huaai e te fenua àià o Tera

O vai te òire o Tera ?

E hia matahiti to Tera i te taima a fānauhia ai o Àperama ? E hia tamarii ta na ? O vai to rātou mau ìa ? O vai ta na mau mootua ?

O vai te vahine a Àperama ? O vai te mau teina o Àperama ?

O vai te pāpā o Rotā ?

No te purutiaraa o Tera mā i Harāna

O vai ta Tera i àfai nā muri iho ia na i to na tere ? Te haere ra rātou i hea ?

O vai tei faaea mai i Ùra ? O vai tei pohe i Ùra ?

- E rave i te hohoà fenua no te faaite faahou i te mau tamarii te vairaa o Ùra e o Harāna, e te vairaa o to tātou mau motu, ia hiroà ia rātou te àtearaa e vai nei i rotopū i te fenua o Àperama e to te mau tamarii no Porinetia nei.

- E tãuàparau i te mau tamarii te huru o te àhu, te peu e te oraraa o Àperama i taua tau ra. E e ani ia rātou ia faahaere ia Tera mā nā nià i te rēni mai Ùra e tae atu i Harāna mā te tãuàparau i te huru no teie tere (e fenua ātea, te mau ānimara uta tauihaa, te veaveà, te rohirohi, te tārāniraa i te pape inu e te mää).

3. Ei pūðiraa

* Tamahou 1

Tāuriraa hohoà (*Coloriage*).

* Tamahou 2

E faatāmau i te Pure a te Fatu.

E to mātou Metua i te ao ra, ia raa to oè ìà. Ia tae mai to oè ra hau. Ia haapaòhia to òe hinaaro i te fenua nei, mai tei te ao atoà na. Hō mai i te māa e au ia mātou i teie nei mahana. E faaore mai i ta mātou hara, mai ia matou atoà e faaore i tei hara mai ia mātou nei. E eiaha e faaruè ia mātou ia roo-noa-hia e te àti, e faaora rā ia mātou i te ìno. No òe hoì te hau, e te mana e te hanahana e a muri noa atu. Amene.

**ÀPERAMA, O TE HOË IA TAATA PURUTIA
TENETE 11,26-32
TO Û ARATAÏ - TIÀRAMA**

Tiapaeraa : Nā roto i te faatiàraa àamu e te tâuàparauraa, e haamātau i te mau tamarii i te àai no Àperama, to na ùtuafare, to na oraraa e to na fenua.

Mauhaa : Pipiria, hohoà fenua, no Tera, Àperama, Tari, Rota.

1. Te faatiàraa i te àamu no te ùtuafare metua o Àperama

E faatià te Òrometua Pupu i te àamu no te ùtuafare metua o Àperama mā te yauvau māite i te mau mero no taua ùtuafare ra, to rātou fenua àià, Ura io te Tarataio, e te fenua o ta rātou e purutia atu, Harāna. E faaòhipa i te hohoà fenua ia ìte te mau tamarii te vairaa o teie mau fenua, e te vairaa o to tātou mau motu. E faaòhipa atoà i te hohoà no Tera e no Àperama mā, ia hiroà i roto i te mau tamarii te huru oraraa no taua tau ra.

2. Te faatiàraa te mau tamarii i teie àamu

No te faatià faahou i teie àamu mā te mau tamarii, e ani ia rātou te mau parau i mau mai ia rātou. E haafaufaa i taua mau pāhonora ra mā te tâuàparau e mā te mau hohoà, e ia matara mai te parau no te ùtuafare metua o Àperama, ta na vahine, to na metua tāne, to na mau teina, e te huru oraraa no taua tau ra.

Teie te tahi mau parau faufaa roa ia matara maitai

Huaai : E haamata te huaai o te hoê metua tāne e metua vahine nā nià i ta rāua mau tamarii fānau (tamaroa e tamahine), e e tūati mai ai te mau mootua, te mau hina, te mau hinarere, te mau hinatapu, te mau hinatini. E te mau metua o te metua tāne e te metua vahine, e parauhia ia e mau tupuna no teie huaai. Io tātou nei, e ò atoà te mau tamarii faaàmu i roto i teie faanahora no te huaai.

Fānau : I roto i te Faufaa Tahito, e faauerā teie na te Atua i te taata i roto i te ôpuaraa ia nūnaahia te Atua (Tenete 1,28). I roto rā i te Faufaa Apī, nā roto i te pohe tatauro e te tiāfaahouraa o Ietu Metia, te riro nei te fānaura tamarii, eiaha faahou ei faauerā, ei oho (*fruit*) rā no te here o te tāne e te vahine tei faatiāmāhia (Māreto 10,1-9).

Pohe : Te faaruèraa mai te ora i te tino. Na te pohe e haapāpū mai nei, e eere te taata i te hoê atua, e taata rā tei tāditiāhia to na ora.

Ûi : Te taata ia, mai te tāne e aore ra te vahine, eita e noaa ta na tamarii fānau.

Teie atoà te tahi mau uiraa

- Te vai ra ānei te taaēraa no te ùtuafare metua o Àperama e te mau ùtuafare e vai ra i Ùra ?

Pāhonoraa matamua : Aita roa ia e taaēraa. Inaha, ua àifāito noa to Àperama ùtuafare i to te mau taata atoà no Ùra. Ua tūāti noa rātou i te pae no te oraraa poritita, tōtiare e te haapaōraa (*religion*). Te haamori ra i to rātou mau atua, te tapihoo ra rātou i te tauihaa, te māa, te àhu, e te mau rātere no te mau peho o te ānāvai o Eufarate e te mau rātere no te mētēpara no Arapia e to Aifiti, etv.

Pāhonoraa piti : E, te vai ra te tahi taaēraa. No te mea, te vai nei te ôpuaraa a te Atua : Te hinaaro nei te Atua e faaau ia Àperama i taua ôpuaraa ra oia hoi, ia nūnaahia te Atua i te ao nei (Ten. 17,4-8). I teie rā mau tāpati i muri nei tātou e ìte roa atu ai i te reira āai.

- E aha o Tera i rave ai i to na ùtuafare no te haere i Tanaana ?

Pānohoraa matamua : No te mau tumu e rave rahi, inaha, ua faaroo o Tera i te parau āpī e e fenua maitai roa o Tanaana.

Pāhonoraa piti : O te Atua teie e hinaaro nei e aratai ia Àperama i te fenua Tanaana no te faatupu i ta na ôpuaraa (Tenete 15,7 ; Nehemia 9,7).

3. Ei pūōiraa

*** To ù Aratai**

E ani i te mau tamarii ia pāpāi i te mau iōa i raro aè i te mau taata e vai nei i roto i te hohoā, e faatāpaō atoà te mau iōa òire, te ānāvai, etv. E e hiō faahou i te Pure a te Fatu.

*** Tiàrama**

Taiōraa pīpīria.

E faataa atoà i te hoē àpiparau no te mau uiraa i muri nei :

- O vai mā te mau tamarii a Tera ? O vai ta na tamarii matahiapo ? E o vai mā te mau teina o teie matahiapo ?

- O vai te fenua āiā o Àperama ? E te purutia nei o ia i hea ? Rātou o vai mā i te haereraa i te reira fenua ?

**ÀPERAMA, O TE HOË IA TAATA PURUTIA
TENETE 11,26-32
MATAHIAPO**

Tīpaeraa : E tāuàparau i te mau tamarii te ômuaraa no te àamu o Àperama, to na ùtuafare, to na oraraa e to na fenua.

Mauhaa : Pīpīria, hohoà fenua, no Tera, Àperama, Tari, Rota.

1. Tāuàparau i te ùtuafare metua o Àperama

Na te taiòraa pīpīria e ômuia i teie haapiiraa, e i muri aè i te reira, mā te faaòhipa atòà i te hohoà fenua e te hohoà taata, a tāuàparau atu ai i nā parau rarahi e vai nei i roto i teie àamu :

- Te huaai o Tera i Ùra io te Tarataio ;
- E te purutiaraa te ùtuafare o Tera i Harāna.

Te huaai a Tera i Ùra io te Tarataio

No roto mai o Àperama i te huaai o Tera, taata tupu no Ùra io te Tarataio, oia te hoë o te mau òire no Metopotamia Rāro. E e piri atu teie òire i te muriavai no te ânāvai ra o Eufarate, e e vāhi tapihooraa teie na te mau taata e pārahi ra i roto i te âfaa i pihai iho i teie ânāvai, e te mau taata no Aifiti, Tanaana, Arāpia, Metopotamia, Pāpurohia. E òire patu-paari-hia teie, e tei î roa i te mau fare pure no te mau itoro e rave rahi.

E hiò atoà mai

- *Te paparaa tupuna o Àperama* : Nā nià mai ia Tera i te hamata e tae roa māi ia Iatōpa.

- *Te auaa o te fahi mau iòà taata e vai nei i roto i teie taiòraa* :

Tera : Pūhapa, faaea, faataere.

Àperama : Te metua teitei, ua faateiteihia te metua.

Àperahama : Metua no te mau fenua e rave rahi (Tenete 17,5), metua e tupuna no te huifaaroo (Rōma 4,12), Tauà (hoa) no te Atua (II Par.20,7; Itāia 41,8; Iatōpa 2,23).

Tari : Tau huiarii vahine (*ma princesse*).

Tara : Huiarii vahine (*princesse*).

Nahora : O tei huti pūai i te aho.

Harana : Te taata mouà.

- *Te parau no te Huaai* : E haamata te huaai a te hoë metua tāne e ta na vahine, nā nià i ta rāua mau tamarii fānau (tamaroa e tamahine), e tuāti mai ai te mau mootua, te mau hina, te mau hinarere, te hinatapu, te mau hinatini. E te mau metua o te metua tāne e te metua vahine, e parauhia ia e mau tupuna no teie huaai. Io tātou nei, e ò atoà te mau tamarii faaàmu i roto i teie faanahoraa no te huaai.

- *Te parau no te Fānau* : I roto i te Faufaa Tahito, e faaueraa teie na te Atua i te taata i roto i te ôpuaraa ia nūnaahia te Atua (Tenete 1,28). I roto rā i te Faufaa Apī, nā roto i te pohe tatauro e te tiāfaahouraa o te Metia, te riro nei te fānauaraa tamarii, eiaha faahou ei faaueraa, ei oho (*fruit*) rā no te here o te tāne e te vahine tei faatiāmāhia (Māreto 10,1-9).

- *Te parau no te Pohe* : Te faaruēraa mai te ora i te tino. Na te pohe e hāapāpū mai nei, e eere te taata i te hoē atua, e taata rā tei tāōtiāhia to nā ora.

- *Te parau no te Uī* : Te taata ia, mai te tāne e aore ra te vahine, eita e noaa te tamarii fānau.

Te purutiaraa te ùtuafare o Tera i Harāna

I te poheraa o Harana, i faaruè ai o Tera, mā te âpeehea e Àperamā rāua o Tari, e ta na mootua ia Rota, tamaiti na Harana, i te òire no Ura io te Tarataio no te rātere atu i te fenua Tanaana. Aita rā rātou i tae i reira, inaha, noho atu ra rātou i te òire no Hārana, òire rahi i te pae Apatòerau no te fenua Metopotamia Niā, e e 800 km to na ātearaa ia Ura. E òire haamori teie i te atua ra o Avaè, e e haaputuraa o ia no te mau faretoā rarahi ; tei niā o ia i te èa no te mau rātere tapihoo.

2. Tāuàparauraa

E tāuàparau i te huru o Àperama i te ômuaraa o to na àamu : E taata o ia māi te mau taata atoā no taua tau ra ; e metua fānau to na, e teina to na, e e ùtuafare to na. I ô nei, e faataiō i te Rōma 7,9 : Aita ā o Àperama i ìte atu ra i te auraa no te tiāraa taata hara, no te mea aore e parau no te faaite roa mai ia na i taua tiāraa ra, e aita ā te Atua i paraparau roa atu ra ia na.

E tāuàparau atoā i te mau tumu i faaruè ai o Tera ia Ûra io te Tarataio no te haere i Tanaana. Te vai nei te pāhonora a te taata oia hoī, no te tiāturiraa o Tera e mea maitai aè te huru oraraa i Tanaana. E te vai atoā nei te tatararaa a te faaroo : E ôpuaraa teie na te Atua : E faataiō i te Tenete 15,7, e te Nehemia 9,7. I ô nei, na te faaroo e heheu mai i te taata i te hinaaro o te Atua ia na. Àperama, o o ia tei maitihia e te Atua no te faatupu i te hoē Nūnaa no na (Tenete 17,4-8). Ua tupu hope roa ānei teie hinaaro o te Atua nā roto ia Àperama? I teie mau tāpati i muri nei tātou e ìte ai i te pāhonora ?

No teie tāpati i muri nei, teie te ìrava tāmāu : Rōma 8,14.

Ei pūòhuraa, e ani i te hoē tamarii ia taiō i te Rōma 8,14-17, e e faaoti te Orometua Pupu i te hoē pure niuhia i niā i :

- *Te parau no te Ùtuafare Apī* ta te Atua i haamau i roto ia Ietu Metia.

- E te parau no te mau ùtuafare e ora nei i roto i te tāiva, te peàpeà, te veve, te ôtare, te tamai, etv.

**TO ÀPERAMA TĪTAU-RAA-HIA E TE ATUA
TENETE 12,1-5**

1. Tatararaa pīpīria

Te vauvau mai nei te Tenete 12 i mua ia tātou, te parau no te tītauraa te Atua ia Àperama, e te pāhonoraa hōi a Àperama i taua pīiraa ra. E toru tuhaa e vai nei i roto i teie pene :

- To te Atua tītauraa ia Àperama (Tenete 12,1-5), o te tumuparau ia no teie haapiiraa ;
- To Àperama purutiaraa i Tanaana (Tenete 12,6-9), o te tumuparau ia no te haapiiraa i muri nei ;
- To Àperama tāpaparaa i Aifiti (Tenete 12,10-20).

* To te Atua tītauraa ia Àperama

Tei Harāna o Àperama i to na tītau-raa-hia e te Atua, e ua pohe hōi to na metua tāne (Tenete 12,32). I roto i teie tītauraa, e toru parau ta te Atua e horoā nei ia Àperama :

- **Parau faaue** : “E haere ê mai òe i to fenua na, e to fētii, e te ùtuafare metua” (Tenete 12,1), oia hōi, “E faaruè òe i to fenua na, e to fētii, e te ùtuafare metua”. I to Àperama purutiaraa i Harāna, no Tera, to na metua tāne, te manaò no te haere i te fenua Tanaana. Aita rā rātou i tāpae i reira. E i teie taime, na te Atua te faauerā ia Àperama e haere i Tanaana mā te faaruè ia Harāna, to na fētii e te ùtuafare o to na metua tāne. O Àperama anaè teie e faauehia nei : “E haere ê mai ÒE”.

- **Parau fafau** : “E haere ê mai òe... i te fenua na ù e faaite atu ia òe. E faaairo hōi au ia òe ei nūnaa rahi” (Tenete 12,2). Nā roto ia Àperama, te hinaaro nei te Atua i te hoê Nūnaa no na i roto i teie nei ao, e no reira o ia i mātī ai ia Àperama mā te fafau ia na i te hoê fenua.

- **Parau haamaitai** : “E e haamaitai atu vau ia òe, e faarahi atu vau i to òe iōa, e e riro òe ei maitai. E o tei haamaitai ia òe ra, o ta ù ia e haamaitai ; e o tei faaiño ia òe ra, o ta ù ia e faaiño : E ei ia òe e maitai ai te mau fētii atoà o te ao nei.” (Tenete 12,2-3) Nā roto i te ôpuaraa e faatupu i to na Nūnaa, te haamaitai nei te Atua ia Àperama e te mau fētii taata atoà e ô mai i roto i teie faanahoraa.

* Te pāhonoraa a Àperama i teie tītauraa

I roto i teie fārereiraa matamua roa no te Atua rāua o Àperama, o te Atua anaè tei PARAU. Aita ā o Àperama i PARAU atoā atu ra i te Atua, te HAAPAO nei rā o ia i ta Iehova i PARAU mai ia na : “Haere atu ra Àperama, i ta Iehova i parau mai ia na ra” (Tenete 12,4). E teie te tatararaa a te Hēpera 11,8-10 no teie huru pāhonoraa

a Àperama mā te uiui òre i te Atua : “No te faaroo i haapaò ai Àperahama, a parauhia mai ai o ia e, e haere i te hoê vāhi e noaa mai ia na a muri noa atu ei āiā ; e haere atu ra o ia mā te ìte òre i taua fenua i haerehia e ana ra. No te faaroo i purutia noa ai o ia i taua fenua i parauhia mai ra... Te tītau ra hoì o ia i taua òire niu mau ra, o te Atua te faaau (tāmuta) e te faatiā.”

2. Feruriraa parau

- Oia mau, ua pāhono o Àperama i te tītauraa a te Atua, teie rā, aita i maraa hope roa ia na i te haapaò i tei parauhia mai ia na. Inaha, o Àperama anaè tei tītauhia, e i to na rā haereraa i te fenua Tanaana, ua āpee atoà atu to na fētii (Tari, Rota), ta na mau taoà e to na mau tāvini i noaa mai i Harāna (Tenete 12,5).

Ua haafaufaa òre ānei ia Àperama i te parau a te Atua ? Aita roa atu ia, te haapii mai nei rā to na āamu, e i roto i te pāhonoraa a te hoê taata i te tītauraa a te Atua, e pāhono taua taata ra mā to na TAATARAA, mā to na huru taata : O Tari, Rota, te mau taoà e te mau tāvini, o te mau tāpaò ia no te taataraa o Àperama. E i teie taime, e tiā ia Àperama ia faaruè ia Harāna, eita rā e tiā ia na ia haapae i to na taataraa o ta te Atua atoà hoì i fārii, inaha, aita te Atua i pātōi i te reira, ua faatura rā te Atua i teie huru pāhonoraa. Teie rā, e ìte atu ihoā o Àperama i te mau fifi ta to na fētii e faatupu mai : E haafatu o Fāraò ia Tari (Tenete 12,10-20) ; e e àmaha teie fētii nā rōpū (Tenete 13,1-18). E a tirā noa atu rā teie mau fifi, aita te Atua i faaruè ia Àperama. No te aha ? A heheu faahou na i te parau no te haamaitāraa a te Atua (Itaia 55,10-13).

- I roto i te tītauraa, e parau mai te Atua i te taata. E na taua parau ra e haafānau i roto i te reira taata te FAAROO, a tiā atu ai i teie taata faaroo ia pāhono i te Atua mā to na taataraa, e mā te haapae i te tahi mau peu tahito, no te mea e oraraa āpī teie e vauvauhia nei i mua ia na. E aha te mau vāhi e parau mai ai te Atua ia òe i teie tau ? E e aha ta òe mau pāhonoraa i tā na parau ? A heheu faahou na i te auraa o te Aōraa Evāneria, te Pipīria, te Pāpetitoraa, te Oroà a te Fatu, te Pororaa Evāneria e te Ètārētia. Mai te taime mai ā a faatataurohia ai Ietu Metia, ua fārii te Atua e nā roto mai o ia ia Ietu Metia e to na Vārua Moà i te PARAU mai i te taata. E aha to òe manaò i teie poroì a te Faufaa Apī ? Ei tautururaa ia òe, a taiò māite i te I Torinetia 1,18-2,5 ; Taratia 2,21 ; Ioane 1,1-18.

TO ÀPERAMA TĪTAU-RAA-HIA E TE ATUA
TENETE 12,1-5
TAMAHOU

Tīpaeraa : Nā roto i te faatiàraa àamu e te tūàparauraa, e haamatara i te parau no te tītau-raa-hia o Àperama e ta na hoì pāhonoraa i te Atua.

Mauhaa : Hohoà fenua, no Àperama, Tari, Rota.

1. Te faatiàraa àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii. Hou teie àamu a faatiàhia ai, e haamanaò i te mau tamarii te àamu no te tãpati i mairi mā te tauturuhia e te mau hohoà. Ia matara maitai te parau no te tītau-raa-hia o Àperama e ta na hoì pāhonoraa i te Atua.

2. Te tamarii e teie àamu

I ô nei, e haaparaparau i te mau tamarii mā te uiui ia rātou te mau parau i mau mai, e mā te haafaufaa hoì i te reira.

E haaparaparau i te mau tamarii

- E aha te òhipa a Àperama i Harāna ? (Tapihoo, no reira o ia i ônahia ai)

- E aha te ôpuaraa a te Atua no Àperama ?

- O vai te fenua ta te Atua e horoà nei no Àperama ?

- E mea òhie ānei ia faaruè i te mau mea e herehia nei e òe no te pee i te èà o te Fatu ?

E tãpura i mua i te tamarii te mau mea ta Àperama e faaruè : To na fenua, to na fētii, te ùtuafare o to na metua.

E haaparaparau i te mau tamarii

- No te aha o Àperama i àfai atoà ai ia Tari, Rota, ta na mau taoà e to na mau tãvini ?

- Ua tūàparau ānei o Àperama i te Atua no to na tītau-raa-hia ?

E tãpura atoà i mua ia rātou te mau haamaitairaa a te Atua. E ia matara maitai te ôpuaraa a te Atua no Àperama : E faarirohia Àperama ei Nūnaa Rahi, e faarahihia to na ioà.

E haaparaparau i te mau tamarii

- No te aha te Atua i haamaitai ai ia Àperama ?

- Eita ānei te Atua e haamaitai atoà ia tātou ? (Nā roto ia Ietu Metia)

Ia oti māite teie mau tuhaa, e ani i te hoê e aore e piti aè tamarii ia faatià mai i teie àamu mā te tauturuhia e te Orometua Pupu e te mau hohoà.

E tãuàparau i te mau tamarii te mau vãhi e PARAU mai ai te Atua i te taata i teie mahana : Te Pipiria, te haapiiraa faaroo, te fare pure, te fare âmuiraa, e te mau vãhi e parauhia ai te PARAU O IETU METIA.

3. Ei pũdiraa

* Tamahou 1

Tãuriraa hohoà.

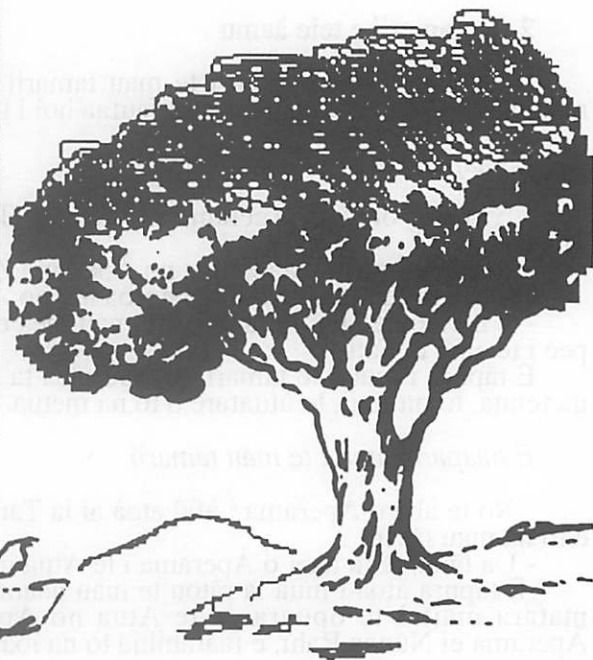
* Tamahou 2

Faaãraa ìrava :

Ua p.rau atu ra te .tua ia Ap.r.m. :
“A faaruè i to f.nu.,
to f.tii e te fare o to
m.tua tãne. E haere
.e i te fenua âpĩ ta ù
e h.roà atu nõ òe. E
faa.r.r. vau ia òe ei
n.naa rahi, e e
ha.m.it.ì au ia òe.”

Ha.re at. ra
.peram. i ta te Atua i
p.r.u mai ia na.

E e hiò faahou i
te Pure a te Fatu.

TO ÀPERAMA TĪTAU-RAA-HIA E TE ATUA
TENETE 12,1-5
TO Û ARATAÏ - TIÀRAMA

Tīpaeraa : Nā roto i te faatiàraa àamu e te tãuàparauraa, e haàmatarā i te parau no te tītau-raa-hia o Àperama e ta na hoì pāhonoraa i te Atua, e e tãuàparau atoā i te parau no te FAAROO.

Mauhaa : Pīpīria, hohoà fenua, no Àperama, Tari, Rota.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Mā te tauturuhia e te hohoà fenua, e tãuàparau poto noa i te mau tamarii te àamu no te tāpati i mairi, e mai reira ā faaara atu ai ia rātou e e àamu āpī to teie tāpati : E e faataiō ia rātou, hoē tāmarii hoē irava.

2. Te faatiàraa te mau tamarii i teie àamu

Hou a uuii ai i te mau tamarii, e faatià àamu te Òrometua Pupu i te mau tamarii te tītau-raa-hia o Àperama, mā te faaōhipa i te hohoà fenua ia ìte rātou i te èà i haerehia e Àperama mai Harāna e tae atu i Tetema i te uru rāau àruna i More, i te fenua Tanaana.

E tãuàparau i te mau tamarii

- E aha te Atua i tītau ai ia Àperama ia faaruè i to na fenua, to na fētii, e te ùtuafare metua ?

No te mea te vai nei ta te Atua ôpuaraa : Nā roto ia Àperama, e faatupu i te hoē Nūnaa no na i roto i teie nei ao, ei Nūnaa no te fārii ia na ei Atua.

- I roto i teie tītauraa, e aha atu ai te parau a te Atua ia Àperama?

E horoà te Atua i te hoē fenua no Àperama, e faaīrohia o ia ei Nūnaa Rahi, e faarahihia to na iōa, e te haamaitai nei te Atua ia na e te mau taata atoà e ò i roto i teie Nūnaa.

- Ua haapaò ānei o Àperama i te tītauraa a te Atua ?

E, ua haapaò māite o ia i tei paruhia mai ia na. Teie rā, ua àfai atoà o ia i ta na vahine ia Tari, e o Rota e tae noa atu i ta na mau taoà e to na mau tāvini.

- No te aha o ia i àfai atoà ai ia rātou ?

No te mea eere i te mea òhie ia faaruè i teie mau taata e teie mau taoà i herehia e ana.

- Ua pātoì ānei te Atua i to Àperama àfai-atoà-raa ia rātou ?

Aita roa atu te Atua i pātoì.

E ani i te hoê tamarii ia taiò faahou mai i teie àamu. E ia oti te reira, e tâuàparau ia rātou te parau no te FAAROO :

- E aha te tumu i pāhono òhie ai Àperama i te tītauraa a te Atua?

Ia tītau anaè te Atua i te hoê taata, e haafānau o ia i te FAAROO i roto i te reira taata, e e riro mai, o ia ei Taata Faaroo, ei Taata Āpī. Na te Faaroo e tauturu i te Taata Āpī ia pāhono i te Atua.

- I hea te Atua e tītau mai ai i te taata i teie mahana ?

Pipīria, haapiiraa faaroo, fare pure, fare âmuiraa, te mau vāhi atoà e PARAUHIA ai te PARAU O IETU METIA.

- E aha òutou i haere mai ai i te Haapiiraa Tāpati nei ?

O teie atoà te hoê o te mau vāhi e tià ai i te Atua i te tītau i te taata, mai te mau tamarii e tae noa atu i te mau Ōrometua Pupu. E e vāhi atoà teie e tià ai i te taata i tītauhia, no te pāhono i te Atua.

- E aha te mau tāpaò e faaite mai ra e ua tītauhia te hoê taata, te hoê tamarii ?

E òhie o ia i te fārii e te fāi i te Atua ei Metua no na, ia Ietu Metia ei Faaora e ei Fatu no na, e i te Vārua Moà ei Tauturu no na i nià i te èà no te Faaroo. E e fārii atoà o ia i te fenua āpī ta te Atua e horoà mai nei no na, oia te ÈTARETIA, te vāhi ia i reira o ia e taiò ai i te Pipīria, e himene haamaitai ai i te Atua, e tāvini ai i te mau taata, e e tià ai i te tupu-hope-roa-raa mai to na Pātireia.

3. Ei pūòiraa

* **To ù Aratai** : E faataiò i te Hēpera 11,8-10.

* **Tiàrama** : E faataiò i te Hēpera 11,8-10.

E e ani i te mau tamarii ia tāmāu àau mai i te Hēpera 11,1 no teie tāpati i muri nei.

**TO ÀPERAMA TĪTAU-RAA-HIA E TE ATUA
TENETE 12,1-5
MATAHIAPO**

Tīpaeraa : Nā roto i te àamu no te tītau-raa-hia o Àperama, e tūàparau i te parau no te tītauraa a te Atua i teie mahana, e te parau no te FAAROO.

Mauhaa : Pīpiria.

1. Tūàparau i te àamu no te tītau-raa-hia o Àperama

Ei ômuaraa, e ani i te mau tamarii ia faatià poto noa mai i te àamu no te tīpati i mairi aè nei, e te ìrava tāmāu Rōma 8,14. E e faataiò i teie àamu āpī, hou a tūàparau atu ai i te parau no te Atua tītauraa ia Àperama, e te pāhonorāa a Àperama i te Atua.

* To te Atua tītauraa ia Àperama

Tei Harāna o Àperama i to na tītau-raa-hia e te Atua, e ua pohe hoì to na metua tāne (Tenete 12,32). I roto i teie tītauraa, e toru parau ta te Atua e horoà nei ia Àperama :

- **Parau faaue :** “E haere ê mai òe i to fenua na, e to fētii, e te ùtuafare metua” (Tenete 12,1), oia hoì, “E faaruè òe i to fenua na, e to fētii, e te ùtuafare metua”. I to Àperama purutiarāa i Harāna, no Tera, to na metua tāne, te manaò no te haere i te fenua Tanaana. Aita rā rātou i tāpae i reira. E i teie taime, na te Atua te faaueraa ia Àperama e haere i Tanaana mā te faaruè ia Harāna, to na fētii e te ùtuafare o to na metua tāne. O Àperama anaè teie e faauehia nei : “E haere ê mai OE”.

- **Parau fafau :** “E haere ê mai òe... i te fenua na ù e faaite atu ia òe. E faairi hoì au ia òe ei nūnaa rahi” (Tenete 12,2). Nā roto ia Àperama, te hinaaro nei te Atua i te hoè Nūnaa no na i roto i teie nei aò, e no reira o ia i maiti ai ia Àperama mā te fafau ia na i te hoè fenua.

- **Parau haamaitai :** “E e haamaitai atu vau ia òe, e faarahi atu vau i to òe iòā, e e riro òe ei maitai. E o tei haamaitai ia òe ra, o ta ù ia e haamaitai ; e o tei faaiño ia òe ra, o ta ù ia e faaiño : E ei ia òe e maitai ai te mau fētii atoà o te ao nei.” (Tenete 12,2-3) Nā roto i te òpuaraa e faatupu i to na Nūnaa, te haamaitai nei te Atua ia Àperama e te mau fētii taata atoà e ò mai i roto i teie faanahoraa.

* Te pāhonorāa a Àperama i teie tītauraa

- I roto i teie fāreireira matamua roa no te Atua rāua o Àperama, o te Atua anaè tei PARAU. Aita ā o Àperama i PARAU atoà atu ra i te Atua, te HAAPAO nei rā o ia i ta Iehova i PARAU mai ia na : “Haere atu ra Àperama, i ta Iehova i parau mai ia na ra” (Tenete 12,4). E teie te tātaraa a te Hēpera 11,8-10 no teie huru pāhonorāa

a Àperama mā te uuii òre i te Atua : “No te faaroo i haapaò ai Àperahama, a parauhia mai ai o ia e, e haere i te hoê vāhi e noāa mai ia na a muri noa atu ei āiā ; e haere atu ra o ia mā te ìte òre i taua fenua i haerehia e ana ra. No te faaroo i purutia noa ai o ia i taua fenua i parauhia mai ra... Te tītau ra hoì o ia i taua òire niu mau ra, o te Atua te faaau (tāmuta) e te faatiā.”

- Oia mau, ua pāhono o Àperama i te tītauraa a te Atua, teie rā, aita i maraa hope roa ia na i te haapaò i tei parauhia mai ia na. Inaha, o Àperama anāe tei tītauhia, e i to Àperama rā haereraa i te fenua Tanāana, ua āpee atoà atu to na fētii (Tari, Rota), ta na mau taoà e to na mau tāvini i noaa mai i Harāna (Tenete 12,5).

Ua haafaufaa òre ānei ia Àperama i te parau a te Atua ? Aita roa atu ia, te haapii mai nei rā to na āamu, e i roto i te pāhonoraa a te hoê taata i te tītauraa a te Atua, e pāhono taua taata ra mā to na TAATARAA, mā to na huru taata : O Tari, Rota, te mau taoà e te mau tāvini, o te mau tāpaò ia no te taataraa o Àperama. E i teie taime, e tiā ia Àperama ia faaruè ia Harāna, eita rā e tiā ia na ia haapae i to na taataraa o ta te Atua atoà hoì i fārii, inaha, aita te Atua i pātoì i te reira, ua faatura rā te Atua i teie huru pāhonoraa. Teie rā, e ìte atu ihoā o Àperama i te mau fifi ta to na fētii e faatupu mai : I teie ia te mau tāpati i muri nei tātou e ìte atu ai i te reira.

2. Tāuàparau i te TĪTAURAA e te FAAROO

- I roto i te tītauraa, e parau mai te Atua i te taata. E na taua PARAU ra e haafānau i roto i te reira taata te FAAROO, oia te hoê TAATA API, a tiā atu ai i teie taata faaroo ia pāhono i te Atua mā to na taataraa, e mā te haapae i te tahi mau peu tahito, no te mea e oraraa āpī teie e vauvauhia nei i mua ia na.

E aha te mau vāhi e parau mai ai, e e tītau mai ai te Atua i te taata i teie tau ?

Te Aōraa Èvaneria, te Pipīria, te Pāpetitoraa, te Ôroà a te Fatu, te Pororaa Èvaneria e te Ètārētia. Nā roto ia Àperama, ua faatupu te Atua i te hoê Nūnaa no na : Ìteraèra. Na teie Nūnaa i faaineinè i te taeraa mai o Ietu Metia. Mai te taime mai ā a faatataurohia ai Ietu Metia, ua fārii te Atua e nā roto mai o ia i ta na Tamaiti e to na Vārua Moà i te PARAU mai i te taata nei.

Ei pūòiraa, e faataiò i te Hēpera 11,1-2; 8-10. E ani ia rātou ia tāmāu āau mai i te Hēpera 11,1-2 no teie tāpati i muri nei.

E faaoti te Òrometua Pupu i te hoê pure niuhia i niā i te parau no te PORORAA ÈVANERIA e ravehia nei e te mau ètārētia atoà na te ao nei, e no te faaitoito i te mau tamarii i te haapaò i te Haapiiraa Faaroo, e te taiò i te Pipīria.

**TO ÀPERAMA FĀRIIRAA IA IEHOVA EI ATUA NO NA
TENETE 12,6-9**

1. Tatararaa Pīpīria

E piti aè parau ta tātou e tāpeà mai, i roto i teie taiōraa pīpīria : To te Atua fafauaraa i te hoē fenua no Àperama e to na huaai, e to Àperama haamatararaa i te taù i te iōa o te Atua.

* “E horoà atu vau i teie nei fenua i to òe ra huaai”

Ia ìte mata roa o Àperama i te fenua ta te Atua i fafau na ia na (Tenete 12,1), oia hoi, ia tāpae roa o ia, to na fētii e to na mau tāvini i Tetema (Tanaana), i reira to te Atua haapāpū-faahou-raa i ta na fafauaraa parau : “E horoà vau i teie nei fenua i to òe ra huaai.” Te maheu nōa atu ra te fafauaraa parau a te Atua i roto ia Àperama : E fenua ta te Atua e horoà no to na huaai, e e huaaihia o Àperama. Te huaai o Àperama, o te Nūnaa ia o te Atua. E i nià i teie fenua horoà faatau aroha, te haapāpū atoà nei Àperama i ta na pāhonora a te tītauraraa a te Atua.

I roto i te àai o Àperama, o te Atua teie e horoà nei ia Tanaana, te Fenua no te Tapu, no Àperama e no to na huaai (Tenete 12,7; 13,15; 15,18; 26,3-4; 28,13).

* Te fata ei tāpāò fārii na Àperama ia Iehova ei Atua no na

Te tāpāò matamua ta Àperama i faaìte e te fārii nei o ia ia Iehova ei Atua no na, o to na ia faaruēraa i te òire no Harāna no te haapāò i te tītauraraa a te Atua e purutia i te fenua èè, oia i te fenua Tanaana. E taua tāpāò ra, o te FAAROO ia tei haafānauhia e te Atua i roto ia na (Hēpera 11,8-10).

I te ànotau no Àperama, te haamori nei e te faaìte nei te mau haapaōraa (*religions*) i to rātou mau atua nā roto i te tāpāò no te rāau e aore ra te òfai, mai teie e vai nei i roto i ta tātou taiōraa : Te “rāau rahi” i More, oia te uru rāau àruna (Teuteronomi 11,30), o te tumu rāau ia i faataahia e to Tanaana ei tāpāò no to rātou mau atua. No reira, ua rave atoà o Àperama i ta na iho tāpāò, oia te faatiāraa i te hoē fata (eita e òre e òfai), no te tāpāò i te vāhi (Tetema) i fā mai ai te Atua ia na (Tenete 12,7). E ua faatiā atoà o ia i te hoē fata i rōpū ia Pētera e ia Hai. No Àperama, te fata, o te hoē atoà ia vāhi i reira o ia e taù ai i te iōa o Iehova (Tenete 12,8;13,4).

2. Feruriraa parau

Ua ìte òe i te àai no Tanaana i roto i te parau no Àperahama e o Ìteraèra : E Fenua Tapu teie na te Atua no to na Nūnaa. E ua ìte atoà òe, e i te rahiraa o te taima, e mea nā roto i te àrora e te tamaì, te Tamarii Ìteraèra i tae ai i te Fenua no te Tapu.

Nā roto i te pohe tatauro e te tiāfaahouraa o Ietu Metia, e Fenua Āpī ta te Atua i faataa no to na Nūnaa Āpī, oia te Etārētia : Na te Apotarupo 21-22 e tauturu ia òe i te ìteraa i te hohonu no teie Fafauraa Faufaa Āpī. No teie Fenua Āpī, eita òe e àro faahou, no te mea na Ietu Metia i àro e i upootià no òe. E te Uputa no taua Fenua Āpī ra, o Ietu Metia ia. A heheu na i te Ioane 10,1-10. Teie Uputa, oia teie e haere mai nei e pātōtō i to òe ùputa (Apotarupo 3,20). Tei ia òe rā ia te ìriti i to òpani, e tei ia òe atoà hoì te òpani i to ùputa.

I roto i te àamu o Àperahama, i haamata na o ia i te paraparau i te Atua mā te taù i te iòa o te Atua, mā te pii i te iòa o te Atua i roto i te pure : O te òmuararaa ia te reira no te “koinonia” e no te tūāparauraa i rotopū i te Atua e te taata faaroo. I roto i te FAAROO EVĀNERIA, e aha te tumu te mau teretetiāno e pure tāmāu ai i te Pure a te Fatu ? Ei tautururaa ia òe, a heheu faahou na i te parau no te “Āpa” e no te “Tamarii tāvai” i roto i te Taratia 4,1-11.

I roto i te àamu o Àperahama e o Ìteraera, tei MUA te parau no te Nūnaa oia hoì, tei MUA te parau no te ORA : Aita ā i tupu roa atu ra. Nā roto ia Ietua Metia, tei MURI te parau no te Etārētia oia hoì, tei MURI te parau no te ORA (*Salut*) : Ua tupu aè na, e te tupu nei ā, e e tupu atu ā (Ioane 8,58; Hēpera 1,12;13,8; Apotarupo 1,4). No reira, e aha ia te òhipa matamua roa a te Etārētia i roto i teie nei ao ?

Ua rave o Àperama i te òfaì ei fata e vāhi i reira o ia e taù ai i te iòa o te Atua. Te vāhi maere rā i roto i teie taiòraa pīpīria, aita te Atua i pāhono ia na ! A heheu na, mā ta òe *Aratai Bibilia* i te parau no te ìtoro tarai e hāmānīhia nei e te taata i roto i te Ieremia 2,27, e te parau no te taùraa i te Fatu e orahia nei e to te Huifaaroo Teretetiāno (Rōma 10,8-9).

TO ÀPERAMA FĀRIIRAA IA IEHOVA EI ATUA NO NA
TENETE 12,6-9
TAMAHOU

Tīpaeraa : Ia faatià mai te mau tamarii i te fāriiraa o Àperama ia Iehova ei Atua no na, e e faaite ia rātou te faufaa no te PURE i roto i te oraraa faaroo.

Mauhaa : Hohoà fenua, hohoà no Àperama.

1. Te faatiàraa àamu

Ei ômuaraa e faahimene i te mau tamarii, e ia oti, e haamanaò faahou ia rātou te àamu no Aperama mai Ura e tae atu i Harāna, to na titau-raa-hia i Harāna, e to na purutiaraa mai Harāna i Tanaana. E e faatià i teie àamu âpī mā te tauturuhia e te hohoà fenua.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E uiui i te mau tamarii i te mau parau i mau mai ia rātou, e mai reira a faatupu atu ai i te tâuàparauraa. Teie te tahi mau uiuiraa :

- Tei hea o Àperama i te taime a fārerei mai ai te Atua ia na ? (Tei Tetema i te urū rāau àruna no More, i te fenua Tanaana)

- E aha ta te Atua i parau ia Àperama i reira ? (Fenua no to na huaai)

- E aha te òhipa i ravehia e Àperama i to na faarooraa i te reira parau ? (Faatià i te hoê fata, oia te hoê tãpaò ei faaiteraa i te vāhi i fārerei mai ai te Atua ia na)

- I hea atu ai to Àperama faatià-atoà-raa i te fata ? (I rōpū ia Pētera e ia Hai)

- E aha ta Àperama òhipa i rave i muri aè i to na faatiàraa i te reira fata, te reira tãpaò ? (Uā pure o ia i te Atua)

E ani i te mau tamarii ia faatià mai i teie àamu, mā te tauturuhia e te Orometua Pupu e mā te faaòhipa atoà i te hohoà fenua.

E tâuàparau i te PURE

- E aha te faufaa no te PURE i roto i te oraraa o te hoê taata ?

Ia pure anaè te taata i te Atua, e PARAPARAU o ia i te Atua, tei MUA o ia i te aro o te Atua. E nā roto ia Ietu Metia, te faaroo mai nei te Atua i te pure a te taata nei.

- No te aha te taata e pure ai i te Atua ?

Te pure nei te taata i te Atua no te mau tumu e rave rahi : Haamauruuru e haamaità i te Atua o ia e haamaità mai nei ia tātou nā roto ia Ietu Metia ; ani i te tauturu e te pāruuru, etv.

- E aha te mau taime e te mau vāhi e tià ai i te hoê taata ia pure i te Atua ?

I te mau taime atoà : Poipoi, pō, i roto i te òaòà, te àti, te hau, te fifi, etv.

E i te mau vāhi atoà : I roto i to na piha, i te Haapiiraa Tāpati, i te Fare Pure, etv.

- E aha te auraa no te ÂMENE e parauhia nei i te pae hopeà o te hoê pure ?

Te auraa o te Âmene : E, OIA MAU, E PARAUMAU.

Ta te Atua anaè te Âmene, no te mea ta te Atua anaè te PARAUMAU. Te Âmene, o te E ia a te Atua i ta ù nei pure nā roto ia Ietu Metia e to na Vārua Moà. I mua i te aro o te Atua, o Ietu Metia to ù Parau, E nā roto ia Ietu Metia, e tià ia ù ia faoti i ta ù pure mā te parau e “Âmene”.

3. Ei pūðiraa

E haapii i te pure i muri nei :

E te Fatu, e Ietu Metia e, te haamauruuru atu nei au ia òe tei fārii ia ù ei tamarii na te Atua Metua nā roto i to Vārua Moà. Âmene.

* **Tamahou 1** : Tāuriraa hohoà.

* **Tamahou 2** : E pāpāi teie pure i nià i te tahi àpiparau a ôpere atu ai na te mau tamarii no te tāmāu mai no teie tāpati i muri nei.

TO ÀPERAMA FĀRIIRAA IA IEHOVA EI ATUA NO NA
TENETE 12,6-9
TO Û ARATAÏ - TIĀRAMA

Tīpaeraa : Ia faatià mai te mau tamarii i te parau fafau (*promesse*) a te Atua ia Àperama, e te fāriiraa o Àperama ia Iehova ei Atua no na, e, e faaite i te faufaa no te PURE i roto i te oraraa faaroo.

Mauhaa : Pipiria, hohoà fenua, hohoà no Àperama.

1. Te faatiàraa i te àamu no to Àperama fāriiraa i te Atua

No te ômuia i teie àamu, e haamanaò faahou i te mau tamarii te àamu no Àperama mai Ura e tae atu i Harāna, to na tītau-raa-hia i Harāna, e to na purutiaraa mai Harāna i Tanaana. E ani i te tamarii te irava i tāmāu-āau-hia mai e rātou, oia te Hēpera 11,1. E e faataiò i te mau tamarii i teie àamu àpī. E ia oti, e faatià te Orometua Pupu i teie àamu mā te tauturuhia e tē hohoà fenua.

2. Te faatiàraa te mau tamarii i teie àamu

E uiui i te mau tamarii i te mau parau i mau mai ia rātou, e mai reira a tūàparau atu ai i te parau fafau (*promesse*) a te Atua ia Àperama, e te mau tāpaò i faaòhipahia e Àperama no te faaite i to na fāriiraa ia Iehova ei Atua no na. Teie te tahi mau uiuiraa :

- E aha ta te Atua i parau ia Àperama i Tetema i te uru rāau no More i te fenua Tanaana ?

“E horoà vau i teie nei fenua no to òe ra huaai.”

Haamanaò faahou i ô nei te parau a te Atua ia Àperama i Harāna i te taima a tītau-hia ai o ia.

- No te aha teie fenua i horoàhia ai no te huaai o Àperama ?

No te mea te hinaaro nei te Atua e faataa i te hoê fenua pāpū no to na Nūnaa.

- E aha te vāhi huru ê NO TĀTOU i roto i te parau ra : E huaaihia o Àperama ?

Te vāhi huru ê, e yahine uì ta Àperama, eita o Tari e fānautama. Teie rā, te riro nei teie parau a te Atua ei parau fafau, oia te hoê parau o ta Atua e faatupū. E i teie mau tāpati i muri nei òutou i ìte mai ai i te reira.

- E aha te vāhi huru ê no tātou i roto i te parau ra : E horoàhia o Tanaana ei fenua no Àperama e ta na huaai ?

Te vāhi huru ê, te vai nei te taata i nià i teie fenua, oia te mau taata Tanaana. Teie rā, ua hinaaro te Atua e teie aè te fenua no to na NUNAA.

- E aha te tāpāò i faaòhipahia e Àperama no te haapāpū i to na fāriiraa ia Iehova ei Atua no na ?

Tatara te parau no te Faaroo o Àperama, oia te tāpāò matamua ; te parau no nā fata e piti i faatiāhia e ana ; te parau no te pureraa Àperama i te Atua (taù i te iòà o te Atua).

E tūàparau i te PURE

- E aha te faufaa no te PURE i roto i te oraraa o te hoê taata ?

Ia pure te taata i te Atua, e PARAPARAU o ia i te Atua, tei MUA o ia i te aro o te Atua. E nā roto ia Ietu Metia, te faaroo mai nei te Atua i te pure a te taata nei.

- No te aha te taata e pure ai i te Atua ?

Te pure nei te taata i te Atua no te mau tumu e rave rahi : Haamaururu e haamaitāi i te Atua o ia e haamaitāi mai nei ia tātou nā roto ia Ietu Metia ; ani i te tauturu e te pāruu, etv.

- E aha te mau taime e te mau vāhi e tiā ai i te hoê taata ia pure i te Atua ?

I te mau taime atoà : Poipoi, pō, i roto i te òàòà, te àti, te hau, te fifi, etv.

E i te mau vāhi atoà : I roto i to na piha, i te Haapiiraa Tāpati, i te Fare Pure, etv.

- E aha te auraa no te ÂMENE e parauhia nei i te pae hopeà o te hoê pure ?

Te auraa o te Âmene : E, OIA MAU, E PARAUMAU.

Ta te Atua anaè te Âmene, no te mea ta te Atua anaè te PARAUMAU. Te Âmene, o te E ia a te Atua i ta ù nei pure nā roto ia Ietu Metia e to na Vārua Moà. I mua i te aro o te Atua, o Ietu Metia to ù Parau, E nā roto ia Ietu Metia, e tiā ia ù ia faaoti i ta ù pure mā te parau e “Âmene”.

3. Ei pūðiraa

*** To ù Aratai e Tiàrama**

E pure âmui e te mau tamarii i te Taramo 23. E e ani ia rātou ia tāmou mai i te Taramo 23,1-2 no teie tāpati i muri nei.

**TO ÀPERAMA FĀRIIRAA IA IEHOVA EI ATUA NO NA
TENETE 12,6-9
MATAHIAPO**

Tīpaeraa : E tāuàparau i te parau fafau (*promesse*) a te Atua ia Àperama, e to Àperama fāriiraa i te Atua. E e tāuàparau atoà i te faufaa no te PURE i roto i te oraraa faaroo.

Mauhaa : Pipiria, hohoà fenua.

1. Tāuàparau i teie àamu

E ani i te mau tamarii ia faatià poto noa mai i te àamu no Àperama mai Ùra e tae roa mai i te taima a tītauhia ai o ia i Harāna nō te purutia i Tanaana. E e ani i te mau tamarii te ìrava tāmāu, oia te Hēpera 11,1-2.

E e faataiò i teie àamu àpī, hou a tāuàparau atu i to te Atua fafaua i te hoē fenua no Àperama e to nā huaai, e to Àperama haamataraa i te taù i te iòa o te Atua.

*** “E horoà atu vau i teie nei fenua i to òe ra huaai”**

Ia ìte mata roa o Àperama i te fenua ta te Atua i fafau na ia na (Tenete 12,1), oia hoì, ia tāpae roa o ia, to na fētii e to na mau tāvini i Tetema (Tanaana), i reirā to te Atua haapāpū-faahou-raa i ta na fafaua parau : “E horoà vau i teie nei fenua i to òe ra huaai.” Te maheu noa atu ra te fafaua parau a te Atua i roto ia Àperama : E fenua ta te Atua e horoà no to na huaai, e e huaaihia o Àperama. Te huaai o Àperama, o te Nūnaa ia o te Atua. E i nià i teie fenua horoà faatau aroha, te haapāpū atoà nei Àperama i ta na pāhonora a te tītauraa a te Atua.

I roto i te àai o Àperama, o te Atua teie e horoà nei ia Tanaana, te Fenua no te Tapu, no Àperama e no to na huaai (Tenete 12,7; 13,15; 15,18; 26,3-4; 28,13).

*** Te fata ei tāpàò fārii na Àperama ia Iehova ei Atua no na**

Te tāpàò matamua ta Àperama i faaìte e te fārii nei o ia ia Iehova ei Atua no na, o to na ia faaruèraa i te òire no Harāna no te haapàò i te tītauraa a te Atua e purutia i te fenua èè, oia i te fenua Tanaana. E taua tāpàò ra, o te FAAROO ia tei haafānauhia e te Atua i roto ia na (Hēpera 11,8-10).

I te ànotau no Àperama, te haamori nei e te faaìte nei te mau haapaòraa (*religions*) i to rātou mau atua nā roto i te tāpàò no te rāau e aore ra te òfai, mai teie e vai nei i roto i ta tātou taiòraa : Te “rāau rahi” i More, oia te uru rāau àruna (Teuteronomi 11,30), o te tumu rāau ia i faataahia e to Tanaana ei tāpàò no to rātou mau atua. No

reira, ua rave atoà o Àperama i ta na iho tãpaò, oia te faatiàraa i te hoê fata (eita e òre e òfai), no te tãpaò i te vãhi (Tetema) i fã mai ai te Atua ia na (Tenete 12,7). E ua fãatià atoà o ia i te hoê fata i rōpū ia Pētera e ia Hai. No Àperama, te fata, o te hoê atoà ia vãhi i reira o ia e taù ai i te iòa o Iehova (Tenete 12,8;13,4).

2. Tãuàparau i te PURE i roto i te oraraa faaroo

- I roto i te àamu o Àperama, i haamata na o ia i te paraparau i te Atua mã te taù i te iòa o te Atua, mã te pii i te iòa o te Atua i roto i te pure : O te ômuaraa ia te reira no te âmuiraa e no te tãuàparauraa i rotopū i te Atua e te taata faaroo.

E aha te auraa no te PURE no te hoê taata ?

I roto i te FAAROO ÈVANERIA, e aha te mau tumu, te mau taime e te mau vãhi e pure ai te taata faaroo ? E e aha te tumu te mau teretetiãno e pure tãmau ai i te Pure a te Fatu ?

- E faataiò i te Taramo 23 : O vai teie Atua e purehia nei ? E aha ta na òhipa i rave, e e rave ã no teie taata pure ?

E e ani ia rãtou ia tãmau àau mai i te Taramo 23,1-3 no teie tãpati i muri nei.

Ei pūðiraa, e pure âmui i teie pure mã te mau tamarii.

**TE TAAËRAA O ÀPERAMA RĀUA O ROTA
TENETE 13,1-18**

1. Tatararaa Pipīria

E 4 aè parau faufaa rahi ta tātou e hiò mai i ô nei :

* To Àperama mā hoīraa mai nā Àifiti mai : Tenete 13,1

Mai Àifiti mai o Àperama mā, oia te fenua i tāpapahia e rātou no te āti oè i tupu na i Tanaana. Aita Àifiti i roohia e te oè, no te mea na te ānāvai pape rahi ra o Nire e faararirari ra i ta na mau faaāpu. E te tumu o Àperama mā i faaruè ai i te fenua Àifiti, no te mea ia ua tiahihia rātou e Fāraò (Tenete 12,10-20).

* Te ora-āmui-raa o Àperama rāua o Rota : Tenete 13,2-7

I ô nei, te ĩte atoà nei tātou, e e taata ôna rahi o Àperama. E ua pūhapa o Àperama mā i rōpū ia Pētera e ia Hai. Teie rā, no te rahi o ta rāua Rotā ānimara, eita atu ra te māa āihere e ravai, e ere atoà hoī te mau āpoo pape i te mea faahiahia roa. E no reira, te tupu nei te tahi peàpeà i rotōpū i te mau tiai māmoe a Àperama e ta Rota.

* Te taaēraa o Àperama rāua o Rota : Tenete 13,8-13

Ei faahauraa i teie peàpeà, e ei auraroraa i te tamaiti a to na tuaana, te ani nei Àperama ia Rota ia mātiti i te fenua o ta na e hinaaro i te ora, e ināha, mātiti atu ra Rota ia au i ta to na mata e faaite mai ra ia na, e, haere atu ra o ia i te pae i Ioritāna, oia te hoē fenua heeuri e te pape ora atoà hoī, e i reira, pātia atu ra i to na pūhapa i pihai iho ia Totoma oia hoī, i pihai iho i te feiā e pātōi nei i te Atua.

* Te Parau Fafau a te Atua ia Àperama : Tenete 13,14-18

- Te matatara mātite noa mai ra te hohonuraa no te parau fafau a te Atua ia Àperama, oia te parau no te fenua, e te parau no te huaai. E no te huaai a Àperama anaè hoī teie parau fafau, aita ta Rota i roto:

Ten. 12,1 : “E haere ē mai òe... i te fenua na ù e faaite atu ia òe.”

Ten. 12,7 : “E horoà atu vau i teie nei fenua i to òe ra huaai.”

Ten. 13,15-16 : “O te reira atoà ra hoī mau fenua o ta òe e hiò na, te horoāhia ia e au no òe, no to òe na huaai e a tau noa atu. E e faarahi hoī au i to òe huaai mai te huà repo fenua nei, e ia hope te huà repo fenua nei ia taiò ra, ei reira atoà to òe huaai e hope ai i te taiò.”

- Te matatara māite atoà mai ra te faaroo o Àperama : Te faatià nei o ia i te hoê fata i pihai iho i Heperona, te vāhi i pūhapa ai o ia i roto i te uru rāau àrunā no Mamera. E o te toruraa ia teie no te fata i faatiāhia e Aperama, ei tãpao faaite i te Atua e tiāturihia nei e ana.

2. Feruriraa parau

- I roto i teie nei peàpeà i rotopū i te mau tiaì māmoe, te tuu nei Àperama i te hoê rāvēà iā tupu te Hau. E tiā ia tātou ia uiui e, i roto i to tātou mau peàpeà, te imi ra ānei tātou i te rāvēà no te haafānau i te hau ? E aore ra o tātou teie e manii nei i te hinu i niā i te auahi ia rahi roa atu to na àma ? Te riro nei Aperama ei òrometua haapii ia tātou no te faatupu i te hau. A heheu māite na i te Hēpera 4,1-16; Taratia 5,16-26, ia ite òe e nā vai e faahotu nei i te FAAFAAEARAA MAU (Tāpati) e te HAU MAU i roto i te taata faaroo e to na mau taeà e mau tuahine.

- I te taaēraa Àperama rāua o Rota, ua māiti o Rota i to na fenua ia au i te heuri o tā na i hiò mata roa, āreà ia Aperama, ua haere o ia i te fenua o ta te Atua i hōrōà mai no na. Ua orā atu Rota i pihai iho ia Totoma, e ua pūhapa Aperama i pihai iho ia Heperona. Teie te tahi auraa no Totoma : Oire no te feiā taparahi taata e te òhipa iino e te pātoi i te Atua. E to Heperona auraa : Tāati, tāmū, haaputuputu, pūoi, hoa. E au e, ua māiti o Rota e āmūi i te feiā òhipa piò, āreà ia Aperama, ua fārii o ia e ora i roto i te feiā òhipa maitai e te faatura. Mā te faaòhipa i ta òe *Aratai Bibilia*, e aha atu ā te tahi mau parau ta òe i ite no Totoma e no Heperona ?

- Te taoà rahi, te maa e te heuri o te hoê fenua, e mau herepata faahema te reira no te taata faaroo. A heheu faahou na i te faahemaraa-hia Ietu Metia i roto i te Mātaio 4,1-11. Te vai nei te mau maitai o te taoà rahi, te maa e te heuri o teie nei ao, tei te taata faaroo rā i te ara eiaha taua mau ā ra, taua mau mea ra ia haamorohi i to na faaroo. Te tumu ia i faataahia ai, no te mau mahana tātaihahi, te hoê Tārena Taiòraa Pipiria, i roto i te tiairaa i te pureraa āmūi no te Tāpati : Ia tiā i te Huifaaroo Teretetiāno ia fāreie pinepine i to na Fatu ia Ietu Metia, e ia haamoà to ña Tahuà ia na. A heheu na i te parau no te Nūnaa o te Atua, oia te Etārētia i roto i te I Pētero 1,22-2,10.

TE TAAËRAA O ÀPERAMA RĀUA O ROTA
TENETE 13,1-18
TAMAHOU

Tipaeraa : Ia ìte te mau tamarii, e i te taaëraa o Àperama rāua o Rōta, aita te Atua i faaruè ia Aperama, e e tūāparau ia rātou i te parau no te Hau e te Peàpeà i rōto i te oraraa faaroo.

Mauhaa : Hohoà fenua, hohoà no Aperama, Rota.

1. Te faatiàraa àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii, e haamanaò faahou ia rātou i te mau àamu i hiòhia mai i te mau tāpati i mairi, mā te faaòhipa i te hohoà fenua. E e faatià i teie àai àpī.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E ani i te mau tamarii te mau parau i mau mai ia rātou, mā te haafaufaa i te reira, e mai reira a tūāparau atu ai ia rātou.

Haaparaparau ia rātou i teie àamu

- Mai hea mai o Àperama mā ? (hohoà fenua)
- Tei hea rātou i te pūhaparaa i teie nei ? (hohoà fenua)
- E aha te mau tiai māmoe a Aperama rāua o Rota i peàpeà ai ?
- E aha te òhipa i ravehia e Aperama no te faahau i teie peàpeà ?
- O vai te fenua ta Rota i mātī no na ? E no te aha ?
- Nā vai i mātī i te fenua no Aperama ?
- E aha ta te Atua i parau ia Aperama ?
- E e aha te pāhonoāraa a Aperama ? (Faatià i te toruraa o te fata)

Haaparaparau ia rātou i te Hau e te Peàpeà

E aha te mau tumu i peàpeà ai te mau taata ?

E aratai i te tamarii i roto i te māmīraa i te mau rāvēa no te faatupu i te hau, i roto i to na mau peàpeà e to na mau taeàè, to na mau tuahine, to na mau hoa, etv. Ia ìte o ia e mea maitai aè te Hau i te Peàpeà i roto i te oraraa o te taata nei. E ia ìte atoà o ia e te faatupu nei te Atua i te Hau no te mau taata atoà nā roto ia Ietu Metiā. Te tītau nei te Atua i te taata ia ora i roto i to na Hau, eiaha rā i roto i te Peàpeà, no te mea e tiāraa metua to te Atua i mua ia tātou, e e tiāraa tamarii to tātou i mua i te Atua.

Haaparaparau ia rātou i te huru o te Mātīraa a te Atua

Nā vai i mātī i te fenua o Àperama ?

E fenua maità roa ta te Atua i māiti no Àperama, e aita te reira maità i ìtehia e te mata o Rota. Ei Mata Faaroo no te hiò i te mau maità a te Atua. Ia māiti anaè te Atua, e māiti o ia no te MAITAI E TE ORA O TE TAATA. Areà ia māiti anaè te taata, e ìno e e peàpeà ihoà te tupu mai i muri aè, o te parau ia no Rota. No tātou nei, ua māiti te Atua e paraparau mai i te taata nā roto ia Ietu Metia, tei te taata rā te fārii i taua èà ra, e inaha, Ietu Metia o te EA IA NO TE ORA O TE TAATA HARA, E AITA ATU E EA E ORA ATU AI TE TAATA NEI.

3. Ei pūdiraa

E hiò faahou i te pure mā te haaravairaa i muri nei :

E te Fatu, e Ietu Metia e, te haamauruuru atu nei au ia òe tei fārii ia ù ei tamarii na te Atua Metua nā roto i to Vārua Moà. Te òada nei au i te Hau ta òe e faatupu nei no ù i roto i te Faaroo. Amene.

* Tamahou 1

Tāuriraa hohoà.

* Tamahou 2

E pāpāi i teie pure i nià i te tahi āpiparau a òpere atu ai na te mau tamarii ia tiā ia rātou ia tāmāu àau mai no teie tāpati i muri nei.

TE TAAËRAA O ÀPERAMA RĀUA O ROTA
TENETE 13,1-18
TO Û ARATAÏ - TIĀRAMA

Tīpaeraa : Ia ìte te mau tamarii, e i te taaêraa o Àperama rāua o Rōta, aita te Atua ia faaruè ia Aperama, e e tâuàparau ia rātou i te parau no te Hau e te Peàpeà i roto i te orāraa faaroo.

Māuhāa : Pipiria, hohoà fenua, hohoà no Aperama, Rota.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Ei ômuaraa, e ani i te mau tamarii i te Taramo 23,1-2 tei tāmuhia mai e rātou, e e haamanaò faahou ia rātou i te mau àamu i hìdhia mai i te mau tāpati i māiri, hou a faatià atu ai i teie àai āpī mā te tauturuhia e te mau hohoà.

2. Te faatiàraa te mau tamarii i teie àamu

No te tauturu i te mau tamarii i te faatià i teie àamu, e faatupu i te tâuàparauraa mā te uiui i te mau parau i mau mai ia rātou :

- Mai hea mai o Àperama mā ? (hohoà fenua)
- Tei hea rātou i te pūhaparaa i teie nei ? (hohoà fenua)
- E aha te mau tiaì māmoe a Aperama rāua o Rota i peàpeà ai ?
- E aha te òhipa i ravehia e Àperama no te faahau i teie peàpeà ?
- O vai te fenua ta Rota i māiti no na ? E no te aha ?
- Nā vai i māiti i te fenua no Àperama ?
- E aha ta te Atua i parau ia Àperama ?
- E e aha te pāhonoāraa a Àperama ? (Faatià i te toruraa o te fata)

E ani i te mau tamarii ia faatià mai i teie àamu. E ia oti, e haaparaparau ia rātou i te tumu i òre ai te Atua e faaruè ia Àperama :

- E aha te ôpuaraa a te Atua no Àperama e ta na huaai ? (Ia Nūnaahia te Atua)
- E aha te ôpuaraa a te Atua no te taata i teie mahana ? Ia fāriu te taata ia na nā roto ia Ietu Metia, e ia roaa i te tiāraa Tamarii na te Atua i roto i te faaroo. Aita te Atua i faaruè ia Àperama i roto i te fifi, e eita atoà te Atua e faaruè i te taata, te tamarii e fāriu tāmāu nei ia na nā roto ia Ietu Metia.

Haaparaparau ia rātou i te Hau e te Peàpeà

- E aha te mau tumu e peàpeà ai te mau taata ?

E arataì i te tamarii i roto i te māmīraa i te mau rāveà no te faatupu i te hau, i roto i to na mau peàpeà e to na mau taeaè, to na mau tuahine, to na mau hoa, etv. Ia ìte ò ia e mea maitai aè te Hau i te Peàpeà i roto i te orāraa o te taata nei. E ia ìte atoà o ia e te

faatupu nei te Atua i te Hau no te mau taata atoà nā roto ia Ietu Metia. Te tītau nei te Atua i te taata ia ora i roto i to na Hau, eiaha rā i roto i te Peàpeà, no te mea e tiàraa metua to te Atua i mua ia tātou, e e tiàraa tamarii to tātou i mua i te Atua.

Haaparaparau ia rātou i te huru no te Māitiraa a te Atua

- Nā vai i māiti i te fenua o Àperama ?

E fenua maitai roa ta te Atua i māiti no Àperama, aita te reira maitai i itehia e te mata o Rota. Ei Mata Faaroo no te hiò i te mau maitai a te Atua. Ia māiti anaè te Atua, e māiti o ia no te MAITAI E TE ORA O TE TAATA. Areà ia māiti anaè te taata, e ino e e peàpeà ihoā tē tupu mai i muri aè, o te parau ia no Rota. No tātou nei, ua māiti te Atua e paraparau mai i te taata nā roto ia Ietu Metia, tei te taata rā te fārii i tauā èa ra, e inaha, Ietu Metia o te EA IA NO TE ORA O TE TAATA HARA, E AITA ATU E EA E ORA ATU AI TE TAATA NEI.

3. Ei pūdiraa

* To ù Aratai e Tiàrama

E rave i te taiòraa pīpīria. E e hiò faahou mai i te Taramo 23,1-2, e e faatāmau i te Taramo 23,3. E ani ia rātou ia tāmāu mai i te Taramo 23,1-3 no teie tāpati i muri nei.

TE TAAËRAA O ÀPERAMA RĀUA O ROTA
TENETE 13,1-18
MATAHIAPO

Tīpaeraa : E tūàparau i te parau fafau a te Atua e mahorahora māi nei i mua ia Àperama i muri aè to na taaëraa ia Rota. E e tūàparau atoà i te parau no te Hau e te Peàpeà e tupu nei i roto i te oraraa faaroo.

Mauhaa : Pīpīria, hohoà fenua.

1. Tūàparau i teie àamu

E ani i te mau tamarii i te Taramo 23,1-3, e e haamanaò faahou i te mau àamu i māiri. E faataiò i te mau tamarii i teie àamu âpī. E e tūàparau ia matara te mau parau i muri nei :

* To Àperama mā hoīraa mai nā Àifiti mai : Tenete 13,1

Mai Àifiti mai o Àperama mā, oia te fenua i tāpapahia e rātou no te àti oè i tupu na i Tanaana. Aita Àifiti i roohia e te oè, no te mea na te ânāvai pape rahi ra o Nire e faararirari ra i ta na mau faaàpu. Te tumu i faaruè ai o Àperama mā i te fenua Àifiti, no te mea ia ua tiahihia rātou e Fāraò (Tenete 12,10-20).

* Te ora-àmui-raa o Àperama rāua o Rota : Tenete 13,2-7

I ô nei, te ìte atoà nei tātou, e e taata ôna rahi o Àperama. E ua pūhapa o Àperama mā i rōpū ia Pētera e ia Hai. Teie rā, no te rahi o ta rāua Rotā ànimara, eita te māa àihere e ravaì faahou, e eere atoà hoì te mau àpoo pape i te mea faahiahia roa. E no reira, te tupu nei te tahi peàpeà i rotopū i te mau tiai māmoe a Àperama e ta Rotā.

* Te taaëraa o Àperama rāua o Rota : Tenete 13,8-13

Ei faahauraa i teie peàpeà, e ei auraroraa i te tamaiti a to na tuuana, te ani nei ia Àperama ia Rota ia mātiti i te fenua o ta na e hinaaro i te ora. E inaha, mātiti atu ra Rota ia au i ta to na mata e faaite mai ra ia na, e, haere atu ra o ia i te pae i Ioritāna, oia te hoè fenua heeuri e te pape ora atoà hoì, e i reira, pātia atu ra hoì i to na pūhapa i pihai iho ia Totoma oia hoì, i pihai iho i te feiā e pātōi nei i te Atua.

* Te Parau Fafau a te Atua ia Àperama : Tenete 13,14-18

- Te matatara māite noa mai ra te hohonuraa no te parau fafau a te Atua ia Àperama, oia te parau no te fenua, e te parau no te huaai. E no te huaai a Àperama anaè hoì teie parau fafau, aita ta Rota i roto:

Ten. : “E haere ê mai òe... i te fenua na ù e faaite atu ia òe.”

Ten. 12,7 : “E horoà atu vau i teie nei fenua i to òe ra huaai.”

Ten. 13,15-16 : “O te reira atoà ra hoì mau fenua o ta òe e hiò na, te horoàhia ia e au no òe, no to òe na huaai e a tau noa atu. E e faarahi hoì au i to òe huaai mai te huà repo fenua nei, e ia hope te huà repo fenua nei ia taiò ra, ei reira atoà to òe huaai e hope ai i te taiò.”

- Te matatara māite atoà mai ra te faaroo o Àperama : Te faatià nei o ia i te hoê fata i pihai iho i Heperona, te vāhi i pūhapa ai o ia i roto i te urū rāau àrunā no Mamera, e o te toruraa ia teie no te fata i faatiàhia e Àperama, ei tāpao faaite i te Atua e tiāturihia nei e ana.

2. Tāuàparau i te Hau e te Peàpeà i roto i te oraraa faaroo

- I roto i teie nei peàpeà i rotopū i te mau tiai māmoē, te rave nei Àperama i te hoê rāveà ia tupu tē hau. Tāuàparau i te mau tumu e tupu ai te Peàpeà i roto i te oraraa o te hoê taata, e i roto i te Huifaaroo.

E tià ia uiui e, i roto i to tātou mau peàpeà, te ìmi ra ānei tātou i te rāveà no te haafānau i te hau ? E aore ra o tātou teie e manii nei i te hinu i niā i te auahi ia rahi roa atu to na āma ? Te riro nei Àperama ei òrometua haapii ia tātou no te faatupu i te hau. E aha te tumu i faatupu ai o ia i te hau ? Na te fā e tauturu mai no te pāhono.

- No Àperama, na te mau FĀREREIRAA i te Atua i tauturu ia na i te ora i te HAU. E tāuàparau i te Hau e faatupuhia nei e te Atua no te taata faaroo nā roto ia Ietu Metia. E faataiò i te Hēpera 4,1-16 : E aha te manaò o te mau tamarii i te reira TAPATI, te reira FAAFAAEARRAA e horoàhia nei e te Atua no te mau taata atoà e haafātata atu nei ia na nā roto ia Ietu Metia ?

- E tāuàparau atoà i te pureraa haapaeraa māa e orahia nei e te E.E.P.F. no te tupuraa te HAU i TE AO nei ? E aha te auraa no te haapaeraa māa ? E aha te tau e ravehia ai te reira pureraa, e no te aha i faatanohia ai i te reira ārea ? E aha te matahiiti i haamata ai teie faanahoraa io tātou nei ?

Ei pūòiraa, e faaoti te Òrometua Pupu i te hoê pure no te mau Peàpeà e tupu nei i roto i te mau ùtuafare faaroo, e te mau ùtuafare atoà na te ao nei. E e ani i te mau tamarii ia tāmāu āau mai i te Taramo 23,1-5.

1. Tatararaa pīpīria

Pinepine noa atu ā o Àperama i te fārerei i te Atua, e rahi noa atoà atu ā ia o ia i te maheu (te ite e te māmarama) i te hohonu o te hinaaro o te Atua ia na, tāpaò faaite e te mahorahora noa atu ra to na faaroo nā roto i taua mau fārereiraa ra. O ta te Tenete 15 e 17 ia e vauvau mai nei i mua ia tātou.

* E taata faaroo e te parautià o Àperama : Tenete 15,1-21

Te fārerei nei te Atua ia Àperama nā roto i te hoê òrama, e te tupu nei te hoê tãuàparauraa i rotopū i te Atua e o na. I roto i ta rāua tãuàparauraa, te itehia nei te feàa (*doute*) o Àperama, e to te PARAU hoì a te Atua faadrerara i taua feàa ra mā te faaāpī faahou i te FAAROO o Àperama tei riro atoà i teie nei ei TAATA PARAUTIA i mua i te aro ò te Atua (Tenete 15,6). E i ò nei, te haapāpū faahou nei te Atua ia Àperama :

- **Te parau no te huaai o Àperama** : “A hiò na to mata i nià i te rai, a taiò na i te mau fetià, i te tiàraa ia òe ia taiò, oia atoà to òe na huaai.” (Tenete 15,5)

- **Te parau no te faaauraa faufaa** : “E horoà vau i teie neie fenua no to òe ra huaai, e moti i te pape i Aifiti e tae noa atu i te pape rahi ra o Eufarate...” (Tenete 15,18)

* Te Parau a te Atua e te faaroo o Àperahama : Tenete 17,1-27

I roto i te Tenete 17, te mahorahora noa mai ra, te mataratarara noa mai ra te HAA no te PARAU A TE ATUA i roto i te taata faaroo. (*E hiò i te Tāpura I i muri mai i teie āpiparau*)

2. Feruriraa parau

- E taata tapihoo o Àperama, a heheu na i te mau parau e haapāpū mai ra i te reira tōròà tei faaòhipahia e ana i roto i ta rāua te Atua tãuàparauraa i roto i te Tenete 15 e te Tenete 17 : E aha tei tapihoohia e Àperama, e e aha te pāhonora a te Atua ia na ?

- I roto i te Tenete 17, a heheu māite na i te oho (*hotu, fruit*) o te PARAU a te Atua, e a hiò atu na i te taaèraa o te reira e to te mau oho o te òhipa a Àperama. Ei tautururaa ia òe, a taiò na i te tāpura i muri nei, e ā faaravaì māite mai. (*E hiò i te Tāpura II i muri mai i teie āpiparau*)

- Mai te tau mai ā no teie faaauraa faufaa, te haapaòraa te Âti Iuta i te peu no te peritome, ei tāpaò faaite e e NUNAA teie no te Atua. E e aha te TAPAO API a te Faufaa API, ei faaiterara e e ETARETIA teie na te Atua o Ietu Metia ? A heheu na i te Rōma 2,17-29 ; Efetia 2,1-13; Firipi 3,1-16 ; Torota 2,5-23.

TĀPURA I : TE PARAU A TE ATUA E TE FAAROO O ĀPERAHAMA

<p>Tenete 17,1-2 Ua fā mai ra Iehova ia Āperama, e ua parau mai ra ia na : "O vau te Atua, e nā mua ðe i tau aro mā te hapa ðre..." <i>Te fā mai ra te Atua ia Āperama nā roto i te hoē PARAU TURE : "O vau te Atua", oia hoi, "O vau to ðe Atua faaora, eiaha roa to ðe ei atua ē atu ia ù nei." (Ēt. 20,2-3)</i></p>	<p>Tenete 17,3 Ua tipapa iho ra Āperama i raro... <i>I mua i teie PARAU TURE, te topa nei Āperama i raro oia hoi, te ITE ROA NEI o ia i to na TIĀRAA TAATA HARA I MUA I TE ATUA.</i></p>
<p>Tenete 17,3-8 E ua PARAU faahou mai ra te Atua ia na, nā ð mai ra : "Inaha, te faaau nei au i tau nei faufaa ia ðe na, e e riro ðe ei metua no ... E ðre roa hol e parau-faahou-hia o Āperama to ðe iða, o ĀPERAHAMA rā to ðe iða, no te mea ua faariro vau ia ðe ei metua no te mau fenua atoā e rave rahi... E haamau mǎite vau i tau nei faufaa ia ðe e to ðe ra huaai... ei faufaa mauraa roa... Ei Atua vau no ðe, e no to ðe ra huaai e a muri noa atu..."</p>	<p><i>Tei raro o Āperama i te fenua i teie taima e paparau atu ai te Atua ia na oia hoi, te tārava ra i niā i te repo fenua. E te rahu faahou nei te Atua, inā ta na PARAU, ia Āperama ei TAATA ĀPI, te FAATĀVAI nei te Atua ia ĀPERAMA mā te topa i te hoē IŌA ĀPI : ĀPERAHAMA.</i> <i>Te auraa o te iða ra o ĀPERAMA : O to Āperama ia hinaaroraa ia riro o ia ei METUA TEITEI e te MANA, ei ATUA-METUA (Tenete 3,5) i niā i to hoē nūnaa e MOEMOĒAHIA nei e ana. O Āperama teie e hinaaro nei e patu i te hoē iða no na mā ta na iho metuaraa (Tenete 11,4).</i> <i>Te auraa o te iða ra o ĀPERAHAMA : METUA NO TE MAU NŪNAA E RAVE RAHI. O te Atua teie e horoā nei i te hoē iða āpi no Āperahama, ðre atu ai te moemoēā a Āperama e tupu, e tiā rā ta te Atua e PARAU nei ia na, oia hoi, o ĀPERAHAMA te HOHOĀ no te METUARAA o te ATUA I MUA I TE HUAAI TAMARII A ĀPERAHAMA. E o te PARAU ĒVANERIA ia no na.</i></p>
<p>Tenete 17,9-14 E ua PARAU mai ra te Atua ia Āperahama : "E haapā ðe i ta ù nei faufaa, o ðe e to ðe ra huaai... O ta ðutou mau tamarii tamaroa atoā ra, e peritomehia, o te iri i mua ta ðutou e peritome i to ðutou na tino..."</p>	<p><i>Te PERITOME, o te tāpā ðe i na teie faaauraa faufaa i rotopū i te Atua, Āperahama e ta na huaai. Na te peritome e HAAMANAŌ ia Āperahama e ta na huaai i te PARAU ta te Atua i FAFAU ia rītou.</i></p>
<p>Tenete 17,15-16 E ua PARAU mai ra te Atua ia Āperahama : "Ārēā o to vahine ra ia Tari, eiaha ðe e parau i to iða ia Tari, o Tara rā to na iða : E e haamaitai ua ia na, e e horoā vau i te tahi tamaiti no ðe ia na, e riro hol o Tara ei metua no te mau fenua..."</p>	<p>Tenete 17,17-18 Ua tipapa iho ra o Āperahama i raro... E ua PARAU mai ra Āperahama i te Atua ... <i>Te riro nei teie parau ei PARAU TURE no Āperahama, i topa ai o ia i raro : "Eiaha ðe e faaturi." (Ētoto 20,14).</i> <i>TARI : TAŪ HUIARII VAHINE (ma princesse), te iða ia o teie vahine ū (stérile). Aita teie mairiraa iða i faariro i teie vahine, ei metua vahine fānautama, no te mea te pipiri nei o Āperama ia na ei metua vahine no na anaē.</i> <i>TARA : HUIARII VAHINE (princesse). Na te Atua teie mairiraa iða no te faaðre i te ðhipa pipiri a ĀPERAMA ia TARI ei metua vahine no na anaē, e ia fārii o ĀPERAHAMA ia TARA ei metua vahine no ta rāua tamarii fānau, e ei metua vahine no ta rāua huaai.</i></p>
<p>Tenete 17,19-20 Ua PARAU mai ra te Atua : "E tamaiti mau ta to vahine ta Tara e fānau na ðe, e e mairi ðe i to na iða ia lūataa..." Faaoti aè ra te Atua i ta na PARAU ia na, reva atu ra... <i>Te FAATĪĀ FAAHOU nei te Atua ia ĀPERAHAMA i niā ei TAATA PARATĪĀ, e o te Atua i teie e mairi nei i te iða o te tamaiti fānau a Āperahama.</i></p>	<p>Tenete 17,23-27 Ua rave iho ra Āperahama i ta na tamaiti ia lūemaèra... te mau taata atoā... PERITOME IHO RA i te iri i mua i to rātou ra tino, i taua mahana ra, ta te Atua i PARAU mai ia na ra... <i>I muri aè i teie tūāpāpauraa, cere o Āperama faahou teie pee nei i te Atua, o Āperahama rā e to na utuafare tei fārii atoā i te peritome ei tāpā no te Fafauraa Faufaa.</i></p>

TĀPURA II : TE MAU OHO

TE OHO A TE TAATA	TE OHO NO TE PARAU A TE ATUA
<p>Āperama : E iða mairi teie na TERA i ta na Tamaiti, e iða haamoemoēā teie ia Āperama ia riro o ia ei METUA TEITEI. Te ðpuraa a TERA : E purutia i TANAANA, E AITA RĀ I TUPU. Tari : E iða pii teie na Āperama i ta na vahine, ia riro ta na vahine ei metua vahine no na anaē iho. Te hinaaro tamarii o Āperama rāua o Tari : Aita i tupu i ta rāua iho. lūemaèra : Te tamarii ia i fānauhia nā roto i te faaturi. Aita to na iða i tauhiah e te Atua, te vai nei rā te HAAMAITAIRAA A TE ATUA I NIĀ IA NA.</p>	<p>Āperahama : E iða faatāvai teie na te Atua ia tiā ia ĀPERAHAMA ia faatupu i te hoē NŪNAA no te Atua, e ia fāriihia te Atua ei METUA no teie NŪNAA. Te ðpuraa a te ATUA : E fafau ia TANAANA, E TE HAAMATA NEI I TE TUPU. Tara : E iða faatāvai teie na te Atua ia tiā ia TARA ia FĀNAU i te hoē NŪNAA no te Atua. Te hinaaro NŪNAA o te ATUA : Te tupu nei nā roto i te FAATĪĀMARAA ia ĀPERAHAMA rāua o TARA. lūataa : Te tamarii i fānauhia nā roto i te hoē oraraa TIĀMĀ I MUA I TE ATUA, o o ia tē ð i roto i te faatupuraa i te hoē NŪNAA no te ATUA.</p>

TE FAAAURAA FAUFAA
TENETE 15-17
TAMAHOU

Tīpaeraa : Ia ìte te mau tamarii i te parau no te faaauraa Faufaa a te Atua ia Aperahama, e ia ìte rātou i te faaauraa Faufaa Apī nā roto ia Ietu Metia.

Mauhaa : Hohoà fenua, hohoà no Àperahama.

1. Te faatiàraa àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii, e e haamanaò i te àamu no te taaèraa o Àperama rāua o Rota, hou a faatià atu ai i teie àamu apī mā te ara māite rā, no te mea e àai huru roa rii teie. No reira tei te Orometua Pupu ia te haapotoraa mā te haamatara i te mau parau rahi mai teie i muri nei :

Te haamataraa o Àperama i te paraparau i te Atua : Ten.15,1-21

I roto i teie fāreireira

- Te haamata nei Àperama i te parau i te Atua : “E te Fatu”.

- Te haamata nei Àperama i te uiui i te Atua i te parau no to na huaai, inaha, te manaò noa ra o ia e o Ìtemaèra tei mātīhia no te haafānau i ta na huaai.

- E te haapāpū faahou nei te Atua ia Àperama, e e huaaihia o ia, eita rā te reira e tupu nā roto ia Ìtemaèra.

E tatara atoà i ô nei i te feàa (*doute*) o Àperama i te ômuaraa no teie fāreireira, e i muri iho rā ua haamata o ia i te tiāturi, no te mea te òhipa nei te PARAU A TE ATUA i roto ia na.

To te Atua faaauraa i ta na Faufaa ia Àperahama : Ten. 17,1-27

I roto i teie fāreireira apī

- Te haapāpū faahou nei te Atua i to na hinaaro ia fārii o Àperama e ta na huaai ia na ei Atua no rātou.

- Te faaau nei te Atua i ta na Faufaa ia Àperama e ta na huaai.

- Te topa nei te Atua i te hoê iàa apī no Àperama : Àperahama. No te mea te faairi nei te Atua ia ÀPERAHAMA ei METUA no te mau fenua e rave rahi.

- Te horoà nei te Atua i te peritome ei tãpò no teie faaauraa faufaa.

- Te topa nei te Atua i te hoê ia iàa apī no Tari (taù huiarii vahine) : Tara (huiarii vahine). No te mea te faatiāmā nei te Atua ia TARA ei metua vahine no te huaai a Àperahama.

- Te topa atoà nei te Atua i te iàa no te tamaiti fānau a Àperahama rāua o Tara : Ìtaata. O o ia tē mātīhia e te Atua no te faātupu i to na NUNAA.

I muri àè i teie fàrereiraa, te HAAPAÒ nei o Àperahama i ta te Atua i parau mai ia na, inaha, ua faaòhipa o ia i te peritome.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E tâuàparau i te mau tamarii

- Te Aroha (*Amour*) o te Atua ia Àperama, mā to na faaauaraa i ta na Faufaa, e to na mairiraa i te mau iòà àpī i nià i teie ùtuafare tupuna no to na NUNAA.

- Te auraa o teie mau iòà àpī : Àperahama, Tara, Ìtaata.

E faaite i te mau tamarii, e i te ôroà no te Noera, ua riro mai teie Aroha ei Taata Ora : Ietu Metia. O o ia te faaauraa Faufaa Apī a te Atua i te taata nei.

- Nā roto ia Ietu Metia, te haafānau faahou nei te Atua i te taata ei TAATA API, ei TAMARII TAVAI i mua i to na aro METUA.

- Nā roto ia Ietu Metia, te àmui nei te Atua i te mau TAMARII TĀVAI ei ETARETIA ei reira rātou e himene àrue ai i to rātou Faaora e Fatu.

3. Ei pūðiraa

E hiò faahou i te pure i haapiihia mā te haaravaïraa i muri nei :

E te Fatu, e Ietu Metia e, te haamauuruu atu nei au ia òe tei fārii ia ù ei tamarii na te Atua Metua nā roto i to Vārua Moà.

Te òaòà nei au i te Hau ta òe e faatupu nei no ù i roto i te faaroo.

Te haamaità atu nei au ia òe tei faaòre i ta ù hara. Àmene.

* Tamahou 1

Tāuiraa hohoà.

* Tamahou 2

E ôpere teie pure ia tāmauhia mai no teie tāpati i muri nei.

TE FAAROO O ÀPERAHAMA : HAAPIIRAA 5

**TE FAAAURAA FAUFAA
TENETE 15-17
TO Û ARATAÏ - TIÀRAMA**

Tīpaeraa : Ia ìte te mau tamarii i te parau no te faaauraa Faufaa a te Atua ia Aperahama, e ia ìte atoà rātou i te faaauraa Faufaa Api nā roto ia Iefu Metia.

Mauhaa : Pipīria, hohoà fenua, hohoà no Àperahama.

1. Te àamu no te Tenete 15,1-21

Ei ômuaraa, e haamanaò i te àamu no te taaêraa o Àperama rāua o Rota, hou a faatià atu ai i teie àai àpī mā te ara māite rā, no te mea e parau huru roa rii teie. No reira e tià i te Orometua Pupu ia faatià, nā mua roa, i te tuhaa matamua :

Te haamataraa o Àperama i te paraparau i te Atua : Ten. 15,1-21

I roto i teie fāreireira

- Te haamata nei Àperama i te parau i te Atua : “E te Fatu”.
- Te haamata nei Àperama i te uiui i te Atua i te parau no to na huaai, inaha, te manaò noa ra o ia e o Ìtemaèra tei mātīhia no te haafānau i ta na huaai.
- E te haapāpū faahou nei te Atua ia Àperama, e e huaihia o ia, eita rā te reira e fupu nā roto ia Ìtemaèra.

E tūàparau i te feàa (*doute*) o Àperama i te ômuaraa no teie fāreireira, e i muri iho rā ua haamata o ia i te tiāturi, no te mea te òhipa nei te PARAU A TE ATUA i roto ia na.

2. Te àamu no te Tenete 17,1-17

E no te piti o te tuhaa, na te Òrometua Pupu ā e faatià i te reira :

To te Atua faaauraa i ta na Faufaa ia Àperahama : Ten. 17,1-27

I roto i teie fāreireira àpī

- Te haapāpū faahou nei te Atua i to na hinaaro ia fārii o Àperama e ta na huaai ia na, ei Atua no rātou.
- Te faaau nei te Atua i ta na Faufaa ia Aperama e ta na huaai.
- Te topa nei te Atua i te hoê ia iòà àpī no Àperama : Àperahama. No te mea te faariro nei te Atua ia APERAHAMA ei METUA no te mau fenua e rave rahi.
- Te horoà nei te Atua i te peritome ei tūpāò no teie faaauraa faufaa.
- Te topa nei te Atua i te hoê ia iòà àpī no Tari (taù huiarii vahine) : Tara (huiarii vahine). No te mea te faatiāmā nei te Atua ia TARA ei metua vahine no te huaai a Aperahama.

- Te topa atoà nei te Atua i te iða no te tamaiti fānau a Àperahama rāua o Tara : Itaata. O o ia tē mātīhia e te Atua no te faatupu i to na NUNAA.

I muri aè i teie fārereiraa, te HAAPAÒ nei o Àperahama i ta te Atua i parau mai ia na, inaha, ua faaòhipa o ia i te peritome.

3. Te mau tamarii i teie mahana

E tãuàparau i te mau tamarii i te faaauraa Faufaa Âpī a te Atua :

I teie tau, te hinaaro atoà nei te Atua e faaau i te hoê PARAU ia tātou tātaitahi. Mai te NOERA matamua mai ā e tae roa mai i teie mahana, te rave nei te Atua i te reira nā roto i ta na Tamaiti Otahi no te faaora ia tātou.

- Ietu Metia, o o ia te vāhi e haafānauhia ai te taata ei TAATA ÂPĪ, ei TAMARII TAVAI i mua i te aro o te Atua Metua.

- Ietu Metia, o te ùputa ia e ò atu ai te TAMARII TĀVAI tātaitahi i roto i te Ètārētia no te fānaò i te oraraa faaroo : Te ETARĒTIA, o te tãpaò ia no teie Faufaa Apī. Nā roto i te Ètārētia, te haapaòhia nei te Aōraa Èvaneria, te Pāpetitoraa e te Oroà a te Fatu, te taiōraa i te Pīpīria, te pure, te ârue, e te tiāauraa i te tōroà faaora e te faatiāmā o Ietu Metia, mā te tãvini i te mau taata atoà.

3. Ei pūdīraa

* To ù Aratai e Tiàrama

E rave i te taiōraa pīpīria (a tãòtiā māite iho).

E e hiò faahou mai i te Taramo 23,1-3. E e ani i te mau tamarii ia tãmau mai i te Taramo 23,4 no teie tãpati i muri nei.

^

TE FAAAURAA FAUFAA
TENETE 15-17
MATAHIAPO

Tīpaeraa : Nā roto i teie àamu, e faaite i te mau tamarii i te oho o te faaroo o Aperahama i roto i te fārerei-pinepine-raa i te Atua, e ia ite rātou i te parau o te Taata Āpī e haafānauhia nei i roto ia Ietu Metia.

Mauhaa : Pīpīria, tāpura haapiiraa (Tāpura I, Tāpura II).

1. Te faatiàraa i teie àamu

- E faatià àamu te Òrometua Pupu i te Tenete 15,1-21 : I ô nei, te ite nei tātou e e taata faaroo (*homme de foi*), e e taata parautià (*homme justifié*) o Aperama.

Te fārerei nei te Atua ia Àperama nā roto i te hoê òrama, e te tupu nei te hoê tāuàparauraa i rotopū i te Atua e o ŋa. I roto i ta rāua tāuàparauraa ra, te itehia nei te feàa (*doute*) o Aperama, e to te PARAU hoī a te Atua faaòreraa i taua feàa ra mā te faaāpī faahou i te FAARQO o Aperama tei riro atoà i teie nei eī TAATA PARAUTIA i mua i te aro o te Atua (Tenete 15,6). I ô nei, te haapāpū faahou nei te Atua ia Àperama :

* **Te parau no te huaai o Àperama** : “A hiò na to mata i nià i te rai, a taiò na i te mau fetià, i te tiàraa ia òe ia taiò, oia atoà to òe na huaai.” (Tenete 15,5)

* **Te parau no te faaauraa faufaa** : “E horoà vau i teie nei fenua no to òe rā huaai, e moti i te pape i Aifiti e tae noa atu i te pape rahi ra o Eufarate...” (Tenete 15,18)

- Ia oti teie tuhaa, e faataiò i te Tenete 17,1-9 : I ô nei, te mahorahora noa mai ra, te mataratara noa mai ra te HAA no te PARAU A TE ATUA i roto i te taata faaroo. E faaòhipa i te Tāpura I e vai nei i roto i te Tatararaa Pīpīria.

2. Tāuàparauraa

E tāuàparau i te mau tamarii te faaauraa Faufaa Āpī a te Atua i te taata nei nā roto ia Ietu Metia. E haamatara maitai i te parau no te hoturaa o te faaroo o te hoê taata : Na te fārerei-pinepine-raa i te Atua nā roto ia Ietu Metia e te Vārua Moà, e hāmahehu, e haamahorahora i te tiàraa Metua o te Atua, e te tiàraa Tamarii Tāvai o te taata tei fānauhia i te FAREREIRAA MATAMUA ROA.

No te TĀPAÒ ĀPĪ e heheuhia mai nei e te Faufaa Āpī, eī faaiteraa e e ÈTARETIA teie na te Atua o Ietu Metia, a faataiò i te Rōma 2,17-29 ; Èfeta 2,1-13 ; Firipi 3,1-16 ; Torota 2,5-23.

E tāuàparau atoà i te parau no te ÈTĀRĒTIA, o te tāpaò ia no teie Faufaà Apī. Nā roto i te Ètārētia, te haapaòhia nei te Aōraa Èvaneria, te Pāpetitoraa, te Ōroà a te Fatu, te taiòraa i te Pīpīria, te pure, te ārue, e te tiāauraa i te tōroà faaora e te faatiāmā o Ietū Metia, mā te tāvini i te mau taata atoà.

Ei pūòiraa, e faataiò i te mau tamarii te Èfetia 2,1-13. E ani hoê aè tamarii ia taiò i te Taramo 23,1-5. E ani ia rātou ia tāmāu mai i te Taramao 23,1-6 no teie tāpati i muri nei.

E e faaoti te Ōrometua Pupu i te hoê pure no te mau taata atoà e poro nei i te Èvaneria, e no te mau tamarii ia itoito rātou i te taiò i te Pīpīria.

TE PURE ĀRAI A ĀPERAHAMA
TENETE 18,1-33

1. Tatararaa pīpīria

Eere i te mea òhie i te taiò i teie pene. *A tahi*, no te mea e fāreireira taaē roa teie e faatupuhia nei e te Atua, e inaha, ua nā roto mai te Atua i te hoē o nā taata tootoru i te tiā mai i mua i te aro o Āperahama. *E a piti*, no te mea e tere faautuā teie na te Atua i te mau taata no Totoma e no Tomora no ta rātou mau òhipa piò e te taiāta, rātou hoī i pātōi i te Atua. E piti tuhaa to teie pene, e o ta tātou ia e hiò mai.

* Te Atua e ta na nā merahi e piti io Āperahama : Ten. 18,1-15

Tei te uru rāau àruna no Mamera o Āperahama i te pūhaparaa. E tei te iteraa atu ihoā o ia i nā taata tootoru i te haereraa mai, to na atoā ia taaraa e o te Atua teie e fā mai nei e ta na nā merahi e piti. Ei tāpaò fārii i te Atua e ta na nā merahi, ua faatupu o Āperahama i te hoē tāmāraa. I te taime no teie tāmāraa, te faaara faahou nei te Atua, e e fānautama o Tara. E o Tara atu ra ia tei àta i teie parau, inaha, tei niā noa ā to na mata i to na tino ruhiruhiā, e, aita ā hoī o ia i fārii roa atu ra i te PARAU a te Atua.

* Te pure ārai a Āperahama no te feiā parautiā : Ten. 18,16-33

I ò nei e tano ai te parau ra : “E tauā, e hoa o Āperahama no te Atua” (II Par. 20,7 ; Itāia 41,8 ; Iatopo 2,23). Inaha, ua hinaaro te Atua e ia ite atoā o Āperahama i te tumu no to na tere (Tenete 18,17-18). To na auraa ra, te rahi noa atu ra ia te tūātiraā i rotopū ia rāua, e te hinaaro atoā nei ia te Atua e ite i te manaò o Āperahama : Te hipa nei ia tātou i ò nei i to rāua auhoaraa oia hoī, to rāua “koinoniarāa” e matara roa mai nei i teie nei, eiaha i niā te faaaurā faufaa anaē, i roto roa atoā rā i te PURE.

E teie te manaò o Āperahama i MUA i te Atua : “E haamou ānei òe i te feiā parautiā e te paieti òre ?” (Tenete 18,23). Oia hoī, e haamou atoā nei te Atua i te feiā parautiā ? E mea moā te manaò o Āperahama, inaha, te pure nei o ia ia āraihiā te feiā parautiā, e e parauhia te reira huru pure : TE PURE ARAI.

Ua faaroo ānei e ua tātou ānei te Atua i teie pure ārai a Āperahama ia faaorahia te taata parautiā ? Tei roto te pāhonoraā i te Tenete 19-20.

2. Feruriraā parau

- E fāriiraā àau tae mau ta Āperahama i teie nā manihini tootoru, no te mea ua faāite to na faaroo ia na e o vai mā rātou ! A taiò na i te Hēpera 13,1-2.

E fāriiraa e e ôroà tāmāraa atoà ta te Atua e faataa nei no òe : Te tiāi mai ra te Atua mā te Metia e te Vārua Moà ia òe i roto i te Pipiria, te Aōraa Evaneria, te Pāpetitoraa, te Oroà a te Fatu, te Tāuāparauraa Evaneria. Tei hea òe i mua i teie fāriiraa e teie ôroà tāmāraa ? A heheu faahou na i te I Torinetia 11,17-34.

- I ô nei, te faaroo ra òe ia Àperahama ia pure no te ārai i te feiā parautiā. A ani atu na i ta òe Orometua, e e aha ta na pure ārai i faaineine no teie tāpati ? O vai ta na e pure nei, e te pure nei o ia no vai mā ? Ia tae òe i te pureraa i teie tāpati, a faaroo na : E aha te taima, i roto i te tereraa ò te Rituria, e faotihia ai te Pure Arai, e aha te taima e faotihia ai te Pure a te Fatu ? A heheu atoà na i te Rōma 8,26-27 : O vai te Moà e pure nei no te ārai ia òe ?

- E haamanaò atoà òe, e i roto i te Puta a te mau Taramo, 150 rahiraa pure i purehia na e to te Huifaaroo, e e purehia nei ā e ana, e e purehia atu ā e ana. No reira i tāpaōhia mai ai hoē Taramo i roto i te Tārena Taiōraa Pipiria no te mau mahana tātāitahi, no te tauturu ia òe ia pure, e ia ò òe i roto i te “Koinoniaraa”, te Auraa, te Amuiraa o te Ètārētia e te Fatu.

Teie rā, e tiā roa atoà ia òe ia pure i te Taramo o ta òe e hinaaro. A faataa na i te hoē taima no te heheu māite hoē aē Taramo mā te tauturuhia e ta òe Orometua, Tiàtono, e aore Haapii Evaneria. I roto i te reira Taramo, a fāito na i te mau parau e puehu mai nei mai roto mai i te àau o te taata pure : E aha te parau o te taata pure i roto i ta na mau paraparauraa ra, e aha hoē to te Atua ? E e aha to òe parau i roto i taua Taramo ra ?

TE PURE ĀRAI A ĀPERAHAMA
TENETE 18,1-33
TAMAHOU

Tipaeraa : E ani i te mau tamarii ia patu faahou mai i teie àamu, e ia ìte rātou i te hohonu no te auraa hoa i rotopū i te Atua e o Āperahama, e te faufaa no te PURE a te taata faaroo.

Mauhaa : Hohoà no Āperahama, nā manihini tootoru, e no Totoma e Tomora.

1. Te faatiàraa àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii, e e haamanaò i te àamu i mǎiri, hou a faatià atu ai i teie àai àpi.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E uiui i te mau tamarii te mau parau i mau mai ia rātou, e mai reira a tǎuàparau atu ai :

- I roto i teie àamu, tei hea o Āperahama ?
- O vai mǎ tei haere mai e fǎrerej ia Āperahama i teie mahana ?
- E aha te tǎpaò fǎrii i ravehia e Āperahama ?
- E aha ta te Atua i parau ia Āperahama i te taima tǎmāaraa ?
- No te aha Tara i àta ai ?
- A hea o Tara e fǎnau ai ?
- E aha te tere o te Atua ?
- E aha te tǎpaò e faaìte mai ra i te auraa hoa i rotopū i te Atua e o Āperahama ?
- No te aha Āperahama i pure ai no te mau taata parautià ?

Ia oti teie tuhaa, e ani i te mau tamarii ia patu faahou mai i teie àamu, mǎ te tauturuhia e te Òrometua Pupu e te mau hohoà.

E e faatupu i te tahi tǎuàparaaraa no te huru fǎiriira i te mau tamarii, e ravehia nei e te Etǎrétia nǎ roto i te mau Òrometua Pupu :

- E aha te MǎĀ e faaineinehia nei na te mau tamarii ?
- E aha te hoaraa e orahia nei e o rātou ? (autaeaèraa, tǎviniraa)
- Te pure ra atoà ànei hoì te Òrometua Pupu no te mau tamarii e haere mai nei i te Haapiiraa Tǎpati, e tae noa àtu i te mau tamarii tei òre e fǎnaò i teie oraraa ?

3. Ei pūdiraa

E hiò faahou mai i te pure i haapiihia mā te faaravaïraa i muri nei :

E te Fatu, e Ietu Metia e, te haamauruuru atu nei au ia òe tei fārii ia ù ei tamarii na te Atua Metua nā roto i to Vārua Moà.

Te òaòà nei au i te Hau ta òe e faatupu nei no ù i roto i te faaroo. Te haamaitā atu nei au ia òe tei faaòre i ta ù hara.

E te pure atu nei au ia òe no taù nā Metua, taù mau taeàè, taù mau tuahine, e no te mau taata atoà tei òre ā i fārii atu ra ia òe. Amene.

* Tamahou 1

- Tāuriraa hohoà.
- E hiò faahou i te pure tāmāraa.

* Tamahou 2

- Faaïraa ìrava
Tenete 18,10 :

Ua par.u mai ra te .tua ia .per.ham. : “E h.ì mai ā v.u ia òe nei ia t.e i te tau m.u ra, e inaha, e t.m.itih.a ta to v.h.n. ta T.ra.”

- E òpere i te pure ia tāmāu mai te mau tamarii no teie tāpati i muri nei.

TE PURE ĀRAI A ĀPERAHAMA
TENETE 18,1-33
TO Û ARATAÏ - TIĀRAMA

Tipaeraa : E ani i te mau tamarii ia patu faahou mai i teie àamu, ia ìte rātou i te hohonu no te auraa hoa i rotopū i te Atua e o Āperahama, e te faufaa no te PURE ARAI a te taata faaroo.
Mauhaa : Pipiria, hohoà no Āperahama, nā manihini tootoru, e no Totoma e Tomora.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Ei ômuaraa, e haamanaò i te àamu i maìri, e mai reira a faatià atu ai i teie àai àpī.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E uiui i te mau tamarii te mau parau i mau mai ia rātou, e no te haamatara i te tâuàparauraa, teie te tahi mau uiuiraa :

- I roto i te àamu o Āperahama, e aha te tahi ère rahi to na ? (Aita o Tara i fānautama)
  - I roto i teie àamu, tei hea o Āperahama ?
  - O vai mā tei haere mai e fārerei ia Āperahama i teie mahana ?
  - E aha te tāpaò fārii i ravehia e Āperahama ?
  - E aha ta te Atua i parau ia Āperahama i te taima tāmāraa ?
  - No te aha Tara i āta ai ?
  - A hea o Tara e fānau ai ?
  - E aha te tere o te Atua ?
  - E aha te tāpaò e faaite mai ra i te auraa hoa i rotopū i te Atua e o Āperahama ?
  - No te aha Āperahama i pure ai no te mau taata parautià ?
- Ia oti teie tuhāa, e ani i te mau tamarii ia patu faahou mai i teie àamu, mā te tauturuhia e te Orometua Pupu e te mau hohoà.

E e faatupu i te tahi tâuàparauraa

No te huru fāriiraa i te mau tamarii, e ravehia nei e te Ètārētia nā roto i te mau Orometua Pupu :

- E aha te MĀĀ e faaineinehia nei na te mau tamarii ?
- E aha te hoaraa e orahia nei e o rātou ? (autaeaèraa, tāviniraa)
- Te pure ra atoà ānei hoì te Orometua Pupu no te mau tamarii e haere mai nei i te Haapiiraa Tāpati, e tae noa atu i te mau tamarii tei òre e fānaò i teie oraraa ?

No te mau pure e orahia nei e te Ètārētia no te ĀRAI i to te Huifaaroo :

- E aha te òhipa a te taata faaroo ia haere o ia i te pure i te tāpati?
- E aha te mau vāhi e faaotihia ai te pure ?
- Te pure ra ānei te mau Metua no te mau Tamarii ?
- E te mau tamarii, te pure ra ānei rātou no te mau Metua ?

3. Ei pūðiraa

* To ù Aratai - Tiàrama

E rave i te taiðraa pīpīria (a tãðtià mãite iho).

E hiò faahou i te Taramo 23,1-4. E e anī i te mau tamarii ia tãmau mai i te Taramo 23,5 no teie tāpati i muri nei.

**TE PURE ĀRAI A ĀPERAHAMA
TENETE 18,1-33
MATAHIAPO**

Tīpaeraa : Ia ʻite te mau tamarii i te hohonu no te auraa hoa i rotopū i te Atua e o Āperahama, e te faufaa no te PURE ARAI a te taata faaroo.

Mauhaa : Pipiria, Rituria.

1. Tāuàparau i teie àamu

E faataiò i te Tenete 18,1-8, e mai reira a faatià atu ai te Òrometu Pupu i teie àamu mā te haamatara i nā parau i muri nei :

*** Te Atua e ta na nā merahi e piti io Āperahama : Ten. 18,1-15**

Tei te uru rāau àruna no Mamera o Āperahama i te pūhaparaa. E tei te iteraa atu ihoā o ia i nā taata tootoru i te haereraa māi, to na atoà ia taaraa e o te Atua teie e fā mai nei e ta na nā merahi e piti. E i tāpaò fārii i te Atua e ta na nā merahi, ua faatupu o Āperahama i te hoē tāmāraa. I te taime no teie tāmāraa, te faaara faahou nei te Atua, e e fānautama o Tara. E o Tara atu ra ia tei àta i teie parau, inaha, tei niā noa ā to na mata i to na tino ruhiruhiā, e, aita ā hoi o ia i fārii roa atu ra i te PARAU a te Atua.

*** Te pure ārai a Āperahama no te feiā parautiā : Ten. 18,16-33**

I ô nei e tano ai te parau ra : “E tauà, e hoa o Āperahama no te Atua” (II Parar. 20,7 ; Itāia 41,8 ; Iatopo 2,23). Inaha, ua hinaaro te Atua e ia ʻite atoà o Āperahama i te tumu no to na tere (Tenete 18,17-18). To na auraa ra, te rahi noa atu ra ia te tūātīraa i rotopū ia rāua, e te hinaaro atoà nei ia te Atua e ʻite i te manaò o Āperahama : Te hipa nei ia tātou i ô nei i to rāua auhoaraa oia hoi, to rāua “koinoniarāa” e matara roa nei i teie nei, eiaha i niā te faaaurāa faufaa anaè, i roto roa atoà rā i te PURE.

E teie te manaò o Āperahama i MUA i te Atua : “E haamou ānei òe i te feiā parautiā e te paieti òre ?” (Tenete 18,23). Oia hoi, e haamou atoā nei te Atua i te feiā parautiā atoà ? E mea moà te manaò o Āperahama, inaha, te pure nei o ia ia āraihia te feiā parautiā, e e paruhia te reira huru pure : TE PURE ARAI.

Ua faaroo ānei e ua tāuà ānei te Atua i teie pure ārai a Āperahama ia faaorahia te taata parautiā ? Na te Òrometua Pupu e hōroà i te pāhonora a te Tenete 19-20.

2. Tāuàparauraa

E faatupu i te tāuàparauraa no

- Te Ètārētia, ei VĀHI FĀRIIRAA i te mau tamarii o te Haapiiraa Tāpati, e te mau taata atoà e purutia nei na te ao nei ; ei vāhi e ôroà ai rātou e te Atua nā roto ia Ietu Metia ; e ei VĀHI ŌROA na te Huifaaroo e te Fatu.

- Te PURE ĀRAI e ravehia nei e te Ètārētia : E faataiò i te mau tamarii hoê Pure Arai no roto mai i ta tātou Rituria, mā te tatara i te mau parau rarahi e vai ra i roto i te reira pure.

- Te PŪRE ĀRAI e faahitihia nei e te Rōma 8,26-27 : O vai te Moà e pure nei no te ārai ia ù ?

- Te mau taata pure i roto i te mau Pāpāi Taramo : E hia rahiraa Taramo ? E aha ta rātou e ani nei i te Atua ?

Ei pūòiraa, e ani i te mau tamarii i te Taramo 23,1-6, e e faataiò i te Ioanē 17,20-26.

**TE FĀNAURAA O ĪTAATA
TENETE 21,1-8**

1. Tatararaa pīpīria

Mai tei parauhia na e te Atua ia Àperahama rāua o Tara, e inaha, te tō nei o Tara, e ua fānau mai i te hoê tamaiti nā rāua o Àperahama.

*** To te Atua faaineineraa ia Àperahama no te fānauraa o Ītaata**

E 75 matahiti to Àperahama, i te taime a haamata ai te Atua i te faaara e e huaaihia o ia (Tenete 12,2). Ua faaara tāmāu te Atua ia Àperahama i teie parau, e ua tae roa i te hoê taime, ua àta o Àperahama i te mea e, i roto i ta na hiōraa : Eita e tià i te hoê taata e 100 o na rahiraa matahiti i te fānau faahou i te tamarii (Tenete 17,17).

Oia atoà o Tara i te ĩteraa i teie parau, inaha, ua àta atoà o ia (Tenete 18,12), no te mea i roto i to na manaò, eita e tià i te hoê vahine ruhiruhiā ia fānautama.

Ia hiò-anaè-hia nā te pae taata, ua tano ihoā ia o Tara rāua o Àperahama. Nā te pae faaroo anaè rā te hipa, te tano nei ia te PARAU a te Atua ! Ia au i te mau pene i tuatāpapahia mai e tātou, e 25 ia rahiraa matahiti to Àperahama faaineine-raa-hia e te Atua : No reira i roto te Tenete 21, te ĩte nei tātou i te hoê Àperahama tei ineine maitai i te fārii i ta na tamaiti fānau ia Ītaata.

*** To Tara fāriiraa ia Ītaata ei tamaiti na rāua o Àperahama**

Ārèa ia Tara, aita o ia i ineine maitai mai ia Àperahama, inaha, e mea nā roto i to na tāmōmoeraa i te tātūaparauraa a Àperahama e nā manihini tootoru tei fāriihia i to rāua ūtuafare, to na ĩteraa i teie ôpuaraa a te Atua (Tenete 18,10) : E 9 anaè ia āvaè to Tara no te faaineine ia na i te fārii i teie tamarii ! No reira, i roto i teie pene, eiaha tātou e maere i to na mau manaò mutamuta no teie fānauraa. E inaha, i muri aè i te haamāriraa ū o Ītaata, te tau i nei o Tara, e te fārii pāpū nei o ia ia Ītaata ei tamaiti na rāua mā te tātūà òre faahou i to rāua ruhiruhiā : Te hii nei o ia ia Ītaata i te here metua, e te haapaò nei o ia, i teie nei, te hinaaro o te Atua. Te tahi tātūà haapāpū i te here o Tara i ta na tamaiti fānau, o to na ia aniraa ia Àperahama e tiāvaru ia Hātara rāua o Ītemaèra.

2. Feruriraa parau

- Nā roto i te fānauraa o Ìtaata, te haapāpū nei te Atua i ta na òhipa FAATIÀMĀ I TE TĀNE E TE VAHINE FAAIPOIPO :

* Ua faatiāmāhia o Tari i te òhipa faaturi (Tenete 12,10-20 ; 20,1-18), e ua faatiāmāhia o ia i ta na òhipa faaooo e te haavare i te Atua (Tenete 18,10-15) : I tauhia ai e te Atua to na iōa o TARA, e i teie nei, e vahine faaiipoipo tiāmā o Tara na Àperahama.

* Ua faatimāhia o Àperahama i to na raverāa i to na iho tuahine ia Tara ei vahine na na, tō na faaturirāa e o Hātara, e ta na mau òhipa tapihoo ia riro o ia ei Metua Teitei : I pii ai o te Atua ia na o ÀPERAHAMA, e i teie nei, e tāne faaiipoipo tiāmā o Àperahama na Tara.

- I roto i te ôpuarāa a te Atua no te faatupu i to na NŪNĀA, te mau àau noa ra ia òe, e tei MUA te parāu no teie NUNĀA, o Àperahama rāua o Tara hōi nā metua tūpuna, e no reira, ia fānau ihoā rāua e tiā ai. I ô nei, e oho o Ìtaata nō te PARĀU FĀFAU a te Atua. E aita te Atua e mata ê nei ia Ìtemaèra, inaha, te vai nei ta na haamaitāirāa i niā i teie tamaiti tei fānauhia i roto i te faaturi, i ora ai o ia (Tenete 21,9-21).

- A heheu faahou na i te Taratia 4,22-33 mā te haamanaò e, e e haapiirāa teie e horoāhia nei e Pauro i to Taratia ia ìte rātou e aha mau na te òhipa a te TURE, e aha mau na hōi te haa a te EVANERIA :

* Ìtemaèra, o te tamaiti fānau ia a te VAHINE TĀVINI, o te hohōa ia o te Taata Tahito e ora nei i raro aè i te TURE, aore to na e TIAMARĀA, no te mea e TAMAITI TITI o ia na te HĀRA.

* Ìtaata, o te tamaiti fānau ia a te VAHINE TIĀMĀ, o te hohōa ia o te Taata Apī tei fānauhia e te EVANERIA, e TAMAITI TIĀMĀ o ia i roto ia Iefu Metia e te Vārua Moà i MUA i te Atua Metua.

* I roto rā i te orarāa o te hoê Taata Faaroo, e ora āpipiti noa te TAMAITI a te VAHINE TĀVINI e te TAMAITI a te VAHINE TIĀMĀ. I roto i te mau haapiirāa no te Piti e te Toru o te Tātoru Avaè (*Deuxième et Troisième Trimestre*), ei reira òe e ìte roa atu ai i teie haapiirāa a te Faufaa Apī.

**TE FĀNAURAA O ĪTAATA
TENETE 21,1-8
TAMAHOU**

Tīpaeraa : E ani i te mau tamarii ia patu faahou mai i te àamu no te fānauraa o Ītaata, e haamanaò ia rātou i te Noera, oia te fānauraa o Ietu Metia e fātata mai nei.

Mauhaa : Hohoà fenua, hohoà no Aperahama e ta na tamaiti.

1. Te faatiàraa àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii, e e tāpura i te mau àamu i hiòhia mai mā te faaòhipa i te hohoà fenua e te mau manaò o te mau tamarii. Ia matara te mau parau rarahi no te mau àai i muri nei :

- Àperama, o te hoê ia taata purutia : Ten. 11,26-32
- To Aperama titau-raa-hia e te Atua : Ten. 12,1-5
- To Aperama fāriiraa ia Iehova ei Atua no na : Ten. 12,6-9
- Te taàêraa o Aperama rāua o Rota : Ten. 13,1-18
- To te Atua faaāuraa i ta na faufaa ia Aperahama : Ten. 17,1-27
- Te pure ārai a Aperahama : Ten. 18,1-33

E ia oti, e ani i te mau tamarii, e pēpe ānei ta to rātou nā metua i te fare, e ua òaòā ānei rātou i te taeraa mai o taua pēpe āpī ra. E mai reira, a faatià atu ai i teie àamu āpī.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E tūuàparau i te mau tamarii te huru o Àperahama e te huru o Tara i roto i te parau no teie fānauraa o Ītaata.

Te huru o Àperahama

- E Metua Tāne òaòā.
- Ua rūāau.
- Ua faaineine-ātea-hia o ia e te Atua nā roto i to rāua mau fāreireiraa.
- Ua fārii o ia i teie Tamaiti.

Te huru o Tara

- E Metua Vahine òaòā.
- Ua rūāau.
- Aita o ia i fārii òhie, i muri iho rā, te here mau nei o ia i teie Tamaiti.
- Ua ani o ia ia faaāteahia o Hātara rāua o Ītemaèra.

E tâuàparau atoà i to te Atua faatupuraa i ta na Parau Fafau (Promesse). E mai reira, a tatara atoà ai i te Parau Fafau Apī a te Atua no te feiā hara. Hou Ietu Metia a fānauhia ai, ua tohuhia to na parau e te mau perofeta.

Nā roto i te Ôroà Noera, te haamanaò nei te Ètārētia i te fānau-
raa-hia mai te Tamaiti Ôtahi a te Atua, o o ia te Faaora e te Fatu o te
feiā hara.

Nā roto i te Èvaneria, te haafānau nei te Atua i te TAATA
HARA ei TAATA PARAUTIA, ei TAMARII TAVAI na na.

3. Ei pūdiraa

E hiò faahou
mai i te pure i
haapihia i te tāpati
i māiri. E e haapii i
teie pure :

E te Atua e, mauruuru no to ù fānau-
raa-hia mai i roto i teie nei ao maitai. A
faaòàòà i taù nā puè metua ta òe i horoà mai.
A haamaitai mai ia mātou e te Fatu. Amene.

* Tamahou 1 : Tāuriraa hohoà.

* Tamahou 2 : Faaīraa ìrava :

Ua f.nau o Tara i te h.ê pēp. : E t.m.roa, o Ìt.at. to na .òà. E
t.m.it. teie na Aperahama r.ua o Tara.

**TE FĀNAURAA O ĪTAATA
TENETE 21,1-8
TO Û ARATAÏ - TIĀRAMA**

Tīpaeraa : E anj i te mau tamarii ia patu faahou mai i te àamu no te fānauraa o Ītaata, e haamanaò ia rātou i te Noera, oia te fānauraa o Ietu Metia e fātata mai nei.

Mauhaa : Pipīria, hohoà fenua, no Aperahama e ta na tamaiti.

1. Te faatiàraa i te àamu no te fānauraa o Ītaata

Ei ômuaraa, e tāpura i te mau àamu i hiòhia mai mā te faaòhipa i te hohoà fenua e te mau manaò o te mau tamarii. Ia matara te mau parau rarahi no te mau àai i muri nei :

- Àperama, o te hoê ia taata purutia : Ten. 11,26-32
- To Aperama titau-raa-hia e te Atua : Ten. 12,1-5
- To Aperama fāriiraa ia Iehova ei Atua no na : Ten. 12,6-9
- Te taāêraa o Aperama rāua o Rota : Ten. 13,1-18
- To te Atua faaauraa i ta na faufaa ia Aperahama : Ten. 17,1-27
- Te pure ārai a Aperahama : Ten. 18,1-33

E ia oti māite teie tuhaa, e faataiò i teie àamu, hoê tamarii hoê irava.

2. Te faatiàraa te mau tamarii i teie àamu

E ani i te mau tamarii ia faatià faahou mai i teie àamu, e e faatupu i te tūuàparauraa :

- To te Atua faatupuraa i ta na Parau Fafau ia Àperahama : “E fānau òe”.

- Te huru o Àperahama rāua o Tara i te fānauraa o Ītaata : E faaite i te fāito mātahiti o teie nā metua, to Tara fārii-ātā-raa ia Ītaata, e e faaite atoà i to Hātara rāua o Ītemaèra faaātea-raa-hia i teie ùtuafare.

E faataiò nā mua i te Mātaio 1,18-25, a tūuàparau atu ai i te fānauraa o Ietu Metia, te Parau Fafau Apī a te Atua i te feiā hara nei:

- O vai te mau perofeta i tohu i te fānauraa o Ietu Metia ?
- O vai to na nā metua ?
- I hea o ia i te fānau-raa-hia ?
- O vai mā tei tae mai i to na fānau-raa-hia ?
- E aha te òhipa ta Herota i rave ?

3. Ei pūōiraa

*** To ù Aratai e Tiàrama**

E hiò faahou i te Taramo 23,1-5, e e ani i te mau tamarii ia tāmāu mai i te Taramo 23,6 no teie tāpati i muri nei. E e faatāmāu i te tahi mau himene no Noera.

TE FĀNAURAA O ĪTAATA
TENETE 21,1-8
MATAHIAPO

Tīpaeraa : E tūāparau i te fānauraa o Ītaata, e haamanaò ia rātou i te Noera, oia te fānauraa o Ietu Metia e fātata mai nei.

Mauhaa : Pipīria.

1. Tūāparau i te àamu no te fānauraa o Ītaata

E faataiò i teie àamu i te mau tamarii, hou a tūāparau atu ai mā te haamatara i te mau parau i muri nei :

*** To te Atua faaineineraa ia Àperahama no te fānauraa o Ītaata**

E 75 matahiti to Àperahama, i te taime a haamata ai te Atua i te faaara e e huaaihia o ia (Tenete 12,2). Ua faaara tāmāu te Atua ia Àperahama i teie parau, e ua tae roa i te hoê taime, ua àta o Àperahama i te mea e, i roto i ta na hiōraa : Eita e tiā i te hoê taata e 100 o na rahiraa matahiti i te fānau faahou i te tamarii (Tenete 17,17).

Oia atoà o Tara i te ìteraa i teie parau, inaha, ua àta atoà o ia (Tenete 18,12), no te mea i roto i to na manaò, eita e tiā i te hoê vahine ruhiruhiā i te fānautama.

Nā te pae taata anaè te hiò, ua tano ihoā ia o Tara rāua o Àperahama. Nā te pae faaroo anaè rā te hipa, te tano nei ia te PARAU a te Atua ! Ia au i te mau pene i tuatāpapahia mai e tātou, 25 ia rahiraa matahiti to Àperahama faaineine-rāa-hia e te Atua : No reira i roto te Tenete 21, te ìte nei tātou i te hoê Àperahama tei ineine maitai i te fārii i ta na tamaiti fānau ia Ītaata.

*** To Tara fāriiraa ia Ītaata ei tamaiti na rāua o Àperahama**

Āreà ia Tara, aita o ia i ineine maitai mai ia Àperahama, inaha, e mea nā roto i to na tāmōmoeraa i te tūāparaauraa a Àperahama e nā manihini tootoru tei fāriihia i to rāua ūtuafare, to na ìteraa i teie ôpuaraa a te Atua (Tenete 18,10) : E 9 anaè ia āvaè to Tara no te faaineine ia na i te fārii i teie tamarii ! No reira, i roto i teie pene, eiaha tātou e maere i to na mau manaò mutamuta no teie fānauraa. E inaha, i muri aè i te haamāiriraa ū o Ītaata, te tau i nei o Tara, e te fārii pāpū nei o ia ia Ītaata ei tamaiti na rāua mā te tūuà òre faahou i to rāua ruhiruhiā : Te hii nei o ia ia Ītaata i te here metua, e te haapaò nei o ia, i teie nei, te hinaaro o te Atua. Te tahi tūpaò haapāpū i te here o Tara i ta na tamaiti fānau, o to na ia aniraa ia Àperahama e tiāvaru ia Hātara rāua o Ītemaēra.

2. Tāuàparauraa

E faatupu i te tāuàparauraa ia au i te mau tumuparau no te Tamaiti a te Vahine Tāvini e te Tamaiti a te Vahine Tiāmā. E faataiò i te Taratia 4,22-33 :

* Ìtemaèra, o te tamaiti fānau ia a te VAHINE TĀVINI, o te hohoà ia o te Taata Tahito e ora nei i raro aè i te TURE, aore to na e TIAMARAA, no te mea e TAMAITI TITI o ia na te HARA.

* Ìtaata, o te tamaiti fānau ia a te VAHINE TIĀMĀ, o te hohoà ia o te Taata Apī tei fānauhia e te EVANERIA, e TAMAITI TIAMA o ia i roto ia Iefu Metia e te Vārua Moà i MUA i te Atua Metua.

* I roto rā i te oraraa o te hoê Taata Faaroo, e ora âpipiti noa te TAMAITI a te VAHINE TAVINI e te TAMAITI a te VAHINE TIAMA.

Ei pūdiraa, e hiò faahou i te Taramo 23,1-6, e faataiò i te Mātaio 1,18-25, e e faaoti te Orometua Pupu i te hoê pure no te mau tamarii tei òre ā i ite atu ra i te Noera a te Atua no te fēiā hara nei.

**TE TŪTIA A ÀPERAHAMA
TENETE 22,1-19**

1. Tatararaa pīpīria

E pene faufaa roa teie i roto i te àai o Àperahama, no te mea te ite nei tātou i to te Atua tāmataraa ia na mā te ani ia Itāata, ta na tamaiti ôtahi, ei tūtia tāauahi, e te ite atoà nei tātou i to te Atua haapāpū-faahou-raa e e eita roa o ia e faaruè ia Àperahama e ta na huaai.

*** Te tūtia a Àperahama, o te tāpaò ia no te paari o to na faaroo**

I roto i teie fāreireira, te tuu nei te Atua ia Àperahama i roto i te tāmataraa : E faaroo ànei Àperahama i te tītauraa a te Atua ia pūpū i ta na tamaiti ôtahi ia Itāata ? Te mau àau noa ra ia tātou, e e tāata tapihoo roa o Àperahama, no te mea o te reira to na tōroà i te taime a fāreirei-matamua-roa ai te Atua ia na.

I tapihoo na Àperahama i te taata mā te taoà e te ânimara, i riro ai o ia ei taata ôna rahi. I tapihoo na o ia ia Tara, ta na iho vahine, ia Fāraò e ia Àpimereta, i ora ai o ia i to na mau ênemi. I tapihoo na o ia i te Atua, i faarahi ai te Atua i to na tuhaa fenua. I tapihoo na o ia i te parau no te feiā parautiā, i ora ai o Roa e ta na nā tamahine.

E i teie taime, e tapihoo faahou ànei o Àperahama i te Atua ? E inaha hoì, e hoo rahi te noaa ia na, no te mea o te tamaiti hoè roa teie na na ! Te vāhi faahiahia i teie taime : AITA ROA ATU O ÀPERAHAMA E TAPIHOO FAAHOU NEI ! No te mea : TEI ROTO O IA I TE PAARIRAA O TE FAAROO !

I te PIIRAA a te Atua, te PAHONO nei te FAAROO o Àperahama : “TEIE AU” (Tenete 22,1). I te TITAURAA TUTIA TĀAUAHĪ a te Atua, te HAAPAO nei o Àperahama mai te faauehia mai e te Atua (Tenete 22,2-10).

No reira, te ite nei tātou i ô nei, E UA PAARI TE FAAROO O ÀPERAHAMA, e, te faarahi faahou nei ā te Atua i ta na HAAMAITAIRAA ia ÀPERAHAMA E TA NA HUAAI (Tenete 22,15-19).

*** Aita te Atua e hinaaro nei i te taata ei tūtia tāauahi**

No te hoè metua tāne mai ia Àperahama, e mea taimaha roa te parau no teie pūpūraa tūtia e anihia mai ra e te Atua, no te mea teie anaè hoì ta rāua o Tara tamaiti fānau, e e tiā ia parau e, o te TAATOARAA no te HUAAI a Àperahama teie e pūpūhia nei ei tūtia : Ia pohe anaè o Itāata ra, uā pohe atoà ihoā ia te huaai a Àperahama, e ua pohe atoà ihoā ia te NUNAA e hinaarohia nei e te Atua.

No to na rā faaroo tei paari mau nā roto i te fāreirei-pinepine-raa i te Atua, ua tiā roa ia Àperahama ia haapaò mai tei parauhia mai e te Atua, e inaha, i te uiraa a Itāata “Inaha te auahi e te vahie, tei hea rā te pīnia māmoe ?”, te pāhono nei Àperahama mā te hau “E tau

tamaiti, na te Atua iho e ìmi i te hoê pīnia māmoe ei tūtia tāauahi” (Tenete 22,7-8).

Na te Atua iho e ìmi i te hoê pīnia māmoe ei tūtia tāauhi oia hoì, ua tià i te Atua i te haamatara i tā ù hara nā roto i ta na parau, òhipa ia na te Atua mai te peu e te hinaaro nei o ia i teie nei e faaòre i te hara a te taata nā roto i te pūpūraa tūtia taata, mai teie e ravehia nei e te mau atua ìtoro atoà ; tei te Atua rā te tauì, e aore ra te tāpeà i ta na faaauraa faufaa.

No reira, aita atu ra teie pūpūraa tūtia taata i tupu faahou, no te mea eere ihoā te reira i te hinaaro o te Atua i te taata nei (Taramo 51,17), e tāmataraa rā teie na na i te FAAROO o Aperahama.

2. Feruriraa parau

- Te ìte ra òe i ò nei te oho, te hotu no te faaroo o te hoê taata e fārerei pinepine nei i te Atua. No Aperahama, na te Atua i faaòre, nā roto i te FAAROO, ta na mau OHIPA TAPIHOO, i tià ai ia na i te ora i te HOROA. Ua mā hope roa ê na o Aperahama i te tāmāhia, i te tiāhia e te Atua i te fārerei-matamua-roa-raa mai te Atua ia na, no te mea rā, e taata o Aperahama, i teie anaè taimè to na ìte-roa-raa, e i te òmua-roa-raa ra, e TAATA PARAUTIA O IA I MUA I TE ARO O TE FATU. Na te hara rā hoì e tāpoipoi nei ia Aperahama i te ìte-roa-raa i to na ihotaata āpī e vai nei I ROTO I TO NA FATU.

Ei tautururaa ia òe, a heheu māite na i te Ioane 3,30 :

- “E tupu o ia i te rahiraa” : Te parau ia no te maheuraa i roto i te hiroàroà (*conscience*) o te taata faaroo, to na tiàraa TAATA PARAUTIA E VAI NEI I ROTO IA IETU METIA (Torota 3,3-4; I Ioane 3,1-2).

- “E hoì rā vau i te itiraa” : Te parau ia no te itiraa te mana o te hara, noa atu te hohonuraa o te hara, i roto i te taata faaroo (Rōma 5,20-21), i tià atu ai i te taata faaroo i te ora mā te parau a te Efetia 2,5, e te I Ioane 2,1-2.

E a feruri māite faahou na i te tumu i faanahohia ai te taiòraa i te Ture i roto i te Rituria no te pureeraa i te Tāpati, e e aha to muri aè i te reira taiòraa.

UA MATARA MAITAI ANAÈ IA ÒE TEIE PARAU,
UA MATARA ATOÀ IA IA ÒE TE PARAU NO TE AÓRAA ÈVANERIA,
E E ANAANAÈÀ ÒE I TE ÀPO,
MĀ TE FAAROO,
TE PARAU A TE FATU IA ÒE I ROTO I TE AÓRAA A TE ÒROMETUA,
E E ÓAÓA ATOÀ ÒE I TE TAIÓRAA I TE PĪPĪRIA I TE MAU MAHANA ATOÀ,
MĀ TE TŪRAMAHIA E TE VĀRUA MOĀ,
NO TE MEA UA ÌTE ÒE,
E E FĀREREIRAA TA ÓRUA I REIRA,
E INAHA,
E ĀPĪ ATOÀ HOÌ TA ÒE HURU ORARAA I TO ÒE TIĀRAA ÒROMETUA PUPU
I MUA I TE ARO
O TE MAU TAMARII TEI PŪPŪHIA MAI IA ÒE RA
IA FAAROO ATOÀ RĀTOU I TE PARAU NO IETU NO NĀTARETA
TEI FAATATAUROHIA E TEI TIĀFAAHOU MAI TE POHE MAI,
A TIĀ ATOÀ ĀTU AI IA RĀTOU,
IA TĀE I TO RĀTOU RA HORA,
IA FĀI IA IETU METIA EI FĀAORA E EI FATU
MĀ TE FĀRII TIĀMĀ I TE ORARAA FAAROO I ROTO I TE ÈTĀÈTIA,
EI HANAHANA NO TE ATUA METUA.
“UA MĀITI TE ATUA E FĀAORA I TE TAATA FAAROO
NĀ ROTO I TE MAAMAARAA O TE AÓRAA ÈVANERIA” (I TORINETIA 1.21)

**TE TŪTIA A ÀPERAHAMA
TENETE 22,1-19
TAMAHOU**

Tīpaeraa : E ani i te mau tamarii ia patu faahou mai i te àamu no te tūtia tāauahi a Aperahama, e ia ìte rātou e aita te Atua e hinaaro nei i te tūtia taata, te hinaaro nei rā te Atua ia fāriu te taata ia na nā roto ia Ietu Metia.

Mauhaa : Hohoà fenua, hohoà no Àperahama, Ìtaata, e nā tāvini.

1. Te faatiàraa i te àamu

Ei ômuàraa, e faahimene i te mau tamarii, e e haamanaò i te fānauraa o Ìtaata, hou a faatià atu ai i teie àamu àpī mā te ara, e eere teie parau i te mea ohie, no te mea e riro te mau tamarii i te huru ê i teie huru faanahoraa : To te Atua aniraa ia Aperahama ia pūpū ia Ìtaata ei tūtia tāauahi.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E ani i te mau tamarii te mau parau i mau mai ia rātou, e e tāpaò i ta rātou mau pāhonoraa i raro i te mau hohoà, e e haafaufaa i te reira nā roto i te tāuàparauraa, mā te haapāpū i te pae hopeà e aita te Atua e hinaaro nei i te taata ei tūtia tāauahi, te faaroo rā o Aperahama teie e tāmatahia nei.

Teie te tahi mau uuiiraa

- Ua pātoì ānei Àperahama i te aniraa a te Atua ?
- Ua nounou ānei Àperahama i ta na tamaiti fānautahi ?
- O vai te mouà no teie pūpūraa tūtia ?
- Ua ìte ānei o Ìtaata e o o ia te tūtia e faaineinehia nei e pūpū ?
- No te aha te Atua i tāpeà ai i te rima o Aperahama ?

E ani i te mau tamarii ia faatià mai i teie àamu mā te faaòhipa i te hohoà. E tatara faahou i te parau no Noera e fātata mai nei :

- Ietu Metia, o to te Atua ia haere-taata-roa-raa mai e fārerei i te feià hara no te faora ia rātou.

- Ietu Metia, o te ò faatau aroha ia a te Atua i to te ao nei.

- Ietu Metia, o te èà ia o te Atua io te taata nei, e te èà hòi o te taata i te Atua ra.

3. Ei pūoiraa

* Tamahou 1

- E tāputa i te mau hohoà tāuri a te mau tamarii.

- E haapii i te mau himene no Noera.

* Tamahou 2

- E hiò faahou mai i te tāatoàraa o te mau àai no Àperahama.

- E haapii i te mau himene no Noera.

TE TÛTIA A ÀPERAHAMA
TENETE 22,1-19
TO Û ARATAÏ - TIÀRAMA

Tīpaeraa : E ani i te mau tamarīi ia patu faahou mai i te àamu no te tūtia tāauahi a Aperahama, e ia ite rātou e aita te Atua e hinaaro nei i te tūtia taata, te hinaaro nei rā te Atua ia fāriu te taata ia na nā roto ia Ietu Metia.

Mauhaa : Pipiria, hohoà fenua, no Àperahama, Ìtaata, e nā tāvini.

1. Te faatiàraa i te àamu no te tūtia tāauahi a Àperahama

Ei ômuaraa, e haamanaò i te fānauraa o Ìtaata, e e faataiò i te mau tamarīi i te Tenete 21,1-2. E mai reira a faatià atu ai i te toea o teie àamu mā te faaòhipa i te mau hohoà.

2. Te mau tamarīi e teie àamu

E ani i te mau tamarīi ia faatià mai i teie àamu, e e tāuàparau ia rātou i te mau uiuiraa i muri nei :

- Te huru o Àperahama i mua i teie aniraa a te Atua ?
- No te aha o Àperahama i faaroo òhie ai ?
- O vai te mouà no teie pūpūraa taata ei tūtia tāauahi ?
- E aha tei maerehia e Ìtaata ?
- E aha te tumu te Atua i tāpeà ai i te rima o Àperahama ?

Ia matara maitai te mau parau i muri nei

- Aita te Atua e hinaaro nei i te taata ia pūpūhia ei tūtia tāauahi, te tāmata nei rā o ia i te faaroo o Àperahama.

- Na te fāreirei-pinepine-raa i te Atua e haapaari nei i te faaroo o Àperahama.

- To te Atua horoàraa mai i ta na tamaiti fānautahi ei Faaora e ei Fatu no te feiā hara.

- Nā roto ia Ietu Metia, te faatupu nei te Atua i te paari o te faaroo o te taata.

E tāuàparau i te mau fifi e fāreireihia nei i roto i te oraraa faaroo

- Te vai nei te taime e paruparu roa te faaroo o te taata : Tāpaò faaite e aita te Atua o Ietu Metia e fārii-faahou-hia ra.

- Te vai nei hoì te taime e pūai roa te faaroo : Tāpaò faaite e i fāreireihia mai na te reira taata e te Atua nā roto ia Ietu Metia.

- Hoê anaè rā vāhi, e faaāpīhia ai te faaroo o te taata nei : O IETU METIA.

E tâuàparau atoà
i te mau hāmani-ino-
raa tamarii e ravehia
nei na te ao nei

- E aha te tumu o
teie mau hāmani-
ino-raa ?

- E aha te mau
òhipa e ravehia nei e
te tōtaiete no te
pāruru i teie mau
tamarii ?

- E aha te mau
tauturu e ravehia nei
e te mau ètārètia no
rātou ?

3. Ei pūðiraa

To ù Aratai

Tiàrama

E hiò faahou
mai i te
tātoàraa no te
mau àamu o
Aperahama, mā
te òpere i te
mau àpiparau i
faaìneìnehia
mai no teie
tuhaa.

E e haapii i te
mau himene no
Noera.

TE TŪTIA A ÀPERAHAMA
TENETE 22,1-19
MATAHIAPO

Tipaeraa : E tãuàparau i te tŭtia tãauahi a Àperahama, to na faaroo, e te hinaarò o te Atua ia fãriu te taata ia na nã roto ia Ietu Metia, ta na ò faatau aroha i to te ao nei.
Mauhaa : Pipiria.

1. Tãuàparau i te àamu

Ei òmuaraa, e haamanaò i te fãnauraa o Ìtaata, e e faataiò i te Tenete 21,1-9, e mai reira a tãuàparau atu i te toea o teie àamu mã te haamatara i nã parau i muri nei :

* Te tŭtia a Àperahama, o te tãpaò ia no te paari o to na faaroo

I roto i teie fãrereiraa, te tuu nei te Atua ia Àperahama i roto i te tãmataraa : E faaroo ànei Àperahama i te tãtauraa a te Atua ia pŭpŭ i ta na tamaiti òtahi ia Ìtaata ? Te mau àau noa ra ia tãtou, e e taata tapihoo roa o Àperahama, no te mea o to na ia tãroà i te taime a fãreirei-matamua-roa ai te Atua ia na.

I tapihoo na Àperahama i te taata mã te taoà e te ànimara, i riro ai o ia e taata òna rahi. I tapihoo na o ia ia Tara, ta na iho vahine, ia Fãrad e ia Apimereta, i ora ai o ia i to na mau ènemi. I tapihoo na o ia i te Atua, i faarahi ai te Atua i to na tuhaa fenua. I tapihoo na o ia i te parau no te feiã parautià, i ora ai o Rota e ta na nã tamahine.

E i teie taime, e tapihoo faahou ànei o Àperahama i te Atua ? E inaha hoi, e hoo rahi te noaa ia na, no te mea ò te tamaiti hoè roa teie na rãua o Tara ! Te vãhi faahiahia i teie taime : **AITA ROA ATU O ÀPERAHAMA E TAPIHOO FAAHOU NEI !** No te mea : **TEI ROTO O IA I TE PAARIRAA O TE FAAROO !**

I te PIIRAA a te Atua, te PAHONO nei te FAAROO o Àperahama : **“TEIE AU”** (Tenete 22,1). I te TITAUURAA TUTIA TAAUAHI a te Atua, te HAAPAO nei o Àperahama mai te faauehia mai e te Atua (Tenete 22,2-10).

No reira, te ìte nei tãtou i ò nei, E UA PAARI TE FAAROO O ÀPERAHAMA, e, te faarahi faahou nei a te Atua i ta na HAAMAITAIRAA ia ÀPERAHAMA E TA NA HUAAI (Tenete 22,15-19).

* Aita te Atua e hinaaro nei i te taata ei tŭtia tãauahi

No te hoè metua tãne mai ia Àperahama, e mea taimaha roa te parau no teie pŭpŭraa tŭtia e anihia mai ra e te Atua, no te mea teie anaè hoì ta rãua o Tara tamaiti fãnau, e e tià ia parau e, o te TAATOARAA no te HUAAI a Àperahama teie e pŭpŭhia nei ei tŭtia : Ia pohe anaè o Ìtaata ra, ua pohe atoà ihoã ia te huaai a Àperahama, e ua pohe atoà ihoã ia te NUNAA e hinaarohia nei e te Atua.

No to na rā faaroo tei paari mau nā roto i te fārerei-pinepine-raa i te Atua, ua tiā roa ia Àperahama ia haapaò mai tei parauhia mai e te Atua, e inaha, i te uiraa a Ìtaata “Inaha te auahi e te vahie, tei hea rā te pīnia māmoe?”, te pāhono nei Àperahama mā te hau “E tau tamaiti, na te Atua iho e ìmi i te hoê pīnia māmoe ei tūtia tāauahi” (Tenete 22,7-8).

Na te Atua iho e ìmi i te hoê pīnia māmoe ei tūtia tāauhi oia hoì, ua tiā i te Atua i te haamatara i ta ù hara nā roto i ta na parau, òhipa ia na te Atua, mai te peu e te hinaaro nei o ia i teie nei e faaòre i te hara a te taata nā roto i te pūpūraa tūtia taata, mai teie e ravehia nei e te mau atua ìtoro atoà ; tei te Atua rā te tauì, e aore ra te tāpeà i ta na faaauraa faufaa.

No reira, aita atu ra teie pūpūraa tūtia taata i tupu faahou, no te mea eere ihoā te reira i te hinaaro o te Atua i te taata nei (Taramo 51,17), e tāmataraa rā teie na na i te FAAROO o Àperahama.

2. Tāuàparauraa

E tāuàparau i te oho no te faaroo o te hoê taata e fārerei pinepine nei i te Atua o Ietu Metia :

- No Àperahama, na te Atua i faaòre, nā roto i te FAAROO, to na huru TAHITO, ta na mau OHIPA TAPIHOO, i tiā ai ia na i te ora i te HOROA. Ua mā hope roa ê na o Àperahama i te tāmāhia, i te tiāhia e te Atua i te fārerei-matamua-roa-raa mai te Atua ia na, no te mea rā, e taata o Àperahama, i teie anaè taimè to na ìte-roa-raa, e i te ômua-roa-raa ra, e TAATA PARAUTIA, O IA I MUA I TE ARO O TE FATU. Na te hara e tāpoipoì nei ia Àperahama i te ìte-roa-raa i to na ihotaata àpī e vai nei I ROTO I TO NA FATU.

- No te taata teretetiāno, i hea teie huru faaroo e ìtehia ai ? E faataiò, mā te tatara, i te Ioane 3,30 :

- “E tupu o ia i te rahiraa” : Te parau ia no te maheuraa i roto i te hiroàroà (*conscience*) o te taatā faaroo, to na tiāraa TAATA PARAUTIA E VAI NEI I ROTO IA IETU METIA (Torota 3,3-4; I Ioane 3,1-2).

- “E hoì rā vau i te itiraa” : Te parau ia no te itiraa te mana o te hara, noa atu te hohonuraa o te hara, i roto i te taata faaroo (Rōma 5,20-21), i tiā atu ai i te taata faaroo i te ora mā te parau a te Efetia 2,5, e te I Ioane 2,1-2.

Ei pūòiraa e ani i te mau tamarii ia faatià poto noa mai i te mau àamu i hiòhia mai i te mau tāpati i mairi aè nei, mā te ani ia rātou ia taiò, i teie faafaaceraa haapiiraa, te àamu no Àperahama i roto i te Tenete 23-26.

E e faaoti te Òrometua Pupu i te hoê pure tei niuhia i nià te mau tamarii hāmani-ino-hia, e ia itoito te mau famarii i te taiò i te Pipīria.

I NIÀ I TE ÈÀ NO TE TATAURO

1. Te tere o Ietu Metia i te ao nei (Tuhaa 1) : Māreto 1,1-8
2. Te tere o Ietu Metia i te ao nei (Tuhaa 2) : Māreto 1,9-15
3. To Ietu Metia piiraa i ta na mau Pipi : Māreto 1,16-20
4. Haapii, faatiāmā e faaoraraa mai : Māreto 1,21-39
5. Te àtuàturaa i te faaroo : Māreto 2,1-12
6. Te Ôroà a te Fatu : Māreto 14,22-26
7. Te pohe tatauro o Ietu Metia : Māreto 15,20-47

**TE TERE O IETU METIA I TE AO NEI ⁽¹⁾
MĀRETO 1,1-8 - 1,9-15**

Ua rave-āmui-hia mai te tatararaa pipīria no te Māreto 1,1-8 e te Māreto 1,9-15.

1. Tatararaa pipīria

O vai o Ietu no Nātareta ? E e aha to na tere io te taata nei ? O ta Māreto ia e faaite nei i roto i ta na pāpairaa ēvaneria.

* O vai o Ietu no Nātareta ?

Ietu no Nātareta tei faatataurohia e tei tiā faahou mai te pohe mai, o o ia te Tamaiti a te Atua tei tonohia mai i te ao nei, mai ta te mau pērofeta i tohu na, ia fāriu te taata hara ia na mā te faaroo ia na ei METIA NA TE ATUA NO TE TAATA NEI. O te rito ia o te EVANERIA o ta Māreto i pāpai. I ô nei :

**TE ÈVANERIA, O IETU METIA IHO IA
E FĀREREI MAI NEI I TE TAATA I ROTO I TE FAAROO.**

Te Metia i fārerehia e Māreto mā, o te Metia atoà ia e fārerei mai nei ia ù i roto i te NAUANEI O TE FAAROO (*Je Présent, l'Aujourd'hui, le Maintenant de la Foi*), e tiā ai ia ù ia himene ārue : “Hoè ā hoi Ietu Metia huru i nanahi, i teie nei mahana e a muri noa atu.” (Hēpera 13,8)

I te ômua-roa-raa no teie pene matamua, te faaara nei o Māreto, e te àai o ta na e vauvau nei, o te parau ia nō te TAATARAA e no te ATUARAA o Ietu Metia:

**IETU METIA,
O TE ÈVANERIA IA A TE ATUA NO TE TIĀ I TE TAATA HARA NEI
EI TAMARII TAVAI
I MUA I TA NĀ ARO MĀ TE VARUA MOĀ.**

Ietu : Ua fānauhia mai te Tamaiti a te Atua ei TAATA no te haere mai e FAAORA i te TAATA HARA. Ei haapāpūraa i to na TAATARAA, ua pii-atoā-hia o ia : IETU NO NATARETA I TARIREA (Māreto 1,9).

Metia : Ua faatāhinuhia o ia i roto i te NĀUANEI A TE ATUA (Taramo 2) ei FAAORA e ei FATU no te NUNAA API, oia te ETARETIA. Ei haapāpūraa i to na ATUARAA, ua faaroo òroma o Ioane Pāpetito i te Atua i te piiraa ia Ietu : “O taù Tamaiti here òe, ua mauruuru roa vau ia òe.” (Māreto 1,11)

Hou aè Ietu Metia a poro haere ai i te Èvaneria Faaora, ua pāpetitohia o ia i Ioritāna, e ua faahemahia ô ia e Tātani i te mētēpara.

* To Ietu pāpetito-raa-hia

Te fā no te pāpetitoraa a Ioane : Ia tatarahapa te taata, e nā roto i taua tatarahaparaa ra, ia faaōrehia ta na HARA. Te faaite atoà nei rā Ioane Pāpetito, e nā roto ia Ietu Metia anaè te Atua e faaōre ai i te hara (Māreto 1,8).

- E aha te TATARAHAPA ? O TE TAUIRAA I TE ARO, o te fāriu-ē-raa i te aro o ta ù e ora tāmāu nei i te mau taima atoà, no te fāriu tiā atu i te hoè aro e parau mai nei ia ù : “Ua faaōrehia ta òe hara, e i teie nei, e Tamaiti (e Tamahine) òe na ù.” Te tatarahapa, o to ù ia faaruèraa i te hara no te fāriu tiā atu i te aro o te Atua Metua.

E tiā ānei ia ù ia fāriu ê i ta ù hara nā roto i ta ù iho mau rāvēà, i to ù iho manaò taata ? Eita roa atu ia ! To ù faaruèraa i te hara no te fāriu tiā i te aro o te Metua, na Ietu Metia te reira e faatupu no ù : Na Ietu Metia, mā te Vārua Moā, e haafāriu ia ù i mua i te aro o te Metua, e i taua fāriuraa ra vau e pohe ai mā ta ù hara, e e rahuhia ai ei TAATA API, ei TAATA PARAUTIA, ei TAMARII TAVAI.

- E aha te HARA ? O TO Û IA TĀIVARAA I TE ATUA, o to ù ia haapaeraa i te Atua i roto i to ù oraraa, no te mea te faariro nei au ia ù iho ei faaora no ù iho. Te hara, o te haapūraa ia o to ù mau hape, ta ù mau hapa, ta ù mau òhipa piò.

- E aha te PĀPETITORAA ?

* O TE POHERAA IA O TE TAATA HARA : Te pape e faaòhipahia nei i roto i te pāpetitoraa, o te tāpaò ia no te pohe o te taata hāra. Ua hara ānei Ietu i fārii ai o ia i te pāpetitoraa a Ioane ? Aita roa ia. No ta ù nei rā hara, te fārii nei o ia i taua pohe ra (Rōma 6,3-11).

* E O TE FANAURAA I ROTO I TE HOË ORARAA ĀPI : Te reo o te Atua i roto i te pāpetitoraa o Ietu, o te tāpaò ia no te PARAU e haafānau nei ia ù i roto ia Ietu Metia. I roto ia Ietu Metia, e mā te Vārua Moà, te pii mai nei te Atua ia ù : “E taù tamaiti here”, “E taù tamahine here”. O te oraraa āpi ia e horoàhia mai nei e te EVANERIA no ù oia hoi, to te Atua ia rahuraa ia ù ei Tamaiti (Tamahine) na nā roto ia Ietu Metia e te Vārua Moà, e to ù hoi fāriiraa ia na ei Metua no ù (Taratia 4,1-11).

I muri aè i te pohe tatauro e te tiāfaahouraa o Ietu Metia :

Ioane Pāpetitò, o te hohoà ia o te Ètārētia e pāpetitò nei i te ìda o te Torutahi Moà mā te faaòhipa i te tāpaò no te pape.

Ietu i te pāpetitò-raa-hia, o to ù ia hohoà ia pāpetitohia vau e te Ètārētia.

* To Ietu faahema-raa-hia e Tātani

E mea poto roa teie tuhāa no te àai o Ietu i roto i te faatiāraa a Māreto ! E tāpaò faaite teie, e mea faufaa aè te PARAU a te Atua i te faahemaraa a Tātani, e e tāpaò faaite atoa i te upootiāraa o te PARAU i niā i te faahema.

I roto i te Pipiria, te vai nei te PARAU oia hoi, o IETU METIA, e te vai atoa nei te faahema ra o Tātani, e te vāvāhi ra o Tiāporo.

Ta te Tiāporo (*Diable*), o te vāvāhiraa ia i te tiāraa Tamarii na te Atua o te taata faaroo, òre atu ai te hoēraa e te hau e tupu i roto i te reira taata (Māt. 4,1-9).

Ta Tātani (*Satan*), o te faahemaraa ia i te taata, te pari-faahapa-raa i te faaroo o te taata, òre atu ai te taata e faaroo i te Atua (Mātaio 4,10).

Ta te PARAU (*Parole*), o te rahu-faahou-raa ia i te taata tei vāvāhi-huāhuā-roa-hia e te Tiāporo, e o tei òvere hānoa ia au i te pari-faahapa-raa a Tātani, ei Tamarii Tāvai, ei Taata Parautiā i mua i te Atua (Ioane 17,22-23).

I roto i te oraraa faaroo, te vai ra te taime ia fārerei anaè mai te Metia i te taata nei, tei roto ia te reira taata i te vāvāhiraa a te Tiāporo (Māreto 5,1-20), e te vai ra hoi te taime tei roto te reira taata i te faahemaraa a Tātani (Māreto 1,21-28).

2. Feruriraa parau

E piti tatararaa e horoàhia nei e te Huifaaroo Teretetiāno no te ÈVANERIA : A pāpai poto mai na, mai ta Māreto, i teie nā tatararaa e piti, i roto i te manaò e te pāpai ra òe i te hoē taata tei òre ā i ìte atu ra i te auraa no te Evaneria.

E oho, e hotu (*fruit*) te Pāpetitoraa o te hoē taata no te Aōraa Èvaneria : Na te Aōraa Evaneria e aratai nei i te taata ia fārii i te Pāpetitoraa, ia fārii i te POHE o te TAATA TAHITO, e ia fānāò i te ORA o te TAATA API e vai nei i roto i te Metia. A heheu faahou na i te parau no te Pāpetitoraa i roto i te Rōma 6,1-11. E ia oti māite, a taio atu ai, i roto i ta tātou Riuria, te parau no te Pāpetitoraa e to te Haapāpūraa o te Pāpetitoraa. E a ui i ta òe Orometua : No hea mai ta tātou riturea ?

I roto i te hohoà no Ioane Pāpetitò, aita ānei òe e ìte atoa nei i to òe hohoà i mua i te aro o te mau tamarii : “E reo no te hoē e tiāoro nei i te mētēpara : E haamaita e e faatitiāifaro i te èa e te haerā o te Fatu” ? Te tōroa no te Haapii Faaroo, tei roto atoa o ia i te faanahoraa o te haamaita e te faatitiāifaro i te haerā mai o te Fatu io te mau tamarii nei e te mau taata atoa e ò mai nei i roto i teie haapiiraa faufaa rahi no te ORARAA ETARETIA : Tei hea te òtiā no teie tōroà, e e aha te tuhāa a te Vārua Moà ? E tauturu atoa te Māreto 1,1-15 ia òe no te pāhono i teie uiraa.

TE TERE O IETU METIA I TE AO NEI ⁽¹⁾
MĀRETO 1,1-8
TAMAHOU

Tīpaeraa : E ani i te mau tamarii ia patu faahou mai i te àamu no te pāpetitoraa a Ioane : E tuhaa faaineineraa teie no te haapiiraa no teie tāpati i muri nei.

Mauhaa : Hohoà no Ioane Pāpetito i te mētēpara, no Ioritāna, titeti faaiōa.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii. E hou a faatià atu ai i teie àamu, e pia i te hohoà : E vaiiho i te mau tamarii ia paraparau e ia faaite i to rātou mau manaò.

2. Te mau tamarii e teie àamu

Ia hope te faatiàraa àamu, e uiui i te mau tamarii i te mau parau i mau mai ia rātou. E haafaufaa māite i ta rātou mau pāhonora mā te pāpā i te reira i raro aè i te mau hohoà.

No te Tamahou 2, e tià atoà ia faahaùti teata-taata-ora i teie tuhaa mā te faadhīpa i te mau titeti faaiōa i muri nei :

Ioane Pāpetito

te mētēpara

tiàoro

pape

hara

Ioritāna

tatarahapa

Taata no Iutea Taata no Ierutarema

No te tauturu i te mau tamarii i te faatià faahou mai i teie àamu, e tià atoà ia aratahīa te reira nā roto i te tahi mau uiuiraa :

- Tei hea o Ioane Pāpetito ?
- E aha te tumu i piihia ai o ia o Ioane Pāpetito ?
- O vai te mau taata e haere mai nei e fāri i te pāpetitoraa ?
- E aha ta na e faaraa nei ? (Te parau ia no Ietu Metia)
- E aha te òhipa o ta Ietu Metia e rave ia haere mai o ia ? (Te pāpetitoraa mā te Vārua Moà)

E e horoà te Òrometua Pupu i te tahi tatararaa no te Pāpetitoraa, mā te haaparaparau i te pāpetitoraa o te mau tamarii i to rātou vai-āruāru-aa.

- I hea to rātou pāpetito-raa-hia ?
- O vai to rātou mau Metua Pūpū ?

- E aha te òhipa a te mau Metua, te mau Metua Pūpū e te Ètārētia no te mau tāmarii pāpetito ?

3. Ei pūðiraa

E haapii i te pure i muri nei :

E te Fatu, e Ietu Metia e, te haamauruuru atu nei au ia òe no to ù pāpetitoraa, oia te tūpaò no ta òe haamaitairaa ia ù. Amene.

* Tamahou 1 : Tāuriraa hohòà.

* Tamahou 2 : Faaáiraa ìrava :

"Io.ne Pāp.t.to, o te r.o ia e pii nei i te ta.ta ia tat.rah.pā i ta rātou h.ra nā roto i te p.pet.t.raa. E o te r.o ia i faaite i te haer.à mai o I.tu M.tia."

TE TERE O IETU METIA I TE AO NEI ⁽¹⁾
MĀRETO 1,1-8
TO Û ARATAÏ - TIĀRAMA

Tīpaeraa : E tāuàparau i te tōroà o Ioane Pāpēpito, te tere o Ietu Metia i te ao nei, e te parau no te hara, te tatarahapa, e te pāpētitoraa.

Māuhāa : Pīpīria, hohoà no te mau perofeta, Ioane Pāpēpito, Ietu e no te mau taata no Iutea e no Ierutarema.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Ei ômuaraa, e haamanaò i te mau perofeta i tohu i te fānāuraa o Ietu Metia, e te tohu no Ioane Pāpētito. E e faataiò i te Māreto 1,1-8.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E tāuàparau i te tōroà o Ioane Pāpētito

- O vai te perofeta i tohu i to na parau ?
E tatara i nā tohu a Itāia 40,3 e tā Mārati 3,1.

- E aha te tōroà o Ioane ?

E faaite te Orometua Pupu i te fā no te pāpētitoraa a Ioane : Te pāpētito nei o ia mā te papē, ia tatarahapa te taata, e ia fāriu i te Atua.

- E faaòre ānei o Ioane Pāpētito i te Hara ?

Eita. Nā roto rā ia Ietu Metia, te faaòre nei te Atua i te hara (Māreto 1/8). E te faaite nei o Ioane i te Pāpētito Tatarahapa, i te mētēpara.

- E aha te Tatarahapa ?

E tatara māite i te auraa no teie parau : Te tatarahapa, o te tauiraa ia i te aro no te fāriu i te hoê aro ê atu. Nā roto i te tatarahapa, te haafāriu ê nei te Atua ia ù i te aro o te Hara, ia tiā atu vau i to na aro Parautiā nā roto ia Ietu Metia.

- E aha te Hara ?

O to ù ia tāivarāa, haapaeraa i te Atua i roto i to ù oraraa. O to ù ia haafāfaa-òre-raa i te Atua, e to ù ia faariroraa ia ù iho ei faaora no ù iho.

- I hea o Ioane e pāpētito ai i te taata ?

I Ioritāna, e e rave rahi te mau taata no Iutea e no Ierutarema e haere mai nei ia na ia pāpētihia rātou.

E tâuàparau i teie taiòraa èvaneria

Na te Òrometua Pupu e taiò, e na te mau tamarii e horoà mai i te mau parau rarahi. E teie te tahi tãpura e tià ia haamatarahia mā te mau tamarii. E e faaòhipa i te mau titeti haapiiraa.

IOANE PĀPETITO	IETU METIA
<p>Ìr. 2 E veà ia o ia, e e nā mua no Ietu Metia (Māriti 3,1).</p> <p>Ìr. 3 E reo no te hoê e tiàoro nei i te mētēpara no te haamaitai i te èà o te Fatu (Itaia 40,3).</p> <p>Ìr. 4 Te pāpetitoraa a Ioane, ia tatarahapa te taata i ta na hara.</p> <p>Ìr. 5 Ua haere mai to Iutea e to Ierutarema i Ioritāna ia pāpetitohia rātou e Ioane.</p> <p>Ìr. 6 E taata o ia no te mētēpara (to na àhu, e ta na māa).</p> <p>Ìr. 7 Ua faaraa o ia i te haereà mai o Ietu Metia.</p>	<p>Ìr. 1 Ietu Metia, o te Tamaiti ia a te Atua, e taata mau o ia e e Atua mau.</p> <p>Ìr. 7 E mana rahi aè to Ietu Metia i to Ioane Pāpetito.</p> <p>Ìr. 8. E pāpetito o Ietu Metia i te taata mā te Vārua Moà no te matararaa o te hara.</p>

E tâuàparau i te pāpetitoraa. E ani i te mau tamarii ia faatià mai i te mau òhipa e ravehia nei no te pāpetitoraa : Te faaineineraa, te òroà pāpetitoraa i te fare pure e te fare (no te tāmāraa). E haamanaò ia rātou i te mau parau rituria e faaòhipahia nei e te Orometua.

E ani atoà ia rātou e o vai te Veà o Ietu Metia i roto i te Ètārētia.

3. Ei pūoiraa

* To ù Aratai e Tiàrama

- E faataiò i te Ìtaia 40,3 e te Māriti 3,11.

- E e ani i te mau tamarii ia tāmāu mai i te Māreto 1,8 no teie tãpati i muri nei.

TE TERE O IETU METIA I TE AO NEI ⁽¹⁾
MĀRETO 1,1-8
MATAHIAPO

Tīpaeraa : E tāuàparau i te Tere o Ietu Metia i te ao nei, te pāpetitoraa a Ioane, e te pāpetitoraa i teie mahana.

Mauhaa : Pipīria.

1. Ei ômuaraa i teie tātoru âvaè

Ei ômuaraa i teie tātoru âvaè piti (deuxième trimestre), e faaara i te mau tamarii i te tumuparau no teie tātoru âvaè : I NIĀ I TE ÈĀ O TE TATAURO. E e faaite ia rātou, e no roto mai te mau taïdraa pipīria i te pāpairaa êvaneria a Māreto. E teie te tahi mau parau e tiā ia haapiihia i te mau tamarii no te faatiāraa êvaneria a Māreto :

O VAI O IETU NO NĀTARETA ?
E E AHA TO NA TERE IO TE TAATA NEI ?

- Ietu no Nātareta tei faatataurohia e tei tiā faahou mai te pohe mai, o o ia te Tamaiti a te Atua tei tonohia mai i te ao nei, mai ta te mau perofeta i tohu na, ia fāriu te taata hara ia na mā te faaroo ia na ei METIA NA TE ATUA NO TE TAATA NEI. O te rito ia o te ÈVANERIA o ta Māreto i pāpā. I ô nei :

TE ÈVANERIA, O IETU METIA IHO IA
E FĀREREI MAI NEI I TE TAATA I ROTO I TE FAAROO.

- Te Metia i fārereihia e Māreto mā, o te Metia atoā ia e fārerei mai nei ia ù i roto i te NĀUANEI O TE FAAROO (*le Présent, l’Aujourd’hui, le Maintenant de la Foi*), e tiā ai ia ù ia himene ârue : “Hoê ā hoì Ietu Metia huru i nanahi, i teie nei mahana e a muri noa atu.” (Hēpera 13,8)

- I te ômua-roa-raa no teie pene matamua, te faaara nei o Māreto, e te āai o ta na e vauvau nei, o te parau ia no te TAATARAA e no te ATUARAA o Ietu Metia:

IETU METIA,
O TE ÈVANERIA IA A TE ATUA NO TE TIĀ I TE TAATA HARA NEI
EI TAMARII TĀVAI
I MUA I TA NA ARO MĀ TE VĀRUA MOĀ.

Ietu : Ua fānauhia mai te Tamaiti a te Atua ei TAATA no te haere mai e FAAORA i te TAATA HARA. Ei haapāpūraa i to na TAATARAA, ua pii-atoā-hia o ia : IETU NO NĀTARETA I TARIREA (Māreto 1,9).

Metia : Ua faatāhinuhia o ia i roto i te NĀUANEI A TE ATUA (Taramo 2) ei FAAORA e ei FATU no te NŪNAA ĀPI, oia te ÈTĀRĒTIA. Ei haapāpūraa i to na ATUARAA, ua faaroo òroma o Ioane Pāpetito i te Atua i te piiraa ia Ietu : “O taù Tamaiti here òe, ua mauruuru roa vau ia òe.” (Māreto 1,11)

- Hou aè Ietu Metia a poro haere ai i te Èvaneria Faaora, ua pāpetitohia o ia i Ioritāna, e ua faahemahia o ia e Tātani i te mētēpara.

2. Tāuàparau i to Ietu pāpetito-raa-hia e to ù pāpetitoraa

E faataiò i te Māreto 1,1-8, e ia oti a tāuàparau atu ai i te mau tamarii i te mau parau i muri nei :

- Te fā no te pāpetitoraa a Ioane Pāpetito : Ia tatarahapa te taata, e nā roto i taua tatarahaparaa ra, ia faaòrehia ta na HARA. Te faaitè atoà nei rā o Ioane, e nā roto ia Ietu Metia anaè te Atua e faaòre ai i te hara (Māreto 1,8).

- E aha te tatarahapa ? O te tauraa i te aro, o te fāriu-ê-raa i te aro o ta ù e ora tāmāu nei i te mau taime atoà, no te fāriu tiā atu i te hoê aro e parau mai nei ia ù : “Ua faaòrehia ta òe hara, e i teie nei, e Tamaiti (e Tamahine) òe na ù.” Te tatarahapa, o to ù ia faaruèraa i te hara no te fāriu tiā atu i te aro o te Atua Metua.

E tiā ānei ia ù ia fāriu ê i ta ù hara nā roto ia ù iho, nā roto i ta ù iho mau rāvēà ? Eita roa atu ia ! To ù faaruèraa i te hara no te fāriu i te aro o te Metua, na Ietu Metia te reira e faatupu no ù : Na Ietu Metia, mā te Vārua Moà, e haafāriu ia ù i mua i te aro o te Metua, e i taua fāriuraa ra vau e pohe ai mā ta ù hara, e e rahuhia ai ei TAATA ĀPI, ei TAATA PARAUTIA, ei TAMARII TĀVAI.

- E aha te hara ? O to ù ia tāivaraa i te Atua, o to ù ia haapaeraa i te Atua i roto i to ù oraraa, no te mea te faaairo nei au ia ù iho ei faaora no ù iho. Te hara, o te haapūraa ia o to ù mau hape, ta ù mau hapa, ta ù mau òhipa piò.

- E aha te pāpetitoraa ? E oho, e hotu (*fruit*) te Pāpetitoraa o te hoê taata no te Aòraa Èvaneria : Na te Aòraa Èvaneria e aratai nei i te taata ia fārii i te pāpetitoraa, ia fārii i te POHE o te TAATA TAHITO, e ia fānaò i te ORA o te TAATA ĀPI e vai nei i roto i te Metia.

Te pāpetitoraa, o te poheraa ia o te taata hara : Te pape e faaòhipahia nei i roto i te pāpetitoraa, o te tāpaò ia no te pohe o te taata hara. Ua hara ānei Ietu i fārii ai o ia i te pāpetitoraa a Ioane ? Aita roa ia. No ta ù nei rā hara, te fārii nei o ia i taua pohe ra (Rōma 6,1-11).

Te pāpetitoraa, o te fānāuraa ia i roto i te hoê oraraa āpi : Te reo o te Atua i roto i te pāpetitoraa o Ietu, o te tāpaò ia no te PARAU e haafānau nei ia ù i roto ia Ietu Metia. I roto ia Ietu Metia, e mā te Vārua Moà, te pii mai nei te Atua ia ù : “E taù tamaiti here”, “E taù tamahine here”. O te oraraa āpi ia e horoàhia mai nei e te ÈVANERIA no ù oia hoì, to te Atua ia rahuraa ia ù ei Tamaiti (Tamahine) na na nā roto ia Ietu Metia e te Vārua Moà, e to ù hoì fāriiuraa ia na ei Metua no ù (Taratia 4,1-11).

I muri aè i te pohe tatauro e te tiāfaahouraa o Ietu Metia :

* Ioane Pāpetito, o te hohoà ia o te Ètārētia e pāpetito nei i te iòa o te Torutahi Moà mā te faaòhipa i te tāpaò no te pape.

* Ietu i te pāpetito-raa-hia, o to ù ia hohoà ia pāpetitohia vau e te Ètārētia.

E aha ia ta ù pāhonoraa i mua te parau no to ù pāpetitoraa, e i mua i te haapāpūraa i to ù pāpetitoraa ?

Ei pūòiraa, e ani i te mau tamarii ia tāmāu mai i te Māreto 1,11 no teie tāpati i muri nei, e e faaoti te Òrometua Pupu i te hoê pure no te tauturu i te mau tamarii i mua i te parau no te pāpetitoraa e te haapāpūraa.

TE TERE O IETU METIA I TE AO NEI ^(II)
MĀRETO 1,9-15
TAMAHOU

Tīpaeraa : E ani i te mau tamarii ia faatià faahou mai i te àamu no te pāpetitoraa o Ietu Metia, e to na faahema-raa-hia e Tātani.
Mauhaa : Hohoà no Ietu i te pāpetito-raa-hia e Ioane, e to Ietu upootiàraa i nià ia Tātani.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Ei ômuaraa, e faahimene i te mau tamarii, e e haamanaò ia rātou i te àamu i mairi, e te pure ta rātou i haapii. E pia i te hohoà, e e vaiiho i te mau tamarii ia parau mai i to rātou manaò, e mai reira a faatià atu ai te Orometua Pupu i teie àamu.

2. Te mau tamarii e teie àamu

E uiui i te mau tamarii te mau parau i mau mai ia rātou, e e haaufaa i ta rātou pāhonora mā te pāpāi i te reira i raro aè i te hohoà.

E haaparaparau i te mau tamarii i te pāpetitoraa o Ietu

- E aha te òhipa i tupu i te tiàraa mai Ietu mai raro mai i te pape?
Te reo o te Atua, e te Vārua Moà.

- E aha ta te Atua i parau ?
Ia matara maitai te auraa i rotopū i te Atua e o Ietu :
Metua - Tamaiti.

- E ò atoà nei tātou i roto i teie reo haamaitai o te Atua ?
Nā roto ia Ietu Metia, te haamaitai atoà mai nei te Atua i te tamarii, te taata e fārii nei i te pāpetitoraa.

E tatara atoà te Òrometua Pupu i te mau parau e taiòhia nei i roto i te rituria no te pāpetitoraa.

E haaparaparau i te mau tamarii i te faahema-raa-hia o Ietu

- O vai tei āpee ia Ietu i te mētēpara ?
Te Vārua Moà.

- E aha te tumu i upootià ai o Ietu i nià ia Tātani ?
No to na tiàraa Tamaiti na te Atua.

No te faahemaraa e tupu nei i nià i te mau tamarii

- Nā vai e pāruru i te mau tamarii i te faahema ? Na Ietu Metia, no te mea te vai nei ta na haamaitaiāraa i nià i te mau tamarii tei fārii i

te pāpetitoraa, e te mau tamarīi atoà e fārii nei ia na ei Fatu.

- E aha te tahi mau mauhaa a te taata faaroo no te àro i te faahema ? Te pure, te âmuiraa i te pururaa, te taiðraa i te Pīpīria, etv.

E ia oti māite teie tuhaa, e ani i te mau tamarīi ia patu faahou mai i teie àamu mā te faaòhipa i te mau hohoà.

I ô nei e faaara te Òrometua Pupu e, i te mea hoì ua pāpetitohia, e upootià o Ietu Metia i nià ia Tātani, te haamata nei ia Te Tamaiti a te Atua i te haere e fārerei i te mau taata ia fārii rātou i te Evaneria. E e tatara te Òrometua Pupu i te parau no te Evaneria.

3. Ei pūðiraa

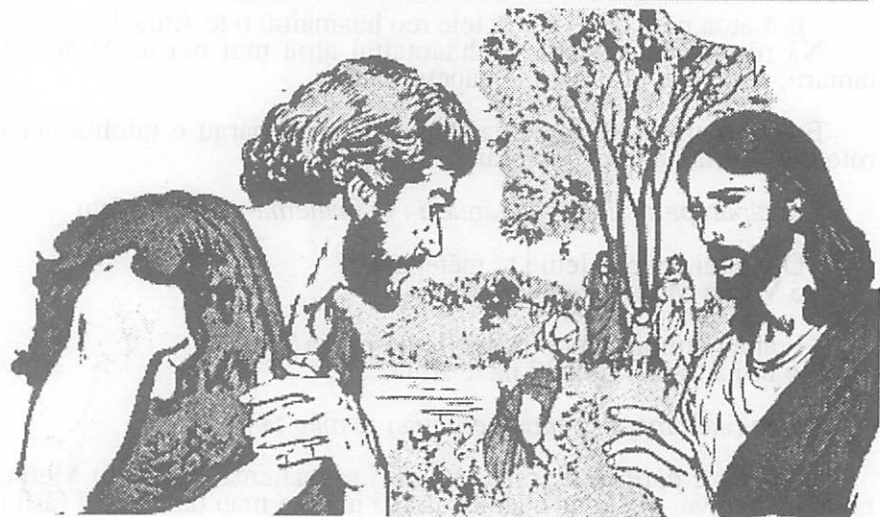
E haapīi i teie pure tei faaravaihia mai :

E te Fatu, e Ietu Metia e, te haamauuruu atu nei au ia òe no to ù pāpetitoraa, oia te tãpaò no ta òe haamaitairaa e pāururaa ia ù i te faahema o teie nei ao. Amene.

* Tamahou 1 : Tāuiraa hohoà

* Tamahou 2
Pāpaìraa ìrava :

I to Ietu Metia pāpetito-raa-hia, ua faaroohia te reo o te Atua i te parauraa e : “O ta ù tamaiti here òe, ua mauuruu roa vau ia òe.”

TE TERE O IETU METIA I TE AO NEI ^(II)
MĀRETO 1,9-15
TO Û ARATAÏ - TIĀRAMA

Tīpaeraa : E tāuàparau i to Ietu pāpetito-raa-hia, e faahema-raa-hia hou o ia a poro ai i te Èvaneria.

Mauhaa : Pīpīria, hohoà no to Ietu pāpetito-raa-hia, e to na faahema-raa-hia i te mētēpara, titeti haapiiraa.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Ei ômuaraa, e haamanaò i te haapiiraa i maìri, e e faatià i te parau no :

- To Ietu pāpetito-raa-hia i Ioritāna,
- To te Vārua o te Atua pouraa mai i nià ia na mai te ùupa ra te huru, e te faaroo-raa-hia te hoê reo no te raì mai,
- To na faahema-raa-hia e Tātani i te mētēpara.
- E to na haamataraa i te poro i te Pātireia o te Atua.

2. Te tāuàparaaraa i teie àamu

E tāuàparau mā te faaòhipa i te taiòraa èvaneria e te mau titeti. Na te Orometua Pupu e taiò e na te mau tamarii e horoà mai i te mau parau rarahi :

To Ietu pāpetito-raa-hia e to na faahema-raa-hia

- Tei hea o Ietu i roto i teie taiòraa ?
Tei Ioritāna o ia.

- E aha to na tere i Ioritāna ?
Ua haere mai o ia i Ioritāna ia pāpetitohia o ia.

- E aha te òhipa i tupu i to na tiàraa mai te pape mai ?
Ua pou mai té Vārua i nià ia na, e mai te ùupa ra to na hohoà.

- E aha te reo i faaroohia ?
E reo ia no te Atua i te paraaraa : “O taù tamaiti here òe, ua maururu roa vau ia òe.”

To Ietu faahema-raa-hia

- E aha te òhipa i tupu i muri aè i to Ietu pāpetito-raa-hia ?
Ua arataihia o ia i te mētēpara.

- E aha tei tupu i reira ?
Ua faahemahia Ietu e Tātani e 40 mahana i te maoro.

- Ua hema ānei Ietu ?
 Aita roa atu, no te mea e mea mana aè te Parau a te Atua i te faahema a Tātani.

E tāuàparau i te pāpetitoraa

IETU METIA	TE TAMARII
To Ietu fāriiraa i te pāpetitoraa a Ioane.	E hohoà ia no to ù iho pāpetitoraa.
Te huru no te pāpetitoraa a Ioane : pape, tatarahapa.	I teie tau, e mea topata i te pape i nià i te upoo.
Te pouraa mai te Vārua Moà i nià ia Ietu.	E tāpaò faaite e na te Atua te pāpetitoraa.
Te reo o te Atua i faarohia.	O ta te Atua atoà ia parau ia ù i roto ia Ietu Metia.
To Ietu faahema-raa-hia.	Faahema noa atu ā Tātani ia ù, ua upootià rā vau i nià ia na nā roto i to ù Fatu ia Ietu Metia.
To Ietu pororaa i te Èvaneria.	O to ù ia fāriiraa i te Èvaneria, e to ù atoà ia pororaa i te Parau Āpī òaða.

3. Ei pūðiraa

* To ù Aratai e Tiàrama

- E ani te mau tamarii ia faatià faahou i teie àamu.
- E faatāmau i te Mareto 1,15 :

“Ua tae i te tau, te fātata mai nei te Pātireia o te Atua, a tatarahapa, a faaroo mai i te Èvaneria nei.”

TE TERE O IETU METIA I TE AO NEI ⁽¹⁾
MĀRETO 1,9-15
MATAHIAPO

Tipaerāa : E tāuàparau i te parāu no te faahemaraa i roto i te orāraa faaroo.

Mauhaa : Pipīria.

1. Tāuàparau i te faahema-raa-hia o Ietu Metia

Ei ômuaraa, e haamanaò i te haapiiraa i maìri, e e ani i te Māreto 1,11 i tāmuhia mai. E e faataiò i te Māreto 1,9-15, hou a tāuàparau atu ai i te mau parau i muri nei :

- E mea poto roa teie tuhaa no te àai o Ietu i roto i te faatiàraa a Māreto ! E tāpaò faaite teie, e mea faufaa aè te PARAU a te Atua i te faahemaraa a Tātani, e e tāpaò faaite atoà i te upootiàraa o te PARAU i nià i te faahema.

- I roto i te Pipīria, te vai nei te PARAU oia hoì, o IETU METIA, e te vai atoà nei te faahema ra o Tātani, e te vāvāhi ra o Tiàporo.

* Ta te Tiàporo (*Diable*), o te vāvāhiraa ia i te tiàraa Tamarii na te Atua o te taata faaroo, òre atu ai te hoèraa e te hau e tupu i roto i te reira taata (Mātaio 4,1-9).

* Ta Tātani (*Satan*), o te faahemaraa ia i te taata, te pari-faahapa-raa i te faaroo o te taata, òre atu ai te taata e faaroo i te Atua (Mātaio 4,10).

* Ta te PARAU (*Parole*), o te rahu-faahou-raa ia i te taata tei vāvāhi-huàhuà-roa-hia e te Tiàporo, e o tei òvere hānoa ia au i te pari-faahapa-raa a Tātani, ei Tamarii Tāvai, ei Taata Parautià i mua i te Atua (Ioane 17,22-23).

- I roto i te orāraa faaroo, te vai ra te taima ia fārerei anaè mai te Metia i te taata nei, tei roto ia te reira taata i te vāvāhiraa a te Tiàporo (Māreto 5,1-20), e te vai ra hoì te taima tei roto te reira taata i te faahemaraa a Tātani (Māreto 1,21-28).

MAI IA IETU METIA I UPOOTIÀ I NIÀ I TE FAAHEMA E O TĀTANI,
TE FAAUPOOTIÀ ATOÀ NEI TE ATUA IA Û I ROTO I TE METIA,
NOA ATU E E UA HEMA VAU I TE FAAHEMA, E NOA ATU E E UA
HUÀHUÀ ROA VAU IA TĀTANI.

NO TE MEA

I ROTO IA IETU METIA,
TE FAAHAU NEI TE ATUA IA Û I MUA IA NA (Rōma 5,1-11)
IA TIÀ IA Û IA ORA TIĀMĀ I TO Û ORARAA FAAROO MĀ TE HAU,
E MĀ TE MOÀ,
E IA TIÀ IA Û IA PORO ATOÀ I TA NA ÈVANERIA FAAORA
I TE MAU TAATA ATOÀ.

2. Tāuàparau i te faahemaraa i roto i te oraraa faaroo

- E aha te mau faahemaraa e ìtehia nei i roto i te oraraa faaroo ?

I roto i te rauraa o te mau faahemaraa, te parau rahi e ìtehia nei,
o to te taata ia hinaaroraa e ia riro atoà o ia mai te mau atua ra te
huru (Tenete 3,5).

- E aha te rāveà i ravehia e Ietu Metia no te tīnai i te faahema ?

O te parauraa ia e, mai te Àrefa e tae noa atu i te Ômeta o te
oraraa faaroo, e hoê anaè Atua e vai nei, oia hoì :

TE ATUA O TE TATAURO E FAATĀVAI NEI I TE TAATA HARA,
EI TAATA PARAUTIÀ, EI TAMARII TĀVAI NA NA
I ROTO I TE METIA E TE VĀRUA MOÀ.

- E aha te tahi mau rāveà e faaòhipa nei e te taata faaroo no te
àro i te faahema ?

E pāpāi i te tahi tāpura no te mau pāhonoraa. E a tāuàparau i te
reira mā te haafaufaa i te mau manaò o te mau tamarii.

Ei pūòiraa, e ani i te mau tamarii ia tāmāu mai i te Māreto 1,15
no teie tāpati i muri nei, e e faaoti te Orometua Pupu i te hoê pure no
te mau faahemaraa i roto i te oraraa faaroo.

**TO IETU METIA PIIRAA I TA NA MAU PIPI
MĀRETO 1,16-20**

1. Tatararaa pīpīria

I te tāpeà-raa-hia o Ioane Pāpetito, ei reira to Ietu Metia haamataraa i te poro haere i te Evaneria i Tarirea, e to na piiraa i te tahi mau taata ei mau Pipi na na no te āpiti i ta na òhipa faatiāmā e te faaora.

* Nā taata ravaai toomaha i te peeraa ia Ietu : Māreto 1,16-20

Tei te hiti roto no Tarirea to Ietu Metia piiraa ia Timona Pētero rāua o Anetereà, e ia Iatōpo rāua o Ioane, oia nā tamaiti a Tepetaio. E mau taata ravaai anaè teie. E au e, e te faaau nei o Māreto i te Pororaa Evaneria mai te tahi òhipa tautai. E no teie huru tautai, ei taata ia e tià ai, inaha, ua naho te mauhaa, oia hoì : Te PARAU.

Teie te huru ia pii anaè Ietu Metia i te hoè taata ei Pipi na na, e te pāhonoraa a te reira taata.

1. ÌTE atu ra Ietu Metia i te hoè TAATA (Mār. 1,16 ; 1,18 ; 2,14).
2. Ua PII atu ra Ietu Metia ia na ei PIPI (Mār. 1,17 ; 1,20 ; 2,14).
3. FAARUÈ iho ra taua TAATA ra i to na oraraa tahito (Mār. 1,18 ; 1,20 ; 2,14).
4. E ua PEE atu ra o ia ia Ietu Metia no te hoè oraraa āpi (Mār. 1,18 ; 1,20 ; 2,14).

Te peeraa ia Ietu Metia, i ò nei, o te oho ia no te parau pii a te FATU i te hoè taata o ta na e hinaaro nei ei PIPI na na (Māreto 3,13), no te mea te rahu nei teie PARAU, i te hoè TAATA API i roto i te reira taata, e na teie tiāraa Taata Āpi e tauturu i te PEE i te FATU : O te taata ia tei faaruè ia na iho, e tei amo i ta na tatauro no te pee ia Ietu Metia (Māreto 8,34).

Aita e tãuàparauraa e ìthia ra i roto i teie piira ! No te mea o te Fatu teie e titaui nei (Māreto 11,3 ; 14,12-16). I te piiraa a Ietu Metia, o te pee-atoà-raa ia te PIPI ia na : E au te PIIRAA e te PAHONORAA i te tahi hoàraa uira ! E i nià rā i TE ĒA NO TE FAAROO, ei reira te tãuàparauraa e matara māite mai ai (Māreto 8,14-20; 8,27-38; 9-10, etv.) I nià i te èa no te faaroo, teie mau taata e ìte ai, e te hinaaro o te Fatu, eere ia i te hinaaro HOA anaè (Māreto 1,35), e hinaaro PIPI atoà rā (Māreto 2,15).

* Te Tino Āhuru-e-mā-piti a Ietu Metia

No te āpiti i ta na òhipa Pororaa Ēvaneria, ua māiti e ua haamau o Ietu Metia 12 rahiraa Apotetoro na na (Māreto 3,13-19), oia hoì, 12 rahiraa Veà-Tono o ta na e tono io te taata no te AO ia tatarahapa rātou, e ia fāriu i te Atua (Māreto 6,7-13).

I roto i te pāpāiraa a Māreto, te PIPI, o te hoê ia taata faaroo e PEE nei i te èà o Ietu Metia mā te fārii i ta na Haapiiraa no te Èvaneria, e mā te ìte mata roa i ta na mau òhipa atoà. E no te mea e taata haapaarihia teie i roto i te faaroo.e te òhipa no te faaroo, e tonotoà-hia o ia e te Fatu, mā te tiàraa APOTETORO, no te Poro i te Èvaneria e no te tauturu atoà i te oraraa faaroo o te taata. E ia oti taua tere ra, e hoì te Apotetoro no te faaìte i te Fatu ta na i rave (Māreto 6,30-31).

Te vai nei te tere, e eita te Pororaa Èvaneria e manuia (Māreto 9,18), e te òhipa o ta Ietu Metia e rave no te tauturu ia rātou, i te reira taime, o te haapii-faahou-raa ia ia rātou i te parau no to na Pohe tatauro e to na Tiāfaahouraa (Māreto 9,30-32).

2. Feruriraa parau

A faataa na i te hoê taime no te taiò i te tāatoàraa o te Èvaneria i pāpāihia e Māreto mā te heheu i te parau no Ietu Metia e ta na mau Pipi, e te parau no te Tōroà Autahuà tei ninihia e Ietu Metia i nià i te Etārētia. Eì tautururaa ia òe, a faaòhipa i ta òe *Aratai Pipīria*.

**TO IETU METIA PIIRAA I TA NA MAU PIFI
MÀRETO 1,16-20
TAMAHOU**

Tipaeraa : Ia ìte te mau tamarii i te huru no to Ietu Metia piiraa i ta na mau Pifi matamua roa, e te iòà o te mau Pifi.
Mauhaa : Hohoà no Ietu e nā pifi toomaha.

1. Te faatiàraa i teie àamu

Ei òmuaraa, e haamanaò i te àamu i màiri, e te pure i haapiihia i te mau tamarii. E hou a faatià atu ai i teie àamu àpì, e pia nā mua i te hohoà mā te vaiho i te mau tamarii ia horoà mai i to rātou manaò.

2. Te mau tamarii e teie àamu

Ia hope te faatiàraa àamu, e uiui i te mau tamarii i te mau parau i mau mai ia rātou. E haafaufaa i ta rātou mau pāhonora a mā te pāpai i te reira i raro aè i te hohoà.

Teie te tahi mau uiuiraa

- Tei hea o Ietu ?
- O vai mā tei fārejei-matamua-hia e Ietu ?
- E aha to rāua tōroà ?
- E aha ta Ietu i parau ia Pētero rāua o Ànetereà ?
- Ua fārii ànei rāua e pee ia Ietu ?
- O vai atu ā tei piihia e Ietu ?
- E aha to rāua tōroà ?
- O vai to pihai iho ia rāua ?
- E hia atu ra rahiraa Pifi ta Ietu i teie nei ?
- E hia rahiraa Pifi ta Ietu i tītau ?

E faaite i te rahiraa Pifi e to rātou mau iòà.

No te Tamahou 2, e tià atoà ia faahaùti teata-taata-ora i teie àamu.

E tâuàparau i te huru no te piiraa a Ietu Metia

- Ia pii anaè Ietu Metia i te hoè taata, e òhie taua taata i te faaroo i to na reo, e i te pee ia na.
- Na te reo pii o Ietu Metia e haafānau nei i roto i te reira taata i te hoè taata àpì ó tē pii-atoà-hia : Pifi.
- E faaite i te mau òhipa e ravehia e te hoè Pifi.
- I hea Ietu Metia e pii ai i te taata no te pee ia na i teie mahana ?

Ia oti māite teie tuhaa, e ani i te mau tamarii ia faatià faahou mai i teie àamu, mā te tauturuhia e te hohoà.